

EGE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

**MALATYA İLİNDE ORGANİK VE KONVANSİYONEL
KURU KAYISI ÜRETİMİNİN EKONOMİK ANALİZİ**

Kubilay Uçar

Tez Danışmanı : Prof.Dr. Gamze SANER

Tarım İşletmeciliği Anabilim Dalı

Bilim Dalı Kodu :501.06.00

Sunuş Tarihi :17.06.2011

Bornova –İZMİR

2011

Kubilay UÇAR tarafından Yüksek Lisans tezi olarak sunulan “Malatya İlinde Organik ve Konvansiyonel Kuru Kayısı Üretiminin Ekonomik Analizi” başlıklı bu çalışma E.Ü. Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği ile E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Eğitim ve Öğretim Yönergesi’nin ilgili hükümleri uyarınca tarafımızdan değerlendirilerek savunmaya değer bulunmuş ve 17.06.2011 tarihinde yapılan tez savunma sınavında aday oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Jüri Üyeleri:

İmza

Jüri Başkanı : Prof. Dr.Gamze Saner

Raportör Üye : Doç.Dr. Şule IŞIN

Üye : Doç.Dr. O. Murat KOÇTÜRK

ÖZET

MALATYA İLİNDE ORGANİK VE KONVANSİYONEL KURU KAYISI ÜRETİMİNİN EKONOMİK ANALİZİ

UÇAR, Kubilay

YL Tezi, Tarım Ekonomisi Bölümü

Tez Yöneticisi: Prof.Dr. Gamze SANER

Haziran 2011, 114 sayfa

Bu çalışmada Malatya ilinde organik ve konvansiyonel kuru kayısı üretimi ekonomik yönden incelenmiştir. 2009-2010 üretim yılı itibariyle üretici düzeyinde elde edilen veriler Malatya ilinde kayısı üretiminin yoğun olarak yapıldığı Akçadağ, Darende ve Hekimhan ilçelerine bağlı köylerden seçilmiş bulunan 38 organik ve 40 konvansiyonel kayısı üretimi yapan işletmelerde yapılan görüşmeler sonucu elde edilmiştir. Araştırmada üretici anketleri kayısı üretim alanı gruplarına(15-29 da ve 29 da üzeri) ve kayısı yetiştirme şekline(organik ve konvansiyonel) göre değerlendirilmiştir .Araştırmada organik kuru kayısı üreten işletmelerde dekara taze kayısı verimi 596.99 kg, dekara kuru kayısı verimi 168.09 kg, konvansiyonel kuru kayısı üreten işletmelerde ise dekara taze kayısı verimi 468.86 kg bulunurken dekara kuru kayısı miktarı ise 158.64 kg olarak belirlenmiştir. Organik kuru kayısı üreten işletmelerde dekara brüt üretim değeri 1352.69, konvansiyonel kayısı üretimi yapan işletmelerde ise 1008.41 TL olarak bulunmuştur. Organik kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde dekara değişken masraflar 448.36 TL olarak bulunurken, konvansiyonel kuru kayısı üretiminde ise dekara değişken masraflar 355.24 TL olarak bulunmuştur. Her iki yetiştiricilik şeklinde de değişken masraflar içinde işçilik masrafı önemli bir yer tutmaktadır. Organik üretim yapan işletmelerde dekara brüt marj 904.33 TL, konvansiyonel üretim yapan işletmelerde ise 653.17 TL olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre organik kuru kayısı üretiminin ekonomik açıdan daha avantajlı olduğu belirlenmiştir. Dekara verim ve akaryakıt(mazot) masrafı organik kayısı üretiminde brüt marjı etkilerken, konvansiyonel kayısı üretimi yapan işletmelerde

ise dekara verim ve gübre masrafı brüt marjı üzerinde etkili olmuştur. Organik yöntemle kuru kayısı üreten işletmelerde mutlak kar 699.21 TL, nispi kar ise 2.10 olarak hesaplanırken, konvansiyonel yöntemle kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde ise mutlak kar 447.70 TL, nispi kar ise 1.80 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada organik kayısı üretiminde karşılaşılan risk kaynakları arasında en önemlileri iklim koşulları(1.06), girdi fiyatlarının yüksek olması (1.06), sulama koşulları(1.12) ve tek bir ürüne yönelik üretim yapılması(1.21) olarak belirlenmiştir. Konvansiyonel kayısı üretiminde karşılaşılan risk kaynakları arasında ise en önemlileri iklim koşulları (1.00), girdi fiyatlarının yüksek olması (1.00), sulama koşulları(1.00) ve tek bir ürüne yönelik üretim yapılması(1.00) olarak tespit edilmiştir. Araştırma alanında organik üreticilerin risklere karşı aldıkları önlemler arasında en önemlileri, pazar hakkında bilgi sahibi olunmaması(1.06), farklı dönemlerde ürün satışı yapmak(1.08), ürün sigortası yaptırmak(1.11) olduğu belirlenmiştir. Konvansiyonel kayısı üretimi yapan üreticilerin risklere karşı aldıkları önlemler arasında en önemlilerinin farklı dönemlerde ürün satışı yapmak(1.06), ürün sigortası yaptırmak (1.09) ve işletmede birden fazla ürüne yer vermek (1.09) olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler : Organik kuru kayısı, Konvansiyonel kuru kayısı, Üretim, Brüt Marj, Risk Kaynakları, Risk Stratejileri

ABSTRACT**ECONOMIC ANALYSIS OF ORGANIC AND
CONVENTIONAL DRIED APRICOT PRODUCTION
IN MALATYA PROVINCE****UÇAR, Kubilay****Msc, Dep. of Agricultural Economics****Supervisor: Prof.Dr. Gamze SANER****June 2011, 114 pages**

The Economic aspect of organic and conventional dried apricot production in Malatya Province is examined in this research. The survey was implemented in the districts of Akçadağ, Darende, Hekimhan in Malatya Province. 38 organic apricot producers and 40 conventional apricot producers were interviewed for 2009-2010 production year. Organic and conventional apricot farms were analyzed into two groups(15-29 decare as first group, above 29 decare as second group). The average yield per decare for fresh apricot and dried apricot was found as 596.99 kilogram and 168.09 kilogram respectively for organic apricot farms while the average yield per decare for fresh apricot and dried apricot was found as 468.86 kilogram and 158.64 kilogram respectively for conventional apricot farms. The average gross production value is 1352.69 TL for organic farms. These data are found that 1008.41 TL for conventional apricot farms. Variable costs per decare for organic farms were calculated as conventional apricot farms 448.36TL and these data were found as 355.24 TL per decare for conventional apricot farms. The labour costs have a great proportion in the variable costs for every two groups. Average gross margin per decare is calculated as 904.33 TL for organic farms and this figure per decare is calculated as 653.17 TL for conventional farms. It is found that organic apricot production is more profitable than conventional apricot production in research area. The factors affecting the gross margin of organic apricot production and conventional apricot production were also determined. Apricot Yield and fuel oil expenses are

effective on average gross margin in organic farms and Apricot yield and manure expenses are effective on average gross margin in conventional farms.

The average absolute and relative profits of organic dried apricot farms were found to be 699.21 TL per decare and 2.10 respectively, on the other hand the average absolute and relative profits of conventional dried apricot farms were found to be 447.70 TL per decare and 1.80 respectively.

Risk resources and risk strategies against to risk for organic and conventional apricot production were determined in Malatya province using likert scale. The most important risk sources in organic apricot farms is climatic conditions(1.06), high input prices(1.06), irrigation conditions(1.06) followed by only one crop (apricot) production(1.21). The most important risk sources in conventional apricot farms are climatic conditions(1.00), high input prices(1.00), only one crop (apricot) production(1.00) and irrigation conditions(1.00). The most important risk strategies are found as having information about market(1.06), selling the product in different times(1.08), agricultural insurance(1.11) in organic apricot farms while the most important risk strategies are found as selling the product in different times(1.06), crop variability(1.09) and agricultural insurance(1.09) for conventional apricot farms.

Key Words : Organic Dried Apricot, Conventional Dried Apricot, Production, Gross Margin, Risk Resources, Risk Strategies.

TEŞEKKÜR

Bu araştırmada öncelikle her aşamada değerli katkı, görüş ve önerilerinden yararlandığım danışman hocam Sayın Prof .Dr. Gamze SANER’e, konu hakkında deneyimlerini aktaran ve verilerin analizi bölümünde yardımlarını esirgemeyen Araş.Gör. Dr. Hakan ADANACIOĞLU ve Arş.Gör.Fatih ÖZDEN’e çok teşekkür ederim. Ayrıca Araştırmam süresince sabır ve anlayışla sorularımı yanıtlayan kayısı üreticilerine teşekkürlerimi sunarım.

Bornova-İzmir, Temmuz 2011

İÇİNDEKİLER

ÖZET	V
ABSTRACT	VII
TEŞEKKÜR.....	IX
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	XI
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XIV
ÇİZELGELER DİZİNİ	XVII
1.GİRİŞ	
1.1 Konunun Önemi.....	1
1.2 Araştırmanın Önemi.....	3
1.3 Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	4
2. KONU İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR	5
3.MATERYAL YÖNTEM	11
3.1 Verilerin Toplanması Sırasında İzlenen Yöntem	11
3.2. Verilerin Analizi Sırasında İzlenen Yöntem	13
4. ARAŞTIRMA ALANI İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	15
4.1 Malatya İlinin Arazi Varlığı ve Dağılımı	17
4.2 Bitkisel Üretim Durumu	17
4.2.1 Sebze Üretimi	18
4.2.2 Meyve Üretimi.....	19
4.3 Hayvansal Üretim Durumu	20
5.KAYISI YETİŞTİRİCİLİĞİ HAKKINDA BİLGİLER	21
5.1 Kayısının Botaniği.....	21
5.2 Malatya İlinde Yetiştiriciliği Yapılan Bazı Önemli Kayısı Çeşitleri ve Özellikleri.....	22
5.2.1 Hacıhaliloğlu Çeşidi	22

5.2.2 Hasanbey Çeşidi	23
5.2.3 Kabaası Çeşidi	23
5.2.4 Çataloğlu Çeşidi	24
5.2.5 Çöloğlu Çeşidi	24
5.3 Kayısının İklim ve Toprak İstekleri	24
 6. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE KAYISI ÜRETİMİ	26
6.1 Dünya Taze Kayısı Üretimi.....	26
6.2 Dünya Kuru Kayısı Üretimi.....	27
6.3 Dünya Kuru Kayısı Dışsatım Miktarı ve Değeri.....	28
7.TÜRKİYE’DE KAYISI ÜRETİMİ VE PAZARLAMASI	30
7.1 Türkiye’de Taze ve Kuru Kayısı Üretimi.....	30
7.2 Malatya’da Taze ve Kuru Kayısı Üretimi	31
7.3 Türkiye’de Kuru Kayısı Dışsatım Miktarı ve Değeri	33
7.4 Türkiye’de Organik Kayısı Üretimi	36
7.5 Türkiye’de Organik Kuru Kayısı Dışsatım Miktarı, Değeri ve Dışsatım Fiyatları	36
7.6 Türkiye’de Konvansiyonel ve Organik Kuru Kayısı Pazarlaması	37
7.6.1 Organik Kuru Kayısı Pazarlama Kanalı	37
7.6.2 Konvansiyonel Kuru Kayısı Pazarlama Kanalı	38
7.6.3 .Kuru Kayısıda Üretici Eline Geçen Cari ve Reel Fiyatlar	39
7.6.4.Organik Kayısı Üretimine Yönelik Destekler	40
8. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	42
8.1 İşletme Sahibinin Yaşı ,Eğitim Durumu, Tarımsal Faaliyette ve Kayısı Yetiştiriciliğinde Deneyim Süresi	42
8.2. Nüfus ve İşgücü Kullanımı.....	43
8.3 Arazi Mülkiyet Durumu	46
8.4 İşletmelerin Arazi Niteliği.....	47
8.5 Organik ve Konvansiyonel Kayısı Üretimi	47
8.6 Organik ve Konvansiyonel Kayısı Üretimi Yapan İşletmelerde Üretim Masrafları.....	51
8.6.1 Değişken Masraflar	51
8.6.2 Sabit Masraflar.....	60

8.7 Organik ve Konvansiyonel Kayısı Üretimi Yapan İşletmelerde Yıllık Faaliyet Sonuçları	61
8.7.1 Brüt Üretim Değeri(BÜD).....	61
8.7.2 Brüt Marj(Kar)	63
8.7.2.1 Brüt Marjı Etkileyen Faktörlerin Analizi	64
8.7.3 Üretim Masrafları ve Kuru Kayısı Maliyeti	66
8.7.4 Mutlak ve Nispi Kar.....	67
8.8 Araştırma Yöresinde Taze ve Kuru Kayısı Pazarlaması.....	68
8.8.1 Kuru Kayısı Pazarlaması.....	68
8.8.2 Taze Kayısı Pazarlaması.....	69
8.9 Organik ve Konvansiyonel Kayısı Üretiminde Karşılaşılan Riskler ve Bu Riskleri Önlemeye Yönelik Stratejiler	70
8.9.1 Organik ve Konvansiyonel Kayısı Üretiminde Karşılaşılan Riskler.....	70
8.9.2 Organik ve Konvansiyonel Kayısı Üretiminde Karşılaşılan Riskleri Önlemek için Oluşturulan Stratejiler	72
9. ARAŞTIRMANIN TOPLU SONUÇLARI	74
10. SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	79
KAYNAKLAR DİZİNİ	84
EKLER.....	90
ÖZGEÇMİŞ	114

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Malatya İli Haritası	16
Şekil 2: Organik Kuru Kayısı Pazarlama Kanalı	38
Şekil 3: Konvansiyonel Kuru Kayısı Pazarlama Kanalı.....	39

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3.1: Malatya İlinde İlçelere Göre Kayısı Üretim Miktarı(Ton)	12
Çizelge 3.2 : İncelenen İşletmelerin Büyüklük Grupları.....	13
Çizelge 4.1: Malatya İlinin Arazi Varlığı ve Dağılımı	17
Çizelge 4.2: Malatya İlinde Yetiştirilen Önemli Tarla Ürünleri.....	18
Çizelge 4.3: Malatya İlinin Önemli Sebze Ürünleri ve Üretim Miktarları.....	19
Çizelge4.4: Malatya İlinde Yetiştirilen Bazı Önemli Meyveler.....	20
Çizelge 4.5: Malatya İlinde Hayvan Sayısı.....	21
Çizelge 6.1: Dünya Taze Kayısı Üretiminde Önde Gelen Ülkelerin Üretim Miktarları (Ton)	26
Çizelge 6.2: Dünya Kuru Kayısı Üretimi (Ton).....	27
Çizelge 6.3: Dünya Kuru Kayısı Dışsatım Miktarı (Ton).....	29
Çizelge 6.4: Dünya Kuru Kayısı Dışsatım Değeri ve Dışsatım Fiyatları.....	29
Çizelge 7.1: Türkiye Yaş ve Kuru Kayısı Üretimi (Ton)	31
Çizelge 7.2: Malatya Yaş ve Kuru Kayısı Üretimi(Ton)	32
Çizelge 7.3: Türkiye Kuru Kayısı Dışsatım Miktarı ve Değeri	34
Çizelge 7.4: Türkiye'nin Ülkelere Göre Kuru Kayısı Dışsatım Miktarı Ve Değeri	35
Çizelge 7.5: Türkiye'nin Organik Kayısı Üretimi (Ton)	36
Çizelge 7.6: Türkiye'nin Organik Kuru Kayısı Dışsatım Miktarı, Değeri, Dışsatım Fiyatları	37
Çizelge 7.7: Kuru Kayısıda Üretici Eline Geçen Cari ve Reel Fiyatlar	40
Çizelge 8.1: İncelenen İşletmelerde Üreticinin Yaşı, Eğitim Durumu ve Yetiştiricilik Deneyimi	43

Çizelge 8.2: İncelenen İşletmelerde Nüfusun Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı	44
Çizelge 8.3: İncelenen İşletmelerde Aile İşgücü Potansiyeli ve Kayısı Üretim Dalında İşgücü Kullanım Durumu (EİG)	45
Çizelge 8.4: İncelenen İşletmelerde Arazi Mülkiyet Durumu ve Dağılımı.....	46
Çizelge 8.5: İncelenen İşletmelerde Arazinin Sulanma Durumu	47
Çizelge 8.6 : İncelenen Organik ve Konvansiyonel İşletmelerde Yetiştirilen Kayısı Çeşitleri.....	48
Çizelge 8.7: İncelenen İşletmelerde Kayısı Üretimine İlişkin Teknik Veriler	49
Çizelge 8.8: İncelenen Organik ve Konvansiyonel Kayısı Üretimi Yapan İşletmelerde Kullanılan Gübre Miktarı ve Masrafları	52
Çizelge 8.9: İncelenen Organik ve Konvansiyonel Kayısı Üretimi Yapan İşletmelerde İlaç Masrafları	55
Çizelge 8.10: İncelenen Organik ve Konvansiyonel Kayısı Üretimi Yapan işletmelerde Sulama ve Elektrik Masrafları	57
Çizelge 8.11: İncelenen Organik ve Konvansiyonel Kayısı İşletmelerinde Akaryakıt Masrafları	58
Çizelge 8.12: İncelenen İşletmelerde Değişken Masraflar	59
Çizelge 8.13: İncelenen İşletmelerde Sabit Masraflar	60
Çizelge 8.14: İncelenen İşletmelerde Brüt Üretim Değeri	62
Çizelge 8.15: İncelenen İşletmelerde Brüt Marj(Kar)	63
Çizelge 8.16: Organik Kayısı İşletmelerinde Brüt Marj Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine İlişkin Regresyon Modeli.....	64
Çizelge 8.17: Konvansiyonel Kayısı İşletmelerinde Brüt Marjı Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine İlişkin Regresyon Modeli.....	65
Çizelge 8.18 : İncelenen İşletmelerde Organik ve Konvansiyonel Kuru Kayısı Üretim Maliyeti.....	66

Çizelge 8.19: İncelenen İşletmelerde Mutlak ve Nispi Kar	67
Çizelge 8.20: İncelenen İşletmelerde Kuru Kayısı Satış Zamanı (ay)	68
Çizelge 8.21: İncelenen İşletmelerde Taze Kayısı Satış Zamanı (ay)	69
Çizelge 8.22: Üreticinin Beklediği Taze-Kuru Kayısı ve Kayısı Çekirdeği Fiyatları.....	70
Çizelge 8.23 : Organik Kuru Kayısı Üretiminde Karşılaşılan Riskler.....	71
Çizelge 8.24 : Konvansiyonel Kayısı Üretiminde Karşılaşılan Riskler	72
Çizelge 8.25 : Organik Kayısı Üretiminde Karşılaşılan Riskleri	
Önemeye Yönelik Oluşturulan Stratejiler	73
Çizelge 8.26 : Konvansiyonel Kayısı Üretiminde Karşılaşılan Riskleri	
Önemeye Yönelik Oluşturulan Stratejiler	73

1.GİRİŞ

1.1 Konunun Önemi

Kayısı, anavatanı Orta Asya ve Batı Çin olan bir meyve türü olup, günümüzde Akdeniz'den Avustralya'ya kadar dünyanın ılıman iklim kuşağına giren bölgelerde çok geniş yayılma olanağı bulmuştur. Kayısının sekonder orjini Türkiye ekolojik koşullarında kendisine uygun ortam bulmuştur. Kayısı gerek üretim gerekse dışsatım kapasitesi bakımından Türkiye'nin önemli ürünlerinden biridir (Asma, 2000).

Kayısı yetiştirildiği ülkelerin (Türkiye, İran, Çin, ABD, Avustralya, İtalya, İspanya) tarımsal üretimi içinde önemli bir yere sahip olup, bu ülkelerin ekonomisine de önemli bir katkıda bulunmaktadır. Türkiye, 2009 yılında 343285 ton yaş kayısı üretimi ile dünya taze kayısı üretiminde önemli bir konumda olduğu gibi, kuru kayısı üretiminde de dünyada ilk sırada yer almaktadır. 2009 yılı verilerine dünya kuru kayısı üretimi 134350 ton olup, Türkiye bunun %70-75'ini tek başına sağlamaktadır (Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi, 2009).

Türkiye'de kayısı başta Malatya ili olmak üzere, Elazığ, Erzincan, Sivas, Kars, Iğdır illeri ile Ege, Akdeniz, İç Anadolu ve Marmara bölgesinde kısmen üretilmektedir. Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi'nin verilerine göre Türkiye'nin 2009 yılında kuru kayısı üretimi yaklaşık 100000 tondur. Ancak 2008 yılından aktarılan 17500 tonluk stokta eklendiğinde 2009 yılı mevcudu 117500 tondur.

Son 10 yılda (1999-2009) Malatya'da meyve veren ağaç sayısı %28.63'lük artışla 5355448 ağaçtan 6889000 ağaca, taze(yaş) kayısı üretimi %107'lik artışla 165664 tondan 343.284 tona ve ağaç başına düşen verim %61.30'luk artışla 31 kg'dan 50 kg'a ulaşmıştır. İlgili dönemde ağaç başına verim 54 kg ile en yüksek olarak 2008 yılında elde edilmiştir. Malatya'da kuru kayısı üretimi

2009 yılında 76475 ton olarak gerçekleşmiştir (Malatya İl Müdürlüğü, 2009). Malatya Kayısı coğrafi işarete sahip bir üründür.

Türkiye’de üretilen toplam üretilen kayısının %90’ı kurutmalık olarak ayrılmaktadır. Kuru kayısı ülkenin tarımsal ürünler dışsatımında önemli bir yer tutmaktadır. 1999-2009 yılları arasında dışsatıma yönlendirilen kuru kayısı miktarı %72 oranında artarak 57039.78 tondan 97875 tona ulaşmıştır. Aynı zaman diliminde kuru kayısı dışsatımından elde edilen gelirde %115 oranında artarak 128 423 842 \$’dan 276 210 428 \$’a yükselmiştir. Türkiye yaklaşık 90 ülkeye kuru kayısı dışsatımı yaparken, dışsatımının %50’sinden fazlasını ABD, Rusya Federasyonu ile, bazı AB ülkelerine (Almanya, İngiltere ve Fransa) yönlendirildiği bilinmektedir.

Dünyada son yıllarda organik ürünlere olan talebin artması, Türkiye’de de 1985 yılından başlayarak organik ürünler üretimi ve dışsatımının da artmasına neden olmuştur. 1998-2008 yılları arasında organik kayısı üretimi %4 oranında artarak 1124698.40 kg’dan 1168618 kg’a yükselmiştir. Organik kuru kayısı dışsatımından elde edilen gelirde %23.70 oranında artarak 3149692.90 \$’dan 3896848.04 \$’a yükselmiştir.

Organik kuru kayısı üretimi yüksek fiyat ve pazar garantisi nedeniyle Malatya ili genelinde son 10 yılda hızla artmıştır. Toplam organik kayısı üretici sayısı 2009 yılı verilerine göre merkez ilçe dahil toplam 12 ilçede 371 üreticiye ulaşmıştır(Malatya İl Müdürlüğü, 2010). Buradan hareketle çalışmada Türkiye’de kuru kayısı üretiminde önemli bir yeri olan Malatya ilinde gerek konvansiyonel gerekse organik kayısı üretiminin ekonomik yönü incelenmiş, Türkiye’nin geleneksel ürünlerinden olan kayısının organik pazarda da yerini alabilmesi için konu ayrıntılı olarak incelenmiştir.

1.2.Araştırmanın Önemi

Dünyada ve Türkiye’de gerek iklim gerekse de toprak istekleri bakımından en fazla kayısı yetiştirilen il Malatya ildir. Kayısı üretimi Malatya ekonomisinin yapı taşını oluşturmaktadır. Kuru kayısı dışsatımı da Türkiye’nin tarımsal dışsatımında önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye’de en önemli kayısı üretim bölgesi olan Malatya ilinde organik kayısı yetiştiriciliği tüketici tercihlerine bağlı olarak son yıllarda hızla artmıştır. Buna paralel olarak organik kuru kayısı dışsatımında da hareketlenmeler gözlenmiştir.

Malatya ilinde gerçekleştirilen bu çalışmada öncelikle organik ve konvansiyonel kayısı üretiminde girdi kullanımı, pazarlama durumu ile karlılık durumunun işletme düzeyinde verilerle ortaya konulması, çalışmanın üreticilerin üretim tekniği bakımından organik ve konvansiyonel üretim şekillerini seçmesine yardımcı olması, çalışmada üreticilerin görüş ve önerilerine yer verilmesi ile karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri getirilecek olması araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Ayrıca daha önce bu konuda yapılan çalışmaların 2003-2004 yılları arasında yapıldığı, bu çalışmalardan birinde sadece konvansiyonel kayısı üretiminin, diğerinde ise ağırlıklı olarak organik kayısı üretiminin ekonomik yönüne ağırlık verildiği dikkati çekmektedir. Bugüne değin yapılan çalışmalarda Malatya ilinde organik ve konvansiyonel kuru kayısı üretiminin teknik ve ekonomik açıdan karşılaştırmalı olarak ayrıntılı işlenmemiş olması ve bu çalışmada ise her iki gruptaki (organik ve konvansiyonel kayısı üreten) işletmelerde kayısı üretim faaliyetinde karşılan risk kaynakları ile bunları ilişkin stratejilerin oluşturulmuş olması, geleneksel bir ürün olarak kuru kayısı üretimindeki gelişmelerin incelenmesi açısından son derece önemli olup, araştırmanın önemini artırmaktadır.

1.3 Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmada ürün olarak, organik ve konvansiyonel kayısı ele alınırken, yöre olarak Malatya iline bağlı Akçadağ, Darende ve Doğanşehir ilçeleri seçilmiştir. Çalışmada, Malatya ilinde kayısı üretiminde önemli yer tutan seçilmiş bir grup (organik ve konvansiyonel) kayısı işletmesinin teknik ve ekonomik analizinin yapılması amaçlanmıştır. Bu ana amaç çerçevesinde çalışmanın amaçları ayrıntılı olarak aşağıda verilmiştir;

-Dünyada ve Türkiye’de kuru kayısı üretimi ve dış ticaretindeki gelişmelerin ortaya konulması,

-Seçilen yörede incelenen işletmelerin sosyo-ekonomik özelliklerinin belirlenmesi,

-İşletmelerin gelir ve gider durumlarının ortaya konulması,

-Brüt marj analizinin yapılması ve brüt marjı etkileyen faktörlerin belirlenmesi,

-Organik ve konvansiyonel taze ve kuru kayısının pazarlama kanallarının belirlenmesi,

-Organik ve konvansiyonel kayısı üretimi yapan üreticilerin risk kaynakları ile bu kaynaklara ilişkin uyguladıkları risk stratejilerinin belirlenmesi,

-Organik ve konvansiyonel kuru kayısı üretim ve pazarlama aşamasında ortaya çıkan sorunlara yönelik çözüm önerileri getirilmesidir.

Çalışmanın kapsamı incelendiğinde giriş bölümünden sonra, sırasıyla konu ile ilgili çalışmalara, materyal ve yönteme, araştırma alanı hakkındaki bilgilere yer verilmiştir. Bir sonraki beşinci bölümde kayısı yetiştiriciliği ile ilgili bilgiler sunulmuş, bu bölümü Dünyada ve Türkiye’de kayısı üretimine ilişkin bilgilerin sunulduğu altıncı bölüm ile Türkiye’de kuru kayısı üretim ve pazarlamasının sunulduğu yedinci bölüm izlemiştir. Sekizinci bölümde araştırma bulgularına yer

verilmiştir. Dokuzuncu bölümde toplu sonuçlara ve onuncu bölümde ise sorunlar ve çözüm önerilerine yer verilmiştir.

2. KONU İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Bu bölüm altında gerek konvansiyonel, gerekse organik kayısı yetiştiriciliği ve ekonomisi konusunda bugüne değin yapılmış çalışmalardan bazılarına yer verilmiştir .

Adanacioğlu ve ark. (2011), tarafından gerçekleştirilen Finansal Krizde Vadeli İşlem Piyasalarının Önemi Tarım Sektörü Açısından Yaklaşımlar: Malatya İli Kuru Kayısı Üreticileri Örneği isimli çalışmada belirsizlik kaynaklarının tarım sektörü üzerindeki etkilerinin de farklı boyutlarda olabildiği, sektörün doğrudan ve dolaylı olarak etkilendiği, söz konusu önemli etkilerden birisinin de tarımsal ürünlerde oluşan önemli fiyat dalgalanmaları olduğu belirtilmiştir. Bu olumsuz fiyat hareketlerini minimize etmede kullanılan önemli finansal araçlardan birisi de vadeli işlem piyasaları olarak önerilmiştir. Çalışmada tarım işletmelerinin eğilimi Türkiye'nin geleneksel ve önemli ürünlerinden birisi olan kuru kayısı üreticileri örneği üzerinden gösterilmiştir. Oluşturulan iki modelin ilkinde Malatya'da kayısı ihtisas borsası kurulması öngörülmüş, ikinci modelde ise Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsasına bağlı aracı kurumlar tarafından kuru kayısı pazarlamasının yapılabileceği belirtilmiştir. Bu iki model sayesinde kuru kayısı pazarlamasının daha etkin olacağı ve üreticiler için büyük avantajlar sağlayacağı öngörülmüştür .

Mancı ark. (2011), tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Türkiye'nin kuru kayısı üretimi ve ihracatında önemli bir yere sahip olduğu, Türkiye'de üretilen kayısının %50'sinden fazlasının Malatya ilinde üretildiği ve Malatya'da üretilen kayısının tamamına yakınının kurutmalık olarak değerlendirildiği belirtilmiş, ayrıca kayısı üretiminde en büyük sorunun ilkbahar geç donları olduğu belirtilmiştir.

Şahin ve ark. (2011), tarafından yapılan çalışma, Malatya ili Akçadağ ilçesinde 2002-2006 yılları arasında 5 yıl süreli sertifikalı organik kayısı yetiştiriciliği yapılan bahçede yürütülmüştür. Bu işletmede Hacıhaliloğlu kayısı çeşidi yetiştirilmiştir. Araştırma 5 farklı organik besleme programı uygulanmıştır. A (organik gübre+ çiftlik gübresi + yeşil gübre), B (organik gübre+humik asit), C (organik gübre+çiftlik gübresi), D (organik gübre+yeşil gübre) ve E(organik gübre+ organik yaprak gübresi) olarak 5 farklı organik bitki besleme uygulaması ile konvansiyonel yetiştiriciliğin ekonomik olarak analizleri yapılmıştır. Ekonomik analiz sonucunda dekara en yüksek net gelir 1475.30 TL ile konvansiyonel yetiştiricilik uygulamasından elde edilmiştir. Organik uygulamalardan ise dekara en yüksek gelir 1366.90 TL ile A uygulamasında belirlenmiştir. En düşük dekara net gelir ise 524.10 TL ile D uygulamasından elde edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, organik kayısı yetiştiriciliği için A kombinasyonunun önerilebilir ve uygulanabilir organik kombinasyon olduğu belirlenmiştir.

Gündüz ve ark. (2011), tarafından gerçekleştirilen çalışmada Malatya yöresindeki kuru kayısı işletmelerinin etkinlik ölçütleri hesaplanmış, maliyet etkinsizliğinin belirleyicileri araştırılmıştır. Çalışmada tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 97 işletmenin verilerinden yararlanılmıştır. Etkinliklerin belirlenmesinde Veri Zarflama Analizi(VZA) kullanılmıştır. İşletmeler küçük ve büyük ölçekli işletmeler olarak gruplandırılmıştır. Çalışmada 1. grubun(0.1-3 ha arası işletmeler) teknik etkinlik, kaynak tahsis etkinliği ve maliyet etkinliği sırasıyla 0.738, 0.760 ve 0.558 olarak bulunurken, 2. grup işletmelerde(3 ha'ın üzerindeki işletmeler) sırasıyla 0.905, 0.762, ve 0.697 olarak bulunmuştur. Etkinliği ölçmek için çıktı olarak toplam kuru kayısı üretimi ele alınmıştır. VZA modelinde kayısı alanı(ha), işgücü(saat), akaryakıt(Lt), fungusit(kg), azot kullanımı(kg), makine gücü kullanımı(saat) girdi olarak seçilmiştir. Büyük işletmelerin küçük ölçekli işletmelere kıyasla ekonomik açıdan daha etkin olduğu belirlenmiştir. Etkinsizliğin belirleyicilerini hesaplamak

içinde tobit model kullanılmıştır. Maliyet etkinsizliğini etkileyen sosyo-ekonomik faktörler bulunmuştur. Araştırmada 1. grupta işletme sahibinin eğitim düzeyi ile işletme dışı gelirin maliyet etkinsizliğini negatif etkilerken, ağaç sayısı, pazarlama masrafı, kayısı alanı oranı, traktör sahibi olmanın pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir. 2. grupta ise maliyet etkinsizliği ile aile nüfusu, sulama sayısı ve kayısı ağacı sayısı arasında pozitif yönlü bir etki bulunmuştur. Araştırmada işletme yapısının yeniden düzenlenmesi ve pazarlama masrafının kontrol altına alınmasının yararlı olacağı belirtilmiştir.

Fidan (2009), tarafında gerçekleştirilen çalışmada, Iğdır ilinde kayısı üretimi yapan işletmelerin kayısı üretimi ve pazarlama yapıları ile bu üretim dalının sorunları ve çözümü için alınabilecek önlemler ortaya konulmuştur. Araştırmada, Merkez ilçe ve Tuzluca ilçelerinde gayeli örnekleme yöntemi ile belirlenen 65 üreticiden anket yöntemiyle toplanan 2008 dönemine ait veriler analiz edilmiştir. İşletmeler üretim alanına göre dört gruba ayrılmış ve araştırma sonuçlarına göre dekara ortalama kayısı verimi 1281 kg olarak belirlenmiştir. İncelenen işletmelerde üretici eline geçen ortalama kayısı fiyatı 0.622 TL, brüt marj 403.16 TL/da, net kar 227.78 TL/da ve nispi kar 1.40 olarak hesaplanmıştır. Bulunan sonuçlar gruplar itibari ile karşılaştırılmıştır. Iğdır ilinde kayısı pazarlama yapısı ortaya konulmuş ve sorunlara ilişkin çözüm önerileri getirilmiştir.

Malatya Kayısı Raporu (2009), Çalışmada Malatya ve bölge ekonomisi ayrıntılı olarak açıklanmış ve Türkiye kalkınma stratejileri ile tarım politikası açıklandıktan sonra, kayısı üretimi ve ekonomisi hakkında ayrıntılı bilgiler sunulmuştur. Çalışmanın son bölümünde ise kayısı üretiminde ve pazarlamasında karşılaşılan sorunlar ele alınarak çözüm önerileri sunulmuştur. Çalışmada kayısı üretiminde karşılaşılan en önemli sorunların pazarlama ve yetiştiricilikle ilgili olduğu vurgulanmıştır .

Çukur ve ark. (2008), ‘Malatya ilinde Kayısı Üreticilerinin Riskin Transferinde Tarım Sigortasına Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Doğanşehir İlçesi Polatdere Köyü Örneği’ adlı çalışmada; kayısı üreticilerinin karşılaştığı riskler ve riskin transferinde yeni tarım sigortası kanununun getirdikleri açıklanmıştır. Kayısı üreticilerinin karşılaştığı riskler ve bu riskleri önlemeye yönelik geliştirdikleri stratejiler bir tutum ölçeği olan 5’li likert ölçeği kullanılarak hesaplanmıştır. İncelenen işletmelerde kayısı üretimi açısından en önemli risk kaynakları iklim koşulları, tek bir ürüne dayalı üretim yapılması, girdi fiyatlarının yüksekliği olarak belirtilmiştir. İncelenen işletmelerde üreticilerin kayısı üretimini etkileyen risklere karşı en çok önemli gördükleri stratejilerin ise birden fazla ürüne yer verilmesi ile tarımsal ürün sigortası olduğu belirlenmiştir.

Ataseven ve ark. (2008), ‘Türkiye’de İşlenmiş Organik Tarım Ürünleri Üretimi ve Ticaretindeki Gelişmeler’ isimli çalışmada 2002 yılında Türkiye’de organik ürünlerinin %95’lik kısmının dışsatıma yönlendirildiği ve 2006 yılında ise organik tarımsal ürünlerin %65’inin iç pazarda tüketildiği vurgulanmıştır. Avrupalı firmaların geleneksel dışsatım ürünlerini organik olarak talep etmeleri, bu alandaki işlenmiş tarım ürünleri üretimindeki artış, işlenmiş organik tarımsal ürün üretimi, iç pazar tüketimi ve dışsatımı hakkında bilgiler verilmiş, günümüzde ürün işleme teknolojisindeki gelişim sayesinde tüketimin yurtdışından yurt içine kaydığı açıklanmıştır. İncir ve kayısı gibi kurutulmuş ürünlerde; organik elma, armut, nar ve üzüm suyu gibi konsantre ürünlerde; vişne, biber, domates ve kayısı gibi konserve ürünlerde, çilek, vişne, kayısı, biber ve kiraz gibi dondurulmuş ürünlerde piyasa taleplerine yönelik üretimde bulunduğu belirtilmiştir.

Çukur ve Saner (2008), tarafından gerçekleştirilen çalışmada 1991-2007 dönemi itibarıyla Malatya ilinde kayısı üretim dalına ilişkin verim, fiyat ve brüt üretim değeri verileri kullanılarak oransal bir risk ölçüsü olarak belirtilen değişkenlik katsayısı hesaplanmıştır. Örnek bir olaydan hareketle Malatya ili

Doğuşehir ilçesinde kayısı üretiminde risk kaynakları ve bunlara ilişkin oluşturulan risk stratejileri likert derecelemesi yoluyla işletme büyüklük grupları itibariyle belirlenmiştir. Ayrıca etkili risk kaynakları ile risk stratejileri ağırlıkları faktör analizi yöntemi ile hesaplanmıştır. Kayısı üretiminde risk kaynakları üzerinde tek bir ürüne dayalı üretimin yapılmasının %23.08, arazi fiyatlarının yüksekliğinin %20.60 ve girdi fiyatlarının yüksekliğinin %11.14 oranında ağırlıklı olduğu belirlenmiştir. Buna karşın risk stratejileri arasında yer alan, birden fazla ürüne yer verilmesinin %25.48, ürün sigortasının %12.94 ve sözleşmeli üretim modelinin benimsenmesinin ise %10.07 oranında kayısı üretimindeki risk stratejileri üzerinde ağırlıklı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Gündoğmuş (2006), tarafından Malatya’da gerçekleştirilen araştırmada organik ve konvansiyonel kayısı üretimi yapan işletmelerin ekonomik açıdan karşılaştırılması yapılmıştır. Veriler 2002-2004 yılı olmak üzere 3 yılı kapsamaktadır. Çalışmada 10 organik, 10 konvansiyonel kayısı işletmesi seçilmiştir. İşletmeler 3 yıllık verim ortalamasına göre karşılaştırıldığında organik işletmelerde verim, konvansiyonel işletmelere göre %9 daha az bulunmuştur. Çalışmada kısmi bütçe analizi yapılmış, brüt üretim değeri, brüt kar ve net kar hesaplanmıştır.

Gültekin (2004), “Türkiye de Organik Kuru Kayısı Üretiminin Ekonomik Analizi” adlı doktora tezinde Türkiye’de (Malatya) organik ve geleneksel yöntemlerle yetiştirilen kuru kayısı üretiminin ekonomik sonuçları karşılaştırılmıştır. Araştırma alanındaki işletmeler Organik Üretim Yapan Tarımsal İşletmeler(OÜYTİ) ve Geleneksel Üretim Yapan Tarımsal İşletmeler (GÜYTİ) olarak iki gruba ayrılmış ve bu gruplardan seçilen üreticilere anket uygulanarak veriler toplanmıştır. Organik Üretim Yapan Tarımsal İşletmeler (OÜYTİ) ve Geleneksel Üretim Yapan Tarımsal İşletmeler (GÜYTİ) olarak karşılaştırılmıştır. Araştırmada (OÜYTİ)’inde, ortalama brüt üretim değeri 6581 TL, ortalama mutlak kar 373 TL, nisbi kar %231, geleneksel üretim yapan tarımsal işletmeler (GÜYTİ)’inde ortalama brüt üretim değeri 610 TL, ortalama

mutlak kar 286 TL/da, nisbi kar %188 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada, organik tarım yapan işletmelerin verim ve üretim değerleri geleneksel tarım yapan işletmelerin değerleri ile karşılaştırılmış ve organik tarım yapan üreticilerin daha avantajlı olduğu bulunmuştur.

Sobutay (2003), ‘Kayısının Gümrük tarife istatistik pozisyon numarası, bileşimi, besin değeri, tüketim alanları ve insan sağlığı açısından önemi açıklandıktan sonra ürünün çeşitleri, yetiştiriciliği ve üretim bölgeleri hakkında bilgiler vermiştir. Çalışmanın son bölümünde sektörün güncel durumu, performans ve yapısal sorunlarına değinilmiştir.

Olgun ve ark. (2003), Çalışmada 2000 yılı üretim dönemi itibariyle gayeli olarak seçilen 120 kayısı üreticisinden ve İzmir ile Malatya illerinde yer alan toplam 57 adet kayısı işletmesinden anket yoluyla veriler toplanmıştır. Türkiye’de kuru kayısı üretim ve pazarlama durumu gerek kayısı üreten işletmeler bazında gerekse kuru kayısı işleme tesisleri bazında ele alınmıştır. Çalışmada kayısı bahçe büyüklüğü 32.20 da, dekara düşen ağaç sayısı 11.79 adet olarak bulunurken, ortalama kayısı bahçesi parsel sayısı 3 olarak, ağaç başına kuru kayısı verimi ise 13.69 kg olarak bulunmuştur. Genelde 4 kg yaş kayısıdan 1 kg kuru kayısı elde edildiği dikkati çekmektedir. Çalışmada kayısı üretimi yapan işletmelerin pazarlama sorunu ile karşılaştıkları, kayısı işleme tesislerinin kayısı ile ilgili yetersiz ve istikrarsız politikalar sonucu pazarlama, finansman, kaliteli kayısı temini sorunu ile karşılaştıkları belirlenmiştir. Ayrıca kayısı dışsatımı yapan firmaların ise rakiplerinin fiyat düşürmesi, standardizasyon ve finansman olarak belirlenmiştir. Kayısı Birliğin ise, kayısı üreticileri arasında etkin bir örgütlenmeyi sağlayamadığı belirtilmiştir .

Adanacioğlu (2003), tarafından hazırlanan “Türkiye’de Kuru Kayısı Üretim, Pazarlama Durumu ve Alternatif Pazarlama Olanakları Üzerine Bir Araştırma: Malatya İli Örneği” adlı çalışmada geleneksel yöntemlerle üretilen kayısı üretim ve pazarlama yapısı ile ilgili araştırma bulguları ortaya konulmuştur. İncelenen

işletmelerde kayısı alanı ortalama olarak 32 da, taze kayısı dekar başına üretiminin 55.33 kg olduğu belirlenmiştir. İşletmelerin temmuz ayında hasada başladıkları ve taze kayısının büyük bir bölümünü kurutmalık olarak ayırdıkları belirlenmiştir. Üretilen kuru kayısının % 55.90'ının hemen satıldığı, %45'inin ise depolandığı araştırmada elde edilen bulgular arasındadır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu araştırmada Malatya ilinde organik ve konvansiyonel kuru kayısı üretiminin yoğun olarak yapıldığı Merkez, Akçadağ, Darende ve Hekimhan ilçeleri araştırma alanı olarak seçilmiştir. Araştırmanın ana materyalini bu ilçelerde organik ve konvansiyonel kuru kayısı üretimi yapan üreticiler ile yapılan anket yoluyla toplanan orijinal nitelikli veriler oluşturmaktadır. Araştırma verileri 2009-2010 üretim yılını kapsamaktadır .

Ayrıca ikincil veri kaynakları olarak konuyla ilgili daha önce yörede yapılmış araştırma sonuçlarından, il ve ilçe müdürlüklerinden elde edilen verilerden, DPT, TÜİK ve Tarım Bakanlığı tarafından yayınlanan rapor ve istatistiklerden ve ilgili internet sitelerinden yararlanılmıştır.

3.1 Verilerin Toplanması Sırasında İzlenen Yöntem

Malatya ilinde 2009 yılı ÇKS kayıtlarına göre 88.457 adet kayısı parselinin mevcut olduğu belirlenmiştir. Daha önce yapılan çalışmalarda işletmelere ait ortalama parsel sayısının yaklaşık 4 adet olduğundan hareketle konvansiyonel üretici sayısı 22114 olarak belirlenmiştir. 2009 yılında Malatya ilinde organik kayısı üretici sayısının ise 371 olduğu belirlenmiştir (Malatya İl Müdürlüğü Kayıtları, 2010). Bu nedenle örnek seçiminde organik ve konvansiyonel üretici sayısından hareket edilmiştir. Görüşülecek konvansiyonel üretici sayısının belirlenmesinde oransal örnek hacmi formülünden yararlanılmış, %90 olasılık ve %12 hata payı esas alınmıştır (Newbold, 1995).

$$Np(1-p)$$

$$n = \frac{(N-1) \sigma_{px}^2 + p(1-p)}{}$$

$$(N-1) \sigma_{px}^2 + p(1-p)$$

Bu eşitlikte;

n: Görüşülecek toplam üretici sayısı

N: Seçilen köylerdeki toplam üretici sayısı

p: Maksimum örnek hacmine ulaşabilmek için 0.50 alınmıştır

(1-p): 0.5 σ_{px}^2 = Varyans

Yapılan bu hesaplamada %90 güven aralığında Merkez, Akçadağ, Darende ve Doğanşehir ilçelerinde görüşülecek konvansiyonel kayısı üretimi yapan üretici sayısı 40 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca %10 oranında yedek anket yapılması planlanmıştır.

Görüşülecek organik üretici sayısının belirlenmesinde de %90 güven aralığı ve %12 hata payı dikkate alınarak örnek hacmi belirlenmiştir. Bu sayı da 38 olarak bulunmuştur. Sonuçta toplam görüşülecek üretici sayısı 78 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada konvansiyonel organik kuru kayısı üretiminin %50'sini sağlayan ilçeler seçilmiş ve nispi temsil esasına göre hareket edilmiştir.

Malatya'da konvansiyonel kayısı üretimi 4 ilçede (Merkez, Akçadağ, Darende ve Hekimhan) yoğunlaşırken, organik kayısı üretimi ise 3 ilçede (Akçadağ, Darende, Doğanşehir) yoğunlaşmıştır (Çizelge 3.1).

Çizelge 3. 1: Malatya İlinde İlçelere Göre Kayısı Üretim Miktarı(Ton)

İlçe	Üretim Miktarı (Ton)	%
Akçadağ	46802.00	14.11
Darende	59422.50	17.92
Doğanşehir	22605.00	6.82
Arguvan	6880.00	2.07
Battalgazi	12750.00	3.84
Doğanyol	18500.00	5.58
Hekimhan	46507.00	14.02
Kale	8070.00	2.43
Kuluncak	22957.50	6.92
Merkez	46875.00	14.13
Yazıhan	19372.50	5.85
Yeşilyurt	20932.50	6.31
Toplam	331674.00	100.00

Kaynak: Malatya İl Müdürlüğü Kayıtları, 2009

Öncelikle en yoğun organik ve konvansiyonel üretim yapan köyler belirlenmiştir. Köylerde görüşülecek üretici sayısı köylerin organik ve konvansiyonel üretici sayısı dağılımına göre belirlenmiştir. Özellikle organik kayısı üretiminde 5 yıldan daha fazla sürede faaliyet gösteren işletmeler dikkate alınmıştır. Çalışmada organik ve konvansiyonel işletmeler analiz edilirken kayısı üretim alanına göre 15-29 da ve 29 dekarın üzerindeki işletmeler olarak 2 grup altında gösterilmiştir.

Çizelge 3.2 : İncelenen İşletmelerin Büyüklük Grupları

		Organik Kuru Kayısı Üreten İşletmeler		Konvansiyonel Kuru Kayısı Üreten İşletmeler	
Grup No	İşletme Grupları	Grup Ort.	Genel.Ort.(da)	Grup Ort.	Genel.Ort (da)
1.Grup	15-29da	22.93 (15 işletme)	40.56 (38 işletme)	23.23 (15 işletme)	36.21 (40 işletme)
2.Grup	29+da	52.05 (23 işletme)		44.00 (25işletme)	

3.2 Verilerin Analizi Sırasında İzlenen Yöntem

Araştırma alanında yer alan işletmelerde organik ve konvansiyonel kayısı üretim faaliyetinin brüt üretim değeri, sabit masrafları, değişken masrafları, üretim masrafları, birim maliyetler ve kuru kayısı üretiminden elde edilen brüt marj, nispi ve mutlak karlar kayısı alanı grupları itibariyle hesaplanmıştır.

Brüt Marj; brüt üretim değerinden toplam değişken masraflar çıkarılarak elde edilmiştir. Üretim masrafları değişken ve sabit masrafların toplanmasıyla hesaplanmıştır. Değişken masraflar üretim hacmine bağlı olarak artan veya eksilen ve bir üretim faaliyetine dağıtılabilen masraflar şeklinde tanımlanmaktadır(Erkuş ve ark., 1995).

Organik ve kuru kayısı üretiminde değişken masraf unsurları gübre, ilaç akaryakıt, su ve geçici işçilik masraflarından oluşmaktadır. Sabit masraflar üretim hacmine göre değişmeyen masraflardır. İncelenen işletmelerin sabit masraf unsurları içinde amortismanlar, tesis amortisman payı, faiz ve genel yönetim giderleri yer almaktadır. Sertifikasyon masrafları alıcı firma tarafından ödendiğinden üretim masrafları içerisinde yer almamıştır.

Nispi kar; brüt üretim değerinin üretim masraflarına oranlanmasıyla elde edilmiştir. Mutlak kar ise brüt üretim değerinden üretim masraflarının çıkarılmasıyla bulunmuştur .

Aile işgücü potansiyelinin hesaplanmasında erkek işgücü birimi (EİB) esas alınmıştır. Günde 10 saat çalışarak yıl içinde fiili olarak 300 gün çalışıldığı kabul edilmiştir. Erkek işgücü birimine çevirmede 7-14 yaş kadın ve erkek için 0.50, 15-49 yaş erkek için 1.00, 15-49 yaş kadın için 0.75, 50-64 yaşındaki erkek için 0.75, 50-64 yaş grubundaki kadın için 0.50 katsayıları kullanılmıştır (Erkuş ve ark.,1995). Arazi kirası karşılığı olarak çıplak arazi değerinin %5'i alınmıştır.

Araştırma alanından elde edilen sürekli veriler için öncelikle Kolmogorov-Smirnov testi ile normal dağılış testi yapılmıştır(Pazarlıoğlu ve Akkaya,1995). Bu testin sonucuna göre teknik ve ekonomik değişkenler normal dağılış gösteren ve göstermeyen değişkenler olarak ayrımlandırılmıştır.(Ek Çizelge 1).

Normal dağılış gösteren değişkenler için One-Way Anova testi, göstermeyenlere ise Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. One-way Anova testi(tek yönlü varyans analizi), iki ya da daha fazla grubun, normal dağılan benzer ortalamalı populasyonlarından alınıp alınmadığını ortak varyans kullanarak test etmeyi hedeflemektedir. Mann Whitney-U testi ise iki ortalamanın eşitliğini test etmede kullanılmaktadır. Parametrik olmayan testler içerisinde en güçlü olanı olduğu için diğer testlere göre daha fazla bilinip uygulanmaktadır(Baştürk, 2010). Ayrıca brüt marjı etkileyen faktörlerin analizi yapılarak çoklu doğrusal regresyon modeli oluşturulmuştur. Bağımsız değişken olarak dekara brüt marj seçilirken, bağımlı değişkenler olarak üretici yaşı, kayısı yetiştirme deneyimi, parsel sayısı, dekara verim, masraflar olarak ta dekara ilaç masrafı, gübre masrafı, akaryakıt masrafı, sulama masrafı, işçilik masrafı ele alınmıştır.

Çalışmada organik ve konvansiyonel kayısı üreticilerinin risk kaynakları ve risk stratejileri için bir tutum ölçeği olarak ifade edilen Likert ölçeği kullanılmıştır . Bu yöntemde öncelikle ele alınan tutum objesi ile ilgili olarak tutum ifadeleri alınmakta ve çeşitli ölçütlere göre ayrıntılandırılarak ölçek olarak ifade edilmektedir(www.bilgilik.com/makale).Araştırmada 1= tamamiyle etkiler, 5=hiç etkilemez olmak üzere 5’li likert ölçeği kullanılmıştır. Pratikte en çok beşli likert ölçeği kullanılmaktadır

4. ARAŞTIRMA ALANI İLE İLGİLİ BİLGİLER

Malatya, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Havzasında ve Adıyaman, Malatya, Elazığ, Bingöl, Muş, Van çöküntü alanının güneybatı ucunda yer almaktadır. Çevresini doğuda Elazığ ve Diyarbakır, güneyde Adıyaman, batıda Kahramanmaraş, kuzeyde Sivas ve Erzincan illeri çevirir. İl topraklarının yüzölçümü 12.313 km² olup, 35 54' ve 39 03' kuzey enlemleri ile 38 45' ve 39 08' doğu boylamları arasında kalmaktadır. Malatya, Sultansuyu ve Sürgü çayı vadileri ile Akdeniz'e, Tohma vadisi ile İç Anadolu'ya, Fırat vadisi ile Doğu Anadolu'ya açılarak bu bölgeler arasında bir geçiş alanı oluşturmaktadır. Malatya'nın iklimi karasal ile Akdeniz iklimi arasında mikroklimadır. Yıllık yağışın büyük kısmı kış, ilkbahar ve sonbahar aylarında gerçekleşmektedir. Yaz aylarında çok az yağış almaktadır. Malatya yağış miktarı ilçeler arasında farklılık göstermektedir. Yağış miktarı 184 – 774 mm arasında değişiklik göstermektedir. İlin sıcaklık farkı çok büyüktür. Kışın -19°C'ye kadar düşen sıcaklık yazın 42°C'ye kadar çıkabilmektedir. Malatya genel olarak dağlık alanlar ve geniş ovalar ile kaplıdır. İldeki büyük dağlar Torosların uzantısıdır. Malatya'daki yüksek dağlardan Akdağ Dağı 2.608 metre, Bozdağ Dağ 2.581 metre, Şakşak Dağı ise 2.237 metre yüksekliğe sahiptir. Güneydoğu Torosların kuzeyinde Malatya ovası bulunmaktadır. Malatya'daki büyük ovalar ise; Doğanşehir Ovası, İzollu Ovası, Mığdı Ovası, Sürgü Ovası, Akçadağ Ovası, Yazıhan Ovası, Mandara Ovası, Çaplı Ovası, Distrik Ovası ve Erkenek Ovasıdır (Bilsam Malatya Kayısı Raporu, 2009).

Şekil 1: Malatya İli Haritası

4.1 Malatya İlinin Arazi Varlığı ve Dağılımı

İlin toplam 1.241.200 hektar olan arazi varlığının 425450 ha'lık kısmı tarımsal amaçlı kullanılabilir arazi özelliğine sahiptir. Tarım arazisinin %51.37'lik bölümünü sulanabilir arazi oluşturmaktadır. Tarım dışı alan ise 815750 ha olup, il arazisinin yaklaşık 2/3'ünü oluşturmaktadır. Malatya ilinin orman arazisi 729551 hektardır (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1 Malatya İlinin Arazi Varlığı ve Dağılımı

Arazinin Karakteri		Alanı(ha)	Toplam Alan(ha)
Tarım Alanı	Sulanan Arazi	173.389	425.450
	Sulanabilir Arazi	218.557	
	Susuz Arazi	33.504	
Mer'a ve Ormanlık Alan	Çayır - Meralar	580.423	729.551
	Orman ve fundalıklar	149.128	
Diğer Alanlar	Taşlık -Kayalıklar	58.910	86.199
	Sulu Yüzeyler	18.022	
	Yerleşim Alanları	9.267	
Toplam Alan (ha)		1.241.200	

Kaynak: Malatya İl Müdürlüğü Kayıtları, 2010

4.2. Bitkisel Üretim Durumu

Malatya’da yaklaşık 1,7 milyon dekar alanda tarla ürünleri üretilmektedir. Bu alanın yaklaşık 1,5 milyon dekarı tahıl üretiminde değerlendirilmektedir. Tahıllar içinde en çok yetiştirilen ürünler buğday ve arpadır. Üçüncü sırada ise danelik mısır üretimi gelmektedir. Buğday ve arpa veriminde Türkiye ortalaması 2007 yılı için sırasıyla 220kg/da ve 222 kg/da iken Malatya’nın son üç yıl ortalaması buğdayda 156 kg/da, arpada ise 213 kg/da’dır. Bu değerler Türkiye ortalamasının altındadır. Bu durum ilde hububat yetiştiriciliğinin çoğunlukla kuru koşullarda yapılmasından kaynaklanmaktadır. Malatya’da üretimi yapılan önemli tarla ürünleri Çizelge 4.2’de verilmiştir.

Çizelge 4.2: Malatya İlinde Yetiştirilen Önemli Tarla Ürünleri

Ürün Çeşidi	Ekim Alanı (da)	Üretim (Ton)
Tahıllar	1 542 385	124 487
Baklagiller	46 435	4 857
Şeker Pancarı	13 480	64 719
Tütün	315	405

Kaynak: Malatya İl Müdürlüğü Kayıtları , 2008

4.2.1 Sebze Üretimi

Malatya’da sebze ekim alanı 2008 yılı istatistiklerine göre 48.000 dekadır. Bu alan, toplam ekili-dikili alanlar içerisinde %1,3 lük bir paya sahiptir. Bu değer ilde sebzeciliğin oldukça kısıtlı alanlarda yapıldığını göstermektedir. İlde üretimi yapılan sebzelerin türlere göre dağılımı da dengeli değildir. İlde en fazla üretimi yapılan sebze türleri kavun, domates ve karpuzdur. İlde kavun üretimi toplam sebze üretiminin %32’sini oluşturmaktadır. Bunu %21.5 ile domates, %10.2’lik bir payla karpuz izlemektedir. İlde sebze alanlarını kısıtlayan en önemli faktör suyun yetersizliğidir (Bilsam Malatya Kayısı Raporu, 2009). Malatya’da üretimi yapılan önemli sebzeler, ekim alanları, üretim miktarları ve verim değerleri Çizelge 4.3’de verilmiştir.

Çizelge 4.3: Malatya İlinin Önemli Sebze Ürünleri ve Üretim Miktarları

Sebzeler	Ekim Alanı (da)	Üretim (Ton)	Verim (ton/da)
Domates (Sofralık)	10.38	39.78	3.83
Biber (Dolmalık)	3.61	6.35	1.76
Patlıcan	3.49	8.81	2.52
Hıyar	4.11	14.62	3.56
Karpuz	4.91	18.37	3.74
Kavun	15.47	30.61	1.98

Kaynak: Malatya İl Müdürlüğü Kayıtları, 2008.

4.2.2 Meyve Üretimi

Türkiye'nin tarım alanlarının %6,3'ünde meyve üretimi yapılmaktadır. Malatya için bu oran %22 dolayındadır. Bu durum ilin tarımsal yapısında meyveciliğin önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. İlde yaklaşık 784 bin dekar alanda meyvecilik yapılmaktadır (Çizelge 4.4). Malatya'da en çok yetiştirilen meyve türleri sırasıyla kayısı, elma, dut ve üzümdür (Bilsam Malatya Kayısı Raporu, 2009).

Çizelge 4.4: Malatya İlinde Yetiştirilen Bazı Önemli Meyveler

Meyve	Meyveli Ağaç Sayısı	Meyvesiz Ağaç Sayısı	Toplam Ağaç Sayısı	Taze(Yaş) Meyve Üretimi (ton)	Verim (kg/ağaç)
Kayısı	6 803 250	486 480	7 289 730	363 607	53.45
Kiraz	79 250	17 040	95 290	1712	21.60
Şeftali	51 380	4 325	55 780	975	18.98
Vişne	38 910	1 785	41 060	615	15.81
Zerdali	65 655	875	46 380	2 504	38.14
Armut	178 885	13 990	192 875	3 494	19.53
Elma	384 535	86 365	470 900	14 464	37.61
Antep Fıstığı	58 400	3 930	62 330	257	4.40
Badem	32 275	8 930	36 705	309	9.57
Ceviz	113 160	47 745	161 050	1 946	17.20
Dut	138 000	4 125	140 700	7 228	52.37

Kaynak: Malatya İl Müdürlüğü Kayıtları, 2008.

4.3 Hayvansal Üretim Durumu

Malatya ilinde toplam küçükbaş hayvan sayısı 233552'dir. Bu miktarın % 86,67'lik kısmını koyun %13.32'sini keçi varlığı oluşturmaktadır. Toplam sayısı 91281 olan büyükbaş hayvanların %18.35'ini saf kültür ırkı, %60.37'sini kültür melezi, %21.26'lık kısmını ise yerli ve diğer ırklar oluşturmaktadır. İlde toplam kanatlı sayısı 806127 adet olup, kovan sayısı ise 67943 adettir (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5: Malatya İlinde Hayvan Sayısı

Hayvanın cinsi	Sayı(Baş)	Hayvanın cinsi	Sayı(Baş)
Koyun	202 437	At	1 577
Keçi	31 115	Katır	1 214
Toplam Küçükbaş	233 552	Eşek	3 507
Sığır – Saf Kültür	16 758	Toplam Tek Tırnaklı	6 298
Sığır – Kültür Melezi	55 112	Yumurtacı Tavuk	122 687
Sığır – Yerli – Diğer	19 411	Etçi (Broiler) Tavuk	677 590
Toplam Büyükbaş	91 281	Hindi	4 014
Fenni Kovan	61 482	Ördek	1 071
Kara Kovan	6 461	Kaz	405
Toplam Kovan Sayısı	67 943	Toplam Kanatlı Sayısı	806 127

Kaynak: Malatya İl Müdürlüğü Kayıtları, 2010

5. KAYISI YETİŞTİRİCİLİĞİ HAKKINDA BİLGİLER

5.1 Kayısının Botaniği

Kayısının (*Prunus Armeniaca* L.) anavatanı, Türkistan'dan Batı Çin'e kadar uzanmaktadır. Kayısı, bu anavatan bölgelerinden İran ve Kafkasya yoluyla Anadolu'ya, Romalılar zamanında ise İtalya ve diğer Avrupa ülkelerine yayılmıştır. İngiltere'ye 13.yüzyılda, Amerika'ya ise 1700'lü yıllarda götürülmüştür. Araştırmalar, kayısının Anadolu'da iki bin yıldan fazla bir geçmişinin olduğunu göstermektedir. Kayısı aşağıdaki sistematığe göre bitki aleminde konumlandırılmıştır (Asma, 2000).

Takım : Rosales

Familya : Rosaceae (Gülgiller)

Alt Familya : Prunoidae

Cins : *Prunus*

Alt Cins : *Prunophora*

Tür : *Prunus armeniaca* L.

Ancak, son zamanlarda bazı sistematikçiler *Prunus* cinsinin birbirine benzemeyen çok sayıda tür içermesi nedeniyle kayısıyı *Armeniaca* cinsine dahil ederek, *Armeniaca Vulgaris* Lam. olarak isimlendirmektedirler. Kayısı, meyve şekillerine göre; küçük meyveli kayısılar ve büyük meyveli kayısılar, kullanım amaçlarına göre sofralık kayısı (Şekerpare, Takaloğlu), kurutmalık kayısı(Hacıhaliloğlu, Çataloğlu, Kabaası, Çöloğlu, Takaloğlu) ve sanayi tipi (konservelik) kayısı (Royal, Tilton, Macar) olmak üzere sınıflandırılmaktadır.

5.2 Malatya İlinde Yetiştiriciliği Yapılan Bazı Önemli Kayısı Çeşitleri ve Özellikleri

Günümüzde dünyada 1750'nin üzerinde kayısı çeşidi ve melezi bulunmakla birlikte her ülkede ekonomik anlamda yetiştiriciliği yapılan kayısı çeşidi sayısı 5-10'u geçmemektedir (Asma, 2000; Demirtaş ve ark., 2011). Bu çalışmada Malatya ilinde yetiştiriciliği yapılan bazı önemli kayısı çeşitlerinin özellikleri aşağıda açıklanmıştır.

5.2.1 Hacıhaliloğlu Çeşidi

Malatya'nın en önemli kurutmalık kayısı çeşididir. Malatya'daki kayısı ağacı varlığının yaklaşık %73'ünü bu çeşit oluşturmaktadır. Ağaçları yüksek boylu, dik, dalları yayvan olan bu tür çok kuvvetli ve çabuk büyür. Kuvvetli ve sulanan topraklarda her yıl ürün verir. Beyaz renkli çiçeklere sahiptir. Verimi orta düzeydedir. Dona, kurağa ve hastalıklara (monilya ve çil) karşı hassastır. Hacıhaliloğlu kayısı çeşidi içerisinde meyve rengi, şekli, ağırlığı, suda çözünebilen kuru madde miktarı ve ağaç verimi bakımından büyük farklılıklar göstermektedir. Meyveleri orta irilikte, 25-35 gr ağırlıkta, meyve şekli oval, simetrik; meyve ve et rengi sarı, kırmızı yanak oluşturmamaktadır. Suda çözünür kuru madde miktarı %24-28 ve toplam asitlik düzeyi %0.20-0.40'tır. Çekirdek şekli oval, 1.7-2.2 gr ağırlığında, tatlı ve meyve etine yapışık değildir. Malatya'da temmuz ayının ikinci haftasında olgunlaşmaktadır (Bilsam Malatya Kayısı Raporu, 2009).

5.2.2 Hasanbey eşidi

Ağacın dalları geniş bir alanı kapsamakla beraber sarkıktır. Ağaçların verimliliği orta düzeydedir. Meyve kalp şeklinde, iri, 40-55 g ağırlığında, meyve eti sert dokulu ve tatlıdır. Meyve sarıdır. Suda çözünebilen kuru madde miktarı %18-22, pH 4.9-5.1 ve toplam asitlik düzeyi %0.10-0.20'dir. Malatya'da haziran sonu temmuz başında olgunlaşır. Diğer çeşitlere göre erkencidir. Meyvesinin iri, gösterişli ve yola dayanımının iyi olması nedeniyle büyük tüketim merkezlerine gönderilmeye uygun bir çeşit olup, pazarda yüksek fiyatlardan alıcı bulmaktadır.

5.2.3 Kabaası eşidi

Malatya'da 1970'li yıllarda yapılan bir seleksiyon çalışması sonucu bulunmuş kurutmalık bir kayısı çeşididir. Son yıllarda Malatya ve çevresinde geniş ölçüde yetiştirilmeye başlanmıştır. Ağaçları orta büyüklükte, dik ve kuvvetli gelişir. Ağaç verimliliği orta düzeydedir. Meyve orta irilikte, 30-35 g ağırlığında, meyve oval şekilli, rengi sarıdır. Meyve tatlı, pH 3.8-4.6 ve toplam asitlik düzeyi %0.30-0.45, suda çözünebilen kuru madde miktarı % 24-26'dır. Meyve eti sert dokuludur. Malatya'da temmuz ayı ortasında olgunlaşmaktadır. Ağaçları çiçek monilyasına hassas olup, çil hastalığına ve dona dayanımı iyidir.

5.2.4 Çataloğlu Çeşidi

Malatya'nın kurutmalık kayısı çeşididir. Dik-yayvan habitüse sahip Çataloğlu çeşidinin dalları aşağı doğru sarkıktır. Ağaçları verimlidir. Ağaç gövdesi gri, dalları açık kahverengidir. Meyvesi orta irilikte, 25-35 gr ağırlığında, oval şekilli, meyve kabuk ve et rengi sarıdır. Meyvenin güneş gören kısmı kırmızı yanak oluşturmaktadır. Meyve eti sert, tatlı, lezzetli, az sulu ve meyve simetrik iki parçadan oluşmaktadır. Suda çözünebilen kuru madde miktarı %24-28, pH 4.5-4.9 ve toplam asitlik %0.10-0.25 arasında değişir. Çataloğlu çekirdeği oval şekilli, 1.7-2.1 gr ağırlığında, tatlı ve meyve etine yapışık değildir. Hasanbey kayısı çeşidinden sonra çiçek açar, Malatya şartlarında temmuzun ikinci haftası olgunlaşmaktadır.

5.2.5 Çöloğlu Çeşidi

Sofralık ve kurutmalık kayısı çeşididir. Orta büyüklükteki ağaçların dalları yayvan ve açık olup kuvvetli gelişir. Ağaçları kurağa dayanıklı fakat çil ve monilya hastalıklarına karşı hassastır. Ağaç verimliliği orta düzeydedir. Meyve yuvarlak şekilli, 25-35 gr ağırlığında, karın çizgisi belirgin ve asimetrik iki parçadan oluşur. Meyve kabuk ve et rengi sarıdır. Meyve çok tatlı ve yumuşak dokuludur. pH 4.7-5.1 ve suda çözünebilen kuru madde miktarı % 22-25 arasında değişir. Çekirdek şekli yuvarlak, 1.9-2.3 gr ağırlığında, tatlı ve meyve etine yapışık değildir. Malatya şartlarında temmuz ayının ikinci haftası olgunlaşmaya başlar. Meyve hasat süresi kısa olup, zamanında hasat edilmezse fazla döküm yapmaktadır (Malatya Kayısı Raporu, 2009).

5.3 Kayısının İklim ve Toprak İstekleri

Kayısı Türkiye'nin her yerinde yetişebilmektedir. Kayısı esas itibari ile mevsimlerin birbirinden kesin ayrıldığı, sürekli kış mevsimi, yağışsız ilkbahar ayları ve güneşli yazı olan karasal iklimin hakim olduğu bölgelerde iyi yetişmektedir. Soğuklanma ihtiyacı $+7.2^{\circ}\text{C}$ 'nin altında 1000–2000 saattir. Meyvenin kaliteli bir şekilde olgunlaşabilmesi için yaz aylarında atmosferin kurak olması gerekir. İlkbahar geç donları bu türün yetiştiriciliğini kısıtlayan en önemli faktörü oluşturmaktadır. İlkbahar geç donlarından korunmak için daha geç çiçek açan çeşitlerinin yetiştirilmesi en iyi önlemdir. Kayısı en iyi derin, geçirgen, iyi havalandan, sıcak ve besin maddelerince zengin olan ince dokulu, tınlı veya tınlı-kireçli topraklarda yetişir. Çok fakir ve kuru topraklarda gerek büyümenin gerilemesi ve gerekse çiçeklerin iyi beslenememesi nedeni ile verim düşer. Bunun aksine zengin topraklarda ağaçlar kuvvetli büyür, meyve verimi ve kalitesi artar. Kayısı %3-20 arası meyil dereceli yerlerde daha iyi yetiştirilmektedir. Bahçelerin güneye bakması gerekmektedir.

6. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KAYISI ÜRETİMİ

6.1 Dünya Taze Kayısı Üretimi

Dünyada 2009 yılı verilerine göre 3.47 milyon ton kayısı üretimi yapılmaktadır. Kayısı üretiminde önde gelen ülkeler arasında Türkiye, İran, İtalya ilk üç sırayı almaktadır. Türkiye taze kayısı üretiminde %17.59'lık payla birinci sırada yer almaktadır. Diğer önemli üretici ülkelerden İran %8.30, İtalya %6.38'lik pay almaktadır (Çizelge 6.1). Çizelgede verilen ülkelerin tamamı dünya taze kayısı üretiminin %58.42'sini oluşturmaktadır.

Çizelge 6.1 Dünya Taze Kayısı Üretiminde Önde Gelen Ülkelerin Üretim Miktarları (Ton)

Ülkeler	Üretim Miktarı (Ton)					2003-2007 Ortalaması	%
	2003	2004	2005	2006	2007		
Türkiye	499000	350000	860000	460182	557572	545351	17.59
İran	285000	166373	275578	280000	280000	257390	8.30
İtalya	108320	213425	232882	221994	211808	197686	6.38
Pakistan	210882	214800	197239	177266	160000	192037	6.19
Fransa	123814	166136	176950	179568	127224	154738	4.99
Fas	97950	85000	103600	129440	105234	104245	3.36
İspanya	143840	121486	137167	156872	87700	129413	4.17
ABD	88541	91716	74070	40530	80070	74985	2.20
Yunanistan	59854	89538	84135	71748	79188	76893	2.48
Çin	81874	96509	90937	83001	75834	85631	2.76
Dünya	2887893	2870178	3511865	3165122	3068925	3100797	100.00

Kaynak: FAO, Çeşitli Yıllar

6.2 Dünya Kuru Kayısı Üretimi

Türkiye dünya kayısı üretiminde yaklaşık %75 payla tartışmasız ve rakipsiz bir üstünlüğe sahiptir. Dünyada başlıca kuru kayısı üreticisi ülkeler ve bunların son yıllara ait kuru kayısı üretim miktarları Çizelge 6.2’de verilmiştir.

Türkiye’yi 2009 yılı itibariyle %18.61’lik üretimiyle İran izlemektedir. Dünyadaki diğer kuru kayısı üreticisi ülkelerin yakın bir gelecekte Türkiye’ye rakip olma olanağı bulunmamakla birlikte, İran’ın son yıllardaki istikrarlı bir şekilde artan üretimini yakından izlemekte yarar bulunmaktadır. Dünya kuru kayısı üretiminde üçüncü sırayı ise %3.72 ile Çin almaktadır.

Çizelge 6.2: Dünya Kuru Kayısı Üretimi (Ton)

Ülkeler	2005*	%	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%
Türkiye	139000	87.71	90000	72.17	98000	71,48	120000	81.66	100000	74.43
İran	10000	6.31	25000	20.05	30000	21,88	18000	12.25	25000	18.61
Çin	4000	2.52	5000	4.01	5000	3.65	4500	3.06	5000	3.72
ABD	3500	2.21	3500	2.81	2500	1.82	2600	1.77	2500	1.86
G.Afrika	1520	0.96	800	0.64	1200	0.88	1400	0.95	1400	1.04
Avustralya	450	0.28	400	0.32	400	0.29	450	0.31	450	0.34
Toplam	158470	100.00	124700	100.00	137100	100,00	146950	100.00	134350	100.00

Kaynak : 1)FAO, 2005(*).

2)Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi , Çeşitli Yıllar .

6.3 Dünya Kuru Kayısı Dışsatım Miktarı ve Değeri

Dünyanın en önemli kuru kayısı üreticisi durumunda olan Türkiye, aynı zamanda dünyanın en önemli dışsatımcı ülkesidir. 2003-2007 dönemi ortalamasına göre 105031 ton olan dünya kuru kayısı dışsatımının %81.72'si Türkiye tarafından gerçekleştirilmiştir (Çizelge 6.3).

Diğer ülkelere bakıldığında ise en ciddi artışın Afganistan'da olduğu görülmektedir. Afganistan'da 2001 yılında 1000 ton olan kuru kayısı dışsatım miktarı 2007 yılında 5961 tona çıkmıştır. En önemli düşüş ise İran'da görülmektedir. 2001 yılından itibaren 2006 yılı hariç dışsatım miktarında sürekli bir azalış görülmektedir. 2001 yılında 2282 ton olan miktar 2007 yılında 600 tona kadar düşmüştür.

Dünya kuru kayısı dışsatım miktarı ve değeri 2004-2008 dönemi itibariyle Çizelge 6.4'te verilmiştir. 2004 yılında 99018 ton olan dünya kuru kayısı dışsatım miktarı, 2006 yılında en yüksek seviyeye çıkmış, 2008 yılında ise 121988 tona düşmüştür. Kuru kayısı dışsatım değeri ise 2004 yılında 248879000 \$ iken, 2008 yılında 398791000 \$'a yükselmiş, dışsatım değeri indeksi 160.23 olarak gerçekleşmiştir.

Dünya kuru kayısı dışsatım fiyatları incelendiğinde ise 2004 yılında 2.51 \$/kg olan kuru kayısı dışsatım fiyatı, 2008 yılında 3,27 \$'a yükselmiştir.

Çizelge 6.3. Dünya Kuru Kayısı Dışsatım Miktarı (Ton)

Ülkeler	Kuru Kayısı Dışsatım Miktarı (Ton)						%
	2003	2004	2005	2006	2007	2003-2007 Ortalaması	
Türkiye	71900	81292	96019	113860	105031	93620.40	81.72
Afganistan	1665	2652	1715	1569	5961	2712.40	2.37
Fransa	2358	2891	3472	3221	2907	2969.80	2.59
Özbekistan	2533	1245	1674	2844	2775	2214.20	1.93
Hollanda	1178	991	1477	1432	1359	1287.40	1.12
ABD	1705	1236	1171	1026	1199	1267.40	1.10
İran	1910	1245	751	3468	600	1594.80	1.39
Dünya	90395	99018	115226	137785	130376	114560.00	100.00

Kaynak : FAO ,Çeşitli Yıllar

Çizelge 6.4: Dünya Kuru Kayısı Dışsatım Değeri ve Dışsatım Fiyatları

	Dışsatım Miktarı (Ton)	İndeks	Dışsatım Değeri (1000\$)	İndeks	Dışsatım Fiyatı (\$/kg))
2004	99018	100.00	248879	100.00	2.51
2005	115226	116.37	239437	96.21	2.08
2006	137785	139.15	217645	87.45	1.58
2007	130376	131.67	240906	96.80	1.85
2008	121898	123.11	398791	160.23	3.27

Kaynak :FAO, Çeşitli Yıllar

7 . TÜRKİYE’DE KAYISI ÜRETİMİ VE PAZARLAMASI

7.1 Türkiye’de Taze ve Kuru Kayısı Üretimi

Türkiye dünya yaş ve kuru kayısı üretiminde birinci sırada yer almaktadır. Kayısı üretimi iklim koşullarına bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bu nedenle iklimin uygun olduğu yıllarda daha yüksek bir kayısı üretimi gerçekleşmiştir.

2000 yılında 530000 ton olan taze kayısı üretimi, 2005 yılında 860.000 tona yükselmiş, 2009 yılında ise 660 894 ton olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılında dünya taze kayısı üretiminin %19.04’ünü Türkiye sağlamıştır.

2000 yılında 88000 ton olan kuru kayısı üretimi 2009 yılında %13.64’lük bir artışla 100000 tona ulaşmıştır. En yüksek kuru kayısı üretimi 139000 tonla 2005 yılında gerçekleşmiştir (Çizelge 7.1). Aynı yıl indeks 157.95 olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 7.1 Türkiye’de Taze ve Kuru Kayısı Üretimi

Yıllar	Taze Kayısı Üretimi (Ton) *	İndeks	Kuru Kayısı Üretimi (Ton)	İndeks
2000	530000	100.00	88000	100.00
2001	470000	88.68	98000	111.36
2002	315000	59.43	63000	71.59
2003	460000	86.79	94000	106.82
2004	320000	60.38	80500	91.47
2005	860000	162.26	139000	157.95
2006	460182	86.83	90000	102.27
2007	557572	105.20	98000	111.36
2008	716415	135.17	120000	136.36
2009	660894	124.70	100000	113.64

Kaynak: 1. Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi, Çeşitli Yıllar .

2. www.tuik.gov.tr(*)

7.2 Malatya’da Taze ve Kuru Kayısı Üretimi

Malatya yaş ve kuru kayısı üretimi Türkiye genel üretimi ile paralel bir seyir izlemiştir. 2000 yılından itibaren 2007 yılına kadar genelde bir azalış eğilimi göstermektedir. 2000 yılında 330724 ton olan yaş(taze) kayısı üretimi 2009 yılında %3.82’lik bir artış ile 343285 tona ulaşmış, ayrıca hava koşullarının

uygun olması sonucunda 2005 yılında %51.26 oranında artış ile 500268 tona ulaşarak en yüksek düzeye ulaşmıştır.

Kuru kayısı üretimi ise yaş kayısı üretimine paralel bir seyir izlemektedir. 2000 yılında 78212 ton olan kuru kayısı üretimi 2009 yılında %3'lük bir azalışla 76475 tona düşmüştür. Yıllık ortalama değişim(2000-2009) meyve veren ağaç sayısında % 2.09'luk artış, taze kayısı üretiminde %0.46'lık artış, kuru kayısı üretiminde ise %0.23'lük azalış şeklinde gerçekleşmiştir (Çizelge 7.2).

Çizelge 7.2: Malatya Taze ve Kuru Kayısı Üretimi (ton)

Yıllar	Meyve Veren Ağaç Sayısı (Adet)	İndeks	Taze Kayısı Üretimi (ton)	İndeks	Kuru Kayısı Üretimi (ton)	İndeks
2000	5643588	100.00	330724	100.00	78212	10000
2001	5812584	102.99	268434	81.17	58980	75.41
2002	5962016	105.64	125889	38.06	26772	34.23
2003	6083000	107.78	227504	68.79	50025	63.96
2004	6235500	110.48	162213	49.05	36842	47.11
2005	6355700	112.61	500268	151.26	115645	147.86
2006	6674350	118.26	243809	73.72	55600	71.09
2007	6740050	119.42	283787	85.81	64575	82.56
2008	6803250	120.54	363607	109.94	84100	107.53
2009	6889000	122.06	343285	103.80	76475	97.78
Ortalama Yıllık Değişim(2000-2009)(%)	+2.09		+0.46		-0.23	

Kaynak : Malatya İl Müdürlüğü Kayıtları, Malatya, 2010

7.3 Türkiye Kuru Kayısı Dışsatım Miktarı ve Değeri

Türkiye dünya kuru kayısı üretiminin büyük bir bölümünü gerçekleştirmektedir. Türkiye kuru kayısı dışsatım miktarı bakımından dünyada önde gelen ülkelerden birisidir. Dışsatımı yapılan kuru kayısı miktarı 2000 yılında 73000 tondan 2009 yılında %34'lük bir artışla 97875 tona ulaşmıştır. Bu süre içinde en fazla kuru kayısı dışsatım miktarı 2000 yılına göre %52'lik artışla 2006 yılında 110972 kg olarak gerçekleşmiştir(Çizelge 7.3). Dışsatım değeri de kuru kayısı dışsatım miktarına paralel olarak artmıştır. 2000 yılında 111493571 \$'dan 2009 yılında 276210428 \$'a yükselmiştir. Kuru kayısı dışsatım değeri en yüksek olarak(318573000 \$) 2008 yılında gerçekleşmiştir.

Kuru kayısı ortalama dışsatım fiyatı ise 2000 yılında 1.53 \$'dan %84.31'lik bir artış göstererek 2009 yılında 2.82 \$'a yükselmiştir. 2000-2009 yılları arasında ortalama kuru kayısı dışsatım fiyatı (\$/kg) en fazla 3.25 \$ ile 2008 yılında elde edilmiştir. Aynı yıl indeks 212.42 olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılında Türkiye kuru kayısı dışsatım fiyatı 3,25 \$/kg ile dünya ortalamasına (3,27 \$/kg) çok yakın bulunmuştur. Türkiye'nin ülkeler itibariyle dışsatım miktarı ve değeri 2007-2009 dönemi itibariyle Çizelge 7.4'te verilmiştir.

Türkiye'nin 2007 yılı itibariyle dışsatımında ilk sırayı Rusya alırken, bu durumun 2009 yılında değiştiği ve ilk sırayı 14772 ton ile ABD'nin aldığı görülmektedir. Dışsatım değeri açısından değerlendirildiğinde yine aynı yıl kayısı dışsatım değerinin %15.06'sını ABD oluşturmaktadır.

Çizelge 7.3:Türkiye Kuru Kayısı Dışsatım Miktarı ve Değeri

Yıllar	Dışsatım miktarı (ton)	İndeks	Dışsatım Değeri (\$)	İndeks	Kuru Kayısı Dışsatım Fiyatı (\$/ kg)	İndeks
2000	73000	100.00	111493571	100.00	1.53	100.00
2001	100626	137.84	89522741	80.29	0.89	58.17
2002	70151	96.10	122462402	109.84	1.75	114.37
2003	72810	99.74	152563907	136.84	2.10	137.25
2004	80214	109.88	199427435	178.87	2.49	162.75
2005	94808	129.87	179613793	161.10	1.89	123.53
2006	110972	152.02	194607735	174.55	1.75	114.38
2007	102281	140.11	236613673	212.22	2.31	150.98
2008	98089	134.37	318573000	285.73	3.25	212.42
2009	97875	134.08	276210428	247.74	2.82	184.31

Kaynak : Malatya İl Müdürlüğü Kayıtları , 2010.

Çizelge 7.4 : Türkiye'nin Ülkelere Göre Kuru Kayısı Dışsatımı

Ülkeler	2007				2008				2009			
	Miktar(ton)	%	Değer(1000\$)	%	Miktar(ton)	%	Değer(1000\$)	%	Miktar(ton)	%	Değer(1000\$)	%
ABD	15514	14.77	39446	16.71	14248	14.55	47852	15.25	14772	14.60	42057	15.06
Rusya	20210	19.24	29545	12.52	16757	17.13	42943	13.68	14079	13.92	31958	11.44
Almanya	8451	8.05	23407	9.92	7547	7.72	27122	8.64	8588	8.49	28143	10.08
İngiltere	9380	8.93	22370	9.48	8226	8.40	28674	9.13	8211	8.11	23568	8.44
Fransa	6821	6.49	19476	8.25	7342	7.50	27643	8.81	6890	6.81	23069	8.26
Avustralya	4307	4.10	10512	4.45	5136	5.24	17114	5.45	5137	5.08	14827	5.31
Diğerleri	40348	38.42	91274	38.67	38622	39.46	122548	39.04	43507	42.99	115644	41.41
Toplam	105031	100.00	236030	100.00	97878	100.00	313896	100.00	101184	100.00	279266	100.00

Kaynak : Dış Ticaret Müsteşarlığı Kayıtları , Çeşitli Yıllar.

7.4 Türkiye’de Organik Kayısı Üretimi

Türkiye’de organik kayısı üretimi 2002 yılından itibaren hızlı bir artış göstermiştir. 2002 yılında organik kayısı üretimi 5940 tondan % 151.26’lık bir artışla 2008 yılında 14925 tona yükselmiştir(Çizelge 7.5).

Çizelge 7.5: Türkiye Organik Kayısı Üretimi (Ton)

Yıllar	Organik Taze Kayısı Üretimi (Ton)	İndeks
2002	5940	100.00
2003	13278	223.54
2004	9019	151.84
2005	9628	162.09
2006	6491	109.28
2007	7767	130.76
2008	14925	251.26

Kaynak : TKB, Organik Tarım İstatistikleri, Çeşitli Yıllar(www.tarim.gov.tr).

7.5 Türkiye’nin Organik Kuru Kayısı Dışsatım Miktarı, Değeri ve Dışsatım Fiyatları

Organik kuru kayısı Türkiye’de organik tarımın başlamasıyla üretilen ilk organik ürünler arasındadır. Organik kuru kayısı üretimi iklim koşullarına bağlı olarak gerçekleşmiştir. 2006 yılında 903 ton organik kuru kayısı dışsatıma konu olurken, bu miktar %6’lık bir artışla 2009 yılında 961 tona yükselmiştir. En yüksek miktarı dışsatım 2007 yılında 1169 ton olarak gerçekleşmiştir .

Organik kuru kayısı dışsatım değeri ise her yıl artış seyri izlemiştir. 2006 yılında organik kuru kayısı dışsatım değeri 2368000 \$’dan %76’lık bir artışla 2009 yılında 4185000 \$’a yükselmiştir (Çizelge 7.6).

Çizelge 7.6: Türkiye'nin Organik Kuru Kayısı Dışsatım Miktarı, Değeri ve Fiyatları

Yıllar	Dışsatım Miktarı (ton)	İndeks (2006=100)	Dışsatım Değer (1000\$)	İndeks (2006=100)	Dışsatım Fiyatı (\$/kg)
2006	903.00	100.00	2368.00	100.00	2.62
2007	1169.00	129.46	3897.00	164.57	3.33
2008	1140.00	126.25	4483.00	189.32	3.93
2009	961.00	106.42	4185.00	176.73	4.35

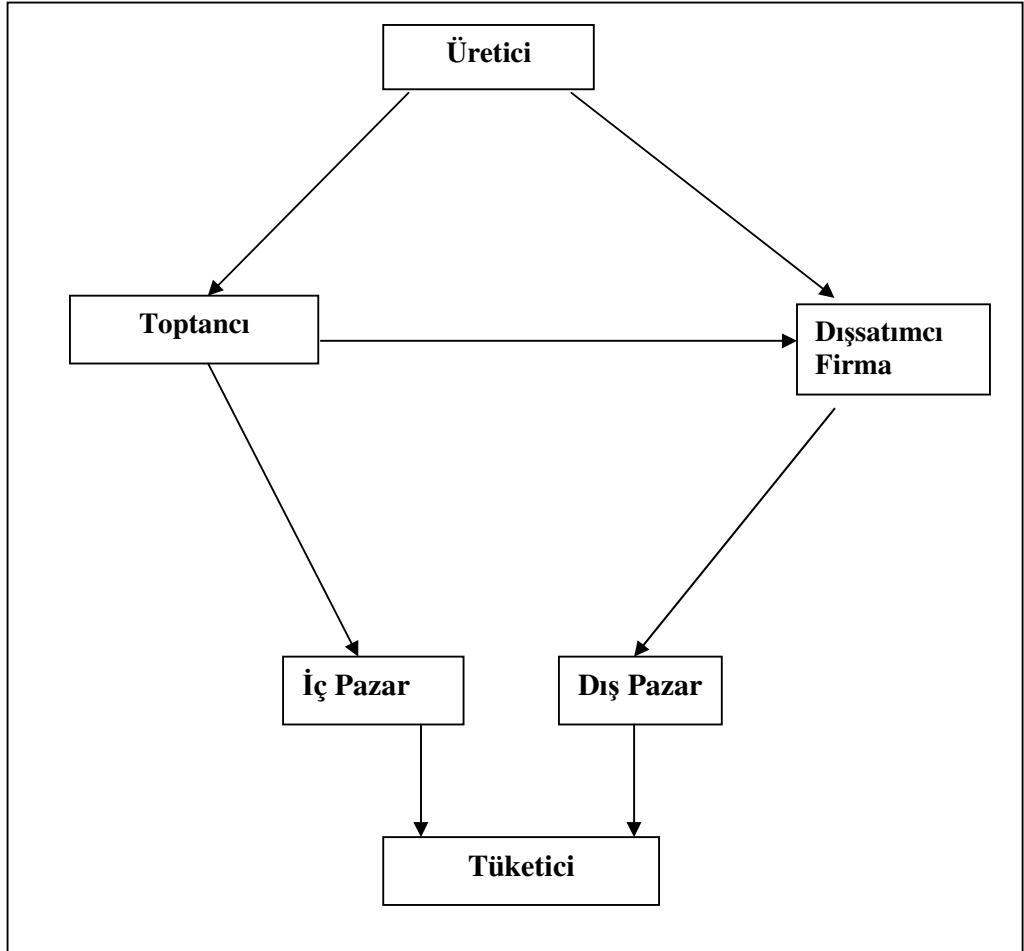
Kaynak : Ege İhracatçılar Birliği Kayıtları, 2009

7.6 Türkiye’de Konvansiyonel ve Organik Kuru Kayısı Pazarlaması

7.6.1 Organik Kuru Kayısı Pazarlama Kanalı

Organik kuru kayısı üretiminin başladığı ilk yıllarda organik kuru kayısı doğrudan olarak dışsatımcı firma tarafından alınırken son yıllarda bölgede organik ürünleri dışsatım firmalarına vermek üzere alan toptancıların sayısının arttığı belirlenmiştir. Organik kuru kayısı üreten işletmeler kontrol ve sertifikasyon firmaları tarafından denetlenmektedir. Denetlenen organik kuru kayısılar toptancı tarafından iç pazara veya dışsatımcı tarafından dış pazara ve iç pazara sunularak tüketici tarafından satın alınmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2 :Organik Kuru Kayısı Pazarlama Kanalı

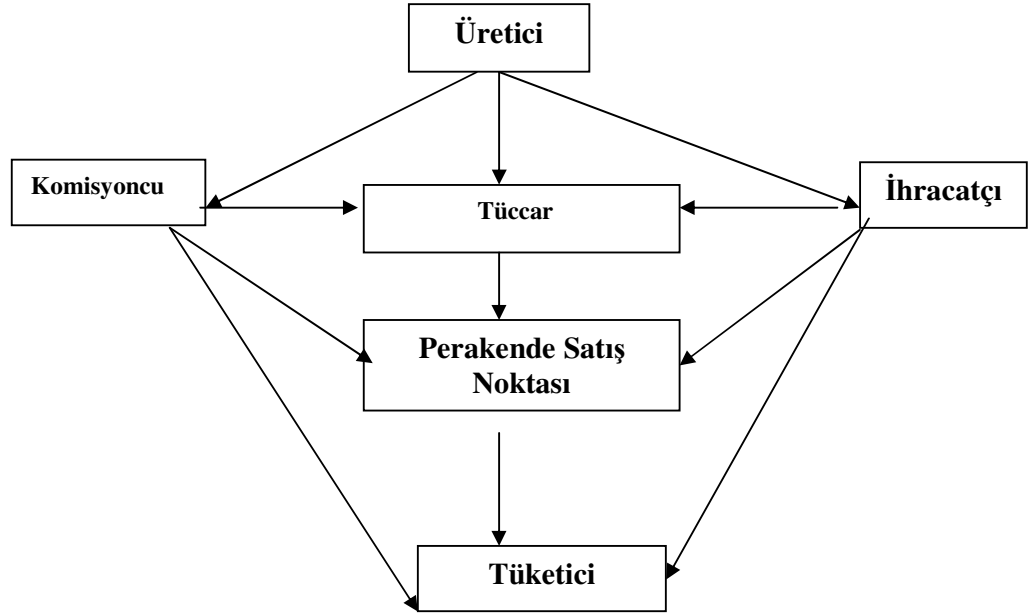

7.6.2 Konvansiyonel Kuru Kayısı Pazarlama Kanalı

1980 öncesi Malatya’da üretilen kayısıların önemli bir bölümü üreticiden yurt içi ya da yurt dışı tüketiciye ulaşmaya kadar İzmir üzerinden dışsatıma yönlendirilmekteydi. Ancak 1980 sonrası işletmecilere verilen teşviklerin etkisiyle Malatya’lı dışsatımcılar sektöre büyük bir gelişme kazandırmış ve kuru kayısı dışsatımında Malatya’nın payını %90’a yükseltmişlerdir. İncelenen

işletmelerde üreticilerin kuru kayısını tüccar aracı ve dışsatımcıya sattıkları belirlenmiştir. Pazarlama kanalında bulunan komisyoncu tüccar ve dışsatımcı da ürünleri perakende satış noktasına vermektedirler. Perakende satış noktalarında kuru kayısı tüketici tarafından satın alınmaktadır (Şekil 3).

Şekil 3 :Konvansiyonel Kuru Kayısı Pazarlama Kanalı

Kaynak : Bilsam, Malatya Kayısı Raporu, 2009

7.6.3 Kuru Kayısıda Üretici Eline Geçen Cari ve Reel Fiyatlar

Kuru kayısıda üretici eline geçen cari fiyatlar 2000 yılında 1.57 TL iken, bu değer %75.2 oranında artarak 2009 yılında 2.75 TL'ye ulaşmıştır. Üretici eline geçen reel fiyatlar ise 2000 yılında 0.02 TL'den %33 oranında artarak 2009 yılında 0.03 TL olarak gerçekleşmiştir. Aynı yıllar arasında en yüksek reel fiyat 2003 ve 2004 yılında 0.04 TL olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 7.7).

Çizelge 7.7 Kuru Kayısıda Üretici Eline Geçen Cari ve Reel Fiyatlar

Yıllar	Cari Fiyat(TL/kg)	İndeks	Reel Fiyat (TL/kg)	İndeks
2000	1.57	100.00	0,02	100.00
2001	1.02	65.00	0.02	66.67
2002	1.70	108.28	0.03	100.00
2003	2.05	130.60	0.04	133.33
2004	2.43	154.78	0.04	133.33
2005	1.87	119.11	0.03	100.00
2006	1.71	108.92	0.02	66.67
2007	2.24	142.68	0.03	100.00
2008	3.19	203.19	0.03	100.00
2009	2.75	175.16	0.03	100.00

Kaynak: İzmir Ticaret Borsası, Çeşitli Yıllar

7.6.4 Organik Kayısı Üretimine Yönelik Destekler

Organik kayısı üreticilerinin çiftçi kayıt sistemine kayıtlı olması koşulu ile bitkisel üretimde dekara 25 TL'lik destek verilmektedir. Bu ödeme en az bir yıl organik tarım bilgi sistemine kayıtlı olarak organik tarım yapan üreticilere verilmektedir. Üreticiler ayrıca meyve ve sebze üretimi için dekara mazot desteği (3.25 TL), dekara gübre desteği (4.25 TL), dekara toprak analiz desteğinden (2.5 TL) yararlanılabilmektedirler.

Çevreye duyarlı tarımsal üretimi yaygınlaştırmak için 2011/1430 sayılı 2011 yılında yapılacak destekleme kararı kapsamında bu miktarlar mazot için 3.75 TL'ye, gübre içinse 4.75 TL'ye yükseltilmiştir.(T.C. Resmi Gazete,24.2.2011).Bu destekler organik tarım ve iyi tarım uygulamaları destekleme ödemesi kapsamında verilmektedir..

Üreticiler yeni tesis edecekleri organik kayısı bahçelerinde sertifikalı Bodur ve Yarı Bodur kayısı fidanı tercih etmeleri durumunda sırasıyla dekara 150 ve 300 TL'lik sertifikalı fidan desteğinden yararlanabilmektedirler. (www.tarim.gov.tr). Çiftlik Muhasebe veri ağı sisteminin yaygınlaştırılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla Malatya ilide pilot iller kapsamına alınmıştır. Bu ilden seçilecek üreticilere de 300 TL katılım desteği sağlanabilecektir.

Düşük faizli selektif kredi imkanının uygulamaya konulmasıyla organik tarımsal üretim yapacak üreticiler destekleme kapsamına alınmıştır.06/01/2011 tarihli ve 27807 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2011/1240 T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullandırılmasına İlişkin Karar kapsamında İşletme kredisi 2 yıl içinde yatırım kredisi 7 yıl içinde ödenmesi koşulu ile cari faiz oranından %50 indirimli işletme ve yatırım kredisi imkanı sağlanmıştır Kredi üst limiti 3.000.000 TL olarak belirlenmiştir.

8. ARAŞTIRMA BULGULARI

8.1 İşletme Sahibinin Yaşı, Eğitim Durumu ve Yetiştiricilik Deneyimi

Tarım işletmelerinde işletme sahibinin yaşı eğitim durumu ve deneyim süresinin işletmenin başarısında etkili faktör olduğu bilinmektedir. Bu nedenle işletmenin sahibine ilişkin bazı özellikler Çizelge 8.1’de verilmiştir.

Organik üretim yapan işletmelerde ortalama üretici yaşı 51.37, üreticinin eğitim süresi 8.37 yıl, tarımsal faaliyette bulunma süresi 29.61 yıl, kayısı yetiştiriciliği yapma süresi, 27.24 yıl olarak bulunurken, bu işletmelerin 8.34 yıldan bu yana organik kayısı üretimi yaptıkları belirlenmiştir.

Konvansiyonel işletmelerde üretici yaşı ortalama 51.56, eğitim süresi 7.22, tarımsal deneyim süresi 30.38 yıl olarak bulunmuştur. Daha önce yapılan çalışmada üreticilerin ortalama yaşı 52.03 yıl, yetiştiricilik deneyimi 27.02 olarak belirlenmiştir (Aslan, 2010). İncelenen işletmelerde kayısı yetiştiricilik türüne ve kayısı alanı büyüklük gruplarına göre yapılan One Way Anova testi sonucunda ise tarımsal faaliyet ($p=0.16$ ve $p=0.10$) ve kayısı yetiştiricilik deneyimi ($p=0.24$ ve $p=0.41$) bakımından ortaya çıkan farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır(Ek Çizelge 4 ve 5).

Çizelge 8.1 İncelenen İşletmelerde Üreticinin Yaşı, Eğitim Durumu ve Yetiştiricilik Deneyimi

	Organik Üretim Yapan İşletmeler			Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler		
	15-29 da (15 İşletme)	29+(da) (23 İşletme)	Genel (38 İşletme)	15-29 (da) (15 İşletme)	29+(da) (25 İşletme)	Genel (40 İşletme)
Yaş (Yıl)	48.87	53.00	51.37	50.00	52,50	51.56
Eğitim (Yıl)	8.27	8.43	8.37	8.00	6.75	7.22
Tarımsal Deneyim(Yıl)	28.67	30.22	29.61	30.38	33.38	32.26
Kayısı Yetiştiriciliği Deneyimi(Yıl)	26.67	27.61	27.24	29.62	30.83	30.38
Organik Kayısı Deneyimi(Yıl)	8.13	8.48	8.34	-	-	-

8.2 Nüfus ve İşgücü Kullanımı

Genel olarak aile nüfusunun % 51.05'ini erkek, %48.95'ini kadın nüfusun oluşturduğu belirlenmiştir (Çizelge.8.3). Çizelge 8.2'den de anlaşılacağı üzere organik işletmelerde ortalama nüfus 5.11 kişi, konvansiyonel işletmelerde ise 3.65 kişidir. Daha önce yörede yapılan bir çalışmada konvansiyonel kayısı işletmelerinde ortalama aile nüfusu 6.24 kişi olarak bulunmuştur. Nüfusun %53.37'sini erkek, nüfusun %46.63'ünü de kadın nüfusun oluşturduğu görülmüştür(Olgun ve ark, 2003).

İncelenen işletmelerde aile işgücü potansiyeli ile kayısı üretim dalında işgücü kullanımı ise Çizelge 8.3'te verilmiştir.

Çizelge 8.2:İncelenen İşletmelerde Nüfusun Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

İşletme Grupları		Organik Kayısı Üretimi Yapan İşletmeler			Konvansiyonel Kayısı Üretimi Yapan İşletmeler		
		1.Grup (15 işletme)	2.Grup (23 işletme)	Genel (38 işletme)	1.Grup (15 işletme)	2.Grup (25 işletme)	Genel (40 işletme)
0-6 Yaş	E	0.13	0.08	0.10	0.13	0.04	0.07
	K	0.07	0.21	0.16	0.13	0.06	0.05
7-14 Yaş	E	0.53	0.36	0.45	0.04	0.32	0.27
	K	0.73	0.52	0.61	0.26	0.32	0.28
15-49 Yaş	E	1.40	1.36	1.39	0.45	1.20	1.17
	K	1.33	1.34	1.33	1.20	0.48	0.67
50-64 Yaş	E	0.53	0.36	0.44	0.12	0.48	0.52
	K	0.26	0.34	0.29	0.33	0.45	0.37
64< Yaş	E	0.26	0.16	0.21	0.05	0.08	0.07
	K	0.13	0.13	0.13	0.13	0.08	0.25
Toplam	E	2.85	2.32	2.59	0.79	2.12	2.03
	K	2.52	2.54	2.52	2.05	1.39	1.62
	T	5.37	4.86	5.11	2.84	3.51	3.65

Çizelgede görüldüğü gibi kayısı üretimi için genelde yabancı işgücü kullanılmaktadır. Organik kayısı işletmelerinde kayısı için kullanılan işgücünün %6.61'ini aile işgücü, %93.39'unu ise yabancı işgücü karşılamaktadır. Konvansiyonel işletmelerde ise %8.32'lik bölümünü ise aile işgücü oluştururken, yabancı işgücü ise %91.68'lik bir değer almaktadır. Araştırma alanında geçici işçiliğin büyük bir bölümünü kayısı hasadında Malatya iline komşu illerden gelen mevsimlik işçiler oluşturmaktadır .

Çizelge 8.3: İncelenen İşletmelerde Aile İşgücü Potansiyeli ve Kayısı Üretim Dalında İşgücü Kullanım Durumu (EİG)

İşletme Grupları		Organik Üretim Yapan İşletmeler			Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler		
		15-29 da (15 işletme)	29 da+ (23 işletme)	Genel	15-29 da (15 işletme)	29da + (25 işletme)	Genel
Aile İşgücü Potansiyeli	EİG	953.57	925.00	936.28	701.78	993.75	884.26
Kayısıda Aile İşgücü Kullanımı (1)	EİG	96.42	206.25	162.90	96.42	121.87	112.32
Kayısıda Yabancı İşgücü Kullanımı (2)	EİG	1017.87	3137.50	2300.80	1060.71	1343.75	1237.61
Kayısıda Toplam İşgücü Kullanımı (1+2=3)	EİG	1114.29	3343.75	2463.70	1157.13	1465.62	1349.93
Aile İşgücü Kullanım oranı (1/3)	%	8.65	6.17	6.61	8.33	8.31	8.32
Yabancı İşgücü Kullanım Oranı (2/3)	%	91.35	93.83	93.39	91.67	91.69	91.68

8.3 Arazi Mülkiyet Durumu

İşletme arazisi, işletmecinin yönetiminde üretime tahsis edilen arazinin tümünü ifade etmekte olup, mülk arazi yanında kira ile tutulan, ortaklıkla veya diğer şekillerde işletilen araziye kapsamaktadır. İncelenen kayısı işletmelerinde arazinin tamamı mülk arazidir. Aşağıda belirtilen ortalama işletme genişliği, aynı zamanda ortalama kayısı bahçesi genişliğini belirtmektedir. İncelenen yörede kayısı işletmelerinin tam ihtisaslaşmış işletmeler olduğu belirlenmiştir.

Organik kayısı yetiştiren işletmelerde ortalama 40.56 da iken, konvansiyonel kayısı yetiştiren işletmelerde 36.21 da olarak bulunmuştur. (Çizelge 8.4). Parsel sayısı her iki işletme gurubunda birbirine yakın değerlerde bulunmuştur . Araştırma alanında 2002 yılında yapılan bir çalışmada ortalama kayısı üretim alanı 32.20 da, ortalama parsel sayısı 3 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar birbiriyle paralellik göstermektedir (Olgun ve ark., 2003). Mülk arazi için kayısı üretim şekline göre yapılan Mann Whitney U testi sonucunda istatistiksel açıdan ortaya çıkan farklılık önemli bulunmazken ($p=0.89$) (Ek Çizelge 2) kayısı alanı büyüklüğüne göre ise farklılık bulunmuştur ($p= 0.00$) (Ek Çizelge 3).

Çizelge 8.4 :İncelenen İşletmelerin Arazi Mülkiyet Durumu ve Dağılımı

	Organik Üretim Yapan İşletmeler			Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler		
	15-29 (da)	29+(da)	Genel	15-29 (da)	29+(da)	Genel
Mülk Arazi	22.93	52.05	40.56	23.23	44.00	36.21
Parsel Sayısı	1.53	3.32	2.61	1.92	2.73	2.43

8.4 İşletmelerin Arazi Niteliği

Arazi niteliği meyve verimi ve kalitesi bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle kayısı ağaçları yaz aylarında gerekli miktarda sulanmalıdır. İncelenen organik işletmelerin ve konvansiyonel işletmelerin arazi varlığının çoğunluğunu(%75'in üzerinde) sulu arazi oluşturmaktadır. İncelenen işletmelerde ve sulu arazi için yapılan kayısı yetiştiricilik türüne göre yapılan Mann Whitney U testi sonucunda istatistiksel bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. ($p= 0.70$) (Ek Çizelge 2). Kayısı alanına göre ise toplam ve kuru kayısı için istatistiksel fark belirlenmiştir ($p= 0.00$) (Ek Çizelge 3).

Çizelge 8.5: İncelenen işletmelerde Arazinin Sulanma Durumu

Arazi (da)	Organik Üretim Yapan İşletmeler					Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler				
	15-29 (da)	%	29+ (da)	%	Genel	15-29 (da)	%	29+ (da)	%	Genel
Kuru Arazi	10.13	43.61	-	-	10.13	-	-	12.85	29.21	12.85
Sulu Arazi	12.80	56.34	52.05	100.00	30.43	23.23	100.00	31.15	70.79	23.36
Toplam Arazi	22.93	100.00	52.05	100.00	40.56	23.23	100.00	44.00	100.00	36.21

8.5 Organik ve Konvansiyonel Kayısı Üretimi

Organik ve konvansiyonel kayısı üretimi yapan işletmelerde ağırlıklı olarak Hacıhaliloğlu çeşidi yanında, Hacıhaliloğlu ve Kabaası çeşidi birlikte tercih edilmektedir (Çizelge 8.6). Organik ve konvansiyonel üretim yapan işletmelerde yaş kayısı üretimi, kuru kayısı üretimi, kayısı verimi gibi üretime ait bulgular karşılaştırmalı olarak Çizelge 8.7’de verilmiştir. İncelenen işletmelerde kayısı üretim şekline göre (Organik ve Konvansiyonel) yapılan sonucunda kayısı alanı ile ağaç başına yaş kayısı verimi bakımından istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 8.6 : İncelenen Organik ve Konvansiyonel İşletmelerde Yetiştirilen Kayısı Çeşitleri

Kayısı Çeşidi	Organik Üretim Yapan İşletmeler	Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler
Hacıhaliloğlu	17	16
Kabaası	1	4
Hacıhaliloğlu+Kabaası	16	10
Hacıhaliloğlu+Çataloğlu	2	2
Hacıhaliloğlu+Hasanbey	2	8
Toplam	38	40

Çizelge 8.7: İncelenen İşletmelerde Kayısı Üretimine İlişkin Teknik Veriler

	GENEL	
	Organik Üretim Yapan İşletmeler(38 işletme)	Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler (40 işletme)
Ağaç Yaşı (Yıl)	21.69	19.20
Kayısı Alanı (da) (1)	40.56	36.21
Ağaç Sayısı (adet/da) (2)	9.35	9.10
Yaş Kayısı Üretimi (kg/işletme) (3)	24214.29	16977.78
Yaş Kayısı Verimi (kg/ağaç) (5=4/2)	63.85	51.52
Yaş Kayısı Verimi (kg/da) (4=3/1)	596.99	468.86
Kuru Kayısı Üretimi (kg/işletme) (6)	6817.74	5744.64
Kuru Kayısı Verimi (kg/da) (7=6/1)	168.09	158.64
Kuru Kayısı Verimi (kg/ağaç) (8=7/2)	17.98	17.43

Malatya ilinde mart (2010) ayında meydana gelen don zararı nedeniyle kayısı verimi il genelinde düşük düzeyde kalmıştır. İncelenen işletmelerde organik kayısı alanı 40.56 da, konvansiyonel işletmelerde ise 36.21 da olarak bulunmuştur. İncelenen işletmelerde, dekara düşen kayısı ağacı sayısı incelendiğinde, organik ve konvansiyonel işletmelerde aynı bulgular elde edilmiş ve bir dekarda yaklaşık 9 ağaç olduğu belirlenmiştir. Ağaç başına yaş kayısı verimi organik işletmelerde 63.85 kg bulunurken, konvansiyonel işletmelerde ise bu miktar 51.52 kg olarak bulunmuştur. Yapılan bir çalışmada ağaç başına organik kayısı üretimi 60.00 kg/ağaç olarak bulunmuştur (Demirtaş ve ark, 2011). Ağaç başına düşen kuru kayısı verimi organik işletmelerde 17.98 kg bulunurken, konvansiyonel işletmelerde ise bu miktar 17.43 kg olarak bulunmuştur. Üç kg konvansiyonel taze kayısıdan yaklaşık 1 kg kuru kayısı elde edilirken, bir kg organik kuru kayısı elde etmek için daha fazla taze kayısıya ihtiyaç duyulmaktadır (Çizelge 8.7).

Dekara düşen yaş kayısı verimi organik işletmelerde 596.99 kg bulunurken konvansiyonel işletmelerde ise bu miktar 468.86 kg olarak bulunmuştur. Dekar başına düşen kuru kayısı miktarı organik işletmelerde 168.09 kg bulunurken, konvansiyonel işletmelerde ise bu değer 158.64 kg olarak bulunmuştur. Olgun ve ark(2003) tarafından dekara verim konvansiyonel işletmelerde 158.32 kg olarak bulunmuştur. Araştırma bölgesinde yapılan başka bir çalışmada ise dekara organik kuru kayısı verimi 148.20 kg, konvansiyonel kuru kayısı verimi ise 157.70 kg olarak bulunmuştur(Gültekin, 2004).

İncelenen İşletmelerde yetiştirme şekline göre uygulanan One Way Anova testi sonucunda yaş kayısı üretimi ve kuru kayısı üretimi bakımından ortaya çıkan farklılık önemli bulunmamıştır ($p= 0.17$) (Ek Çizelge 4). Ayrıca işletmelerde kayısı yetiştirme şekline ve arazi gruplarına göre uygulanan Mann Whitney U testi sonucunda ise kayısı bahçesi yaşı bakımından ortaya çıkan farklılık önemli bulunmuştur ($p=0.04$, $p=0.00$) (Ek Çizelge 2 ve 3).

8.6 Organik ve Konvansiyonel Kayısı Üretimi Yapan İşletmelerde Üretim Masrafları

8.6.1 Değişken Masraflar

Bir tarım işletmesinde, üretim faaliyetinin gerçekleşmesinde gerekli mal ve hizmetler için yapılan harcamaların tümü üretim masraflarını oluşturmaktadır. Üretim masrafları; üretim faaliyetlerinin kaynak talebinin belirlenmesi, kaynak kullanım etkinliği, maliyet, planlama ve politika oluşturma açısından önemli bilgiler sağlamaktadır. Bu nedenle, üretim masraflarının doğru olarak belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Ancak, üretim masraflarının hesaplanması oldukça güç ve karmaşık bir konudur. Bunun için üretim sürecinin ayrıntıları ile incelenmesi ve bu süreçte kullanılan sabit ve değişken girdi miktarlarının belirlenmesi gerekmektedir (Kıral ve Kasnakoğlu, 1999).

Kayısı üretiminde değişken masraf kalemlerini gübre, ilaç işçilik, su, elektrik ve mazot masrafları oluşturmaktadır. İncelenen organik kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde kontrol ve sertifikasyon maliyeti firma tarafından karşılandığı için organik kuru kayısı masraflar arasında yer almamıştır. Yine Gültekin (2004) tarafından yapılan çalışmada da kontrol ve sertifikasyon masrafı organik kayısı üretiminin değişken masraflarına dahil edilmemiştir. Aktürk ve Savran, (2009), tarafından Gökçeada'da yapılan Organik ve Konvansiyonel Zeytin Üretiminin Ekonomik Analizi çalışmasında organik zeytin üretiminde değişken masraflara, sertifikasyon masrafı eklenmiş olup, değişken masraflar içinde sertifikasyonun payı %11.08 olarak bulunmuştur. Akgüngör (1996), tarafından yapılan Türkiye'de Ekolojik Yöntemle Üretilen Çekirdeksiz Kuru Üzümün Verimi, Maliyet ve Pazarlaması, çalışmasında kontrol ve sertifikasyon maliyeti değişken masraflara eklenmiştir. Sonuç olarak; Üretici anlaşmalı üretim yapıyorsa, bu maliyet unsuru masraflara eklenmemekte, yapmıyorsa o zaman kendisi sertifikasyon maliyetini üstlenmektedir. İşletmelerde kullanılan gübre miktarı ile gübre masrafları Çizelge 8.8'de verilmiştir.

Çizelge 8.8 : İncelenen Organik ve Kayısı Üretim Yapan İşletmelerde

Kullanılan Gübre Miktarı ve Masrafları

	Organik Kayısı Üretimi Yapan İşletmeler			Konvansiyonel Kayısı Üretimi Yapan İşletmeler		
	1.Grup	2.Grup	Genel	1.Grup	2.Grup	Genel
Hayvan Gübre (kg)	10357.14	25475.00	19250.00	4250.00	8888.89	7461.54
Hayvan Gübre Masrafı(TL)(1)	525.00	1333.83	1000.78	1087.50	444.44	642.31
Kimyasal Gübre (kg)	2500.00	2809.23	2723.33	1206.25	2466.67	2058.33
Toplam Kimyasal Gübre Masrafı(TL)(2)	2300.00	2376.92	2355.56	1168.75	2466.67	2045.67
Toplam Gübre Masrafı (TL)(1+2)	2825.00	3710.75	3356.34	2256.25	2911.11	2687.98
Dekara Gübre Masrafı (TL)	123.20	71.29	82.75	97.13	66.16	74.23

Araştırma bölgesinde kayısı yetiştiriciliğinde gübreleme sonbahar ve ilkbahar mevsimlerinde yapılmaktadır. Organik kayısı yetiştiriciliğinde hayvan gübresi ve organik kimyasal gübre kullanılmaktadır. Konvansiyonel kayısı yetiştiriciliğinde ise yoğun kimyasal gübre ve az miktarda hayvan gübresi kullanılmaktadır. Hayvan gübresi ve yeşil gübre organik tarım için önemli bir değişken masraf unsurudur.

İncelenen organik kayısı yetiştiriciliği yapan işletmelerde kullanılan hayvan gübresi 19250 kg ve kimyasal gübre 2723.33 kg olarak bulunurken, konvansiyonel kayısı üretimi yapan işletmelerde kullanılan hayvan gübre miktarı 7461.54 kg ve kimyasal gübre miktarı 2058.33 kg olarak belirlenmiştir. Daha önce Malatya ilinde yapılan bir çalışmada eğitim ve parsel sayısının gübre kullanımı ile pozitif ilişkili olduğu belirlenmiştir (Aslan, 2010).

Dekara düşen toplam gübre masrafı ise konvansiyonel işletmelerde 74.23 TL olarak bulunurken, organik kayısı üretimi yapan işletmelerde 82.75 TL olarak daha yüksek bulunmuştur (Çizelge 8.8). Gündoğmuş(2006) tarafından yapılan bir çalışmada gübre masrafının toplam masraflar içindeki payı, konvansiyonel işletmelere göre daha yüksek bulunmuştur.

Kayısı üretiminde önemli bir değişken masraf unsurunu da ilaç masrafı oluşturmaktadır. Organik kayısı üretiminde Tarım Bakanlığının belirlediği mevzuat gereğince belirtilen ilaçlar kullanılmaktadır. Konvansiyonel kayısı üretiminde ise kimyasal ilaçlar kullanılmaktadır. İncelenen organik kayısı üretimi yapan işletmeler sonbaharda Bordo bulamacı ve Mantar (Monilya) hastalığına karşı ilaç kullanmakta, ilkbaharda ise sadece mevzuata uygun kimyasal ilaçlar kullanmaktadırlar. Konvansiyonel işletmelerin ise sadece kimyasal ilaç kullandıkları belirlenmiştir.

Kayısı üretiminde karşılaşılan zararlılar için organik üretim yapan işletmelerde mevzuat gereğince önerilen ilaçlar kullanılmaktadır. Konvansiyonel işletmelerde ise normal kimyasal ilaçlar (zehirli) kullanıldığı belirlenmiştir. Dekara düşen ilaç masrafı organik kayısı üreten işletmelerde 49.63 TL olarak hesaplanırken konvansiyonel kayısı üreten işletmelerde bu değer 32.07 TL olarak hesaplanmıştır (Çizelge 8.9). Kayısı alanı gruplarına göre yapılan Mann Whitney U testi sonucunda toplam ilaç masrafı bakımından ortaya çıkan farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p=0.00$) (Ek Çizelge3). Kayısı yetiştirme şekline göre (Organik ve Konvansiyonel) Mann Whitney U testi sonucunda toplam ilaç masrafı bakımından ortaya çıkan farklılık istatistiksel açıdan önemli bulunmamıştır ($p=0.94$) (Ek Çizelge 2).

Çizelge 8.9: İncelenen Organik ve Konvansiyonel İşletmelerde İlaç Masrafı

	Organik Üretim Yapan İşletmeler			Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler		
	1.Grup	2.Grup	Genel	1.Grup	2.Grup	Genel
Kayıp üretim Alanı(da) (1)	22.93	52.05	40.56	23.23	44.00	36.21
Bordo Bulamacı (kg)	39.00	379.82	274.69	-	-	-
Bordo Bulamacı Fiyatı (TL/kg)	11.25	11.18	11.20	-	-	-
Toplam Bordo Bulamacı Masrafı (TL) (2)	415.00	785.56	671.54	-	-	-
Sonbahar Mantar İlacı (kg)	24.85	28.22	25.02	31.10	17.54	24.48
İlkbahar Mantar İlacı (kg)	20.85	2420	22.52	31.10	21.54	20.48
Sonbahar ve İlkbahar İlaç Miktarı (kg)	45.70	52.44	50.04	62.20	39.08	44.96
Sonbahar ve İlkbahar Mantar İlaç Masrafı (TL) (3)	625.50	790.00	731.25	762.00	732.27	720.91
Toplam Zararlı İlaç Masrafı (TL)(4)	533.33	633.00	610.00	400.00	453.81	440.36
Toplam İlaç Masrafı(TL) 5=(2+3+4)	1573.83	2208.56	2012.79	1162.00	1186.08	1161.27
Dekara İlaç Masrafı (TL) 6=(5/1)	68.64	42.43	49.63	50.02	26.96	32.07

Kayısı üretiminde sulama önemli bir yer tutmaktadır. Kayısı ağaçları susuzluğa çok dayanıklı değildir. Bu nedenle kayısı ağaçlarının yaz aylarında gereken miktarda sulanması gerekmektedir. Araştırma bölgesinde sulama genellikle salma sulama şeklinde yapılmaktadır. Ayrıca çok az sayıda damlama sulama yapan kayısı işletmesine rastlanılmıştır. Araştırma bölgesinde dekar başına sulama masrafı dekar başına belirlenen su bedeline göre hesaplanmaktadır. Organik kayısı üreten işletmelerde sulama masrafı 506.75 TL, dekara sulama masrafı ise 12.49 TL olarak hesaplanırken, konvansiyonel işletmelerde işletme başına sulama masrafı 506.37 TL iken, dekara düşen sulama masrafı ise 13.98 TL olarak bulunmuştur (Çizelge 8.10). Kayısı alanı gruplarına göre yapılan Mann Whitney U testi sonucunda kayısıda kullanılan su masrafı bakımından ortaya çıkan farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p=0.0$) (Ek Çizelge 3).

İncelenen işletmelerde elektrik, sulamada daha çok kullanılmaktadır. Organik kayısı üretimi yapan işletmelerde dekara elektrik masrafı 89.03 TL olarak hesaplanırken, bu değer konvansiyonel kayısı üreten işletmelerde 39.98 TL olarak belirlenmiştir. Kayısı yetiştiricilik şekline göre yapılan Mann Whitney U testi sonucuna organik ve konvansiyonel kuru kayısı üretimi yapan işletmelerin toplam elektrik masrafı açısından ortaya çıkan farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p= 0.02$) (Ek Çizelge 2).

Çizelge 8. 10: İncelenen Organik ve Konvansiyonel Kayısı İşletmelerinde Sulama ve Elektrik Masrafları (TL)

	Organik Üretim Yapan İşletmeler			Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler		
	1.Grup	2.Grup	Genel	1.Grup	2.Grup	Genel
Toplam Sulama Masrafı (TL)	323.83	635.88	506.75	295.71	565.71	506.37
Dekara Sulama Masrafı (TL)	14.12	12.22	12.49	12.73	12.86	13.98
Toplam Elektrik Masrafı (TL)	1500.00	4214.29	3611.11	1531.43	1375.00	1448.00
Dekara Elektrik Masrafı (TL)	65.41	80.96	89.03	65.92	31.25	39.98

Kayısı işletmelerinde akaryakıt (mazot) önemli bir maddesi olarak dikkati çekmektedir. Araştırma kapsamında incelenen organik kuru kayısı üreten işletmelerde ortalama 1364.71 Lt mazot kullanımı sonucunda toplam 4000.00 TL’lik akaryakıt masrafı yapılmıştır. Ayrıca dekara mazot masrafı 98.61 TL olarak hesaplanmıştır. Konvansiyonel kayısı işletmelerinde ise ortalama 1301.56 Lt mazot kullanılarak 3995.00 TL masraf yapılmıştır. Bu işletmelerde dekara düşen mazot masrafı ise 110.32 TL olarak belirlenmiştir (Çizelge 8.11). Araştırma kapsamında inceleme yapılan organik ve konvansiyonel kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde kayısı alanı gruplarına göre yapılan One Way Anova testi sonucunda istatistiksel olarak önemli farklılıklar bulunmuştur ($p=0,00$) (Ek Çizelge 5).

Çizelge 8. 11: İncelenen Organik ve Konvansiyonel Kayısı İşletmelerinde Akaryakıt Masrafları

	Organik Üretim Yapan İşletmeler			Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler		
	1.Grup	2.Grup	Genel	1.Grup	2.Grup	Genel
Mazot (Lt)	1000.00	1590.48	1364.71	1150.00	1370.45	1301.56
Mazot Fiyatı (TL/Lt)	2.95	2.94	2.94	2.92	2.95	2.94
Mazot Masrafı (TL)	2950.00	4664.29	4000.00	3438.00	4248.18	3995.00
Dekara Mazot Masrafı (TL)	128.65	89.61	98.61	147.99	96.54	110.32

İncelenen işletmelerde değişken masraf unsurları Çizelge 8.12' de verilmiştir. Organik yöntemle kuru kayısı üreten işletmelerde işletme başına değişken masraflar ortalama olarak 18185.64 TL olarak hesaplanmıştır. Konvansiyonel yöntemle kuru kayısı üreten işletmelerde değişken masraflar ortalama olarak 12863.43 TL olarak belirlenmiştir. Birim alana düşen değişken masraflar organik kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde ortalama 448.36 TL, konvansiyonel kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde ise 355.24 TL olarak bulunmuştur. Değişken masraf unsurlarından işçilik, ilaç ve gübre her iki işletme grubunda da önemli yer tutmaktadır (Çizelge 8.12). Araştırma da kayısı alanı grupları açısından yapılan Mann Whitney U testinde ise ilaç, işçilik ve su masrafı bakımından istatistiksel olarak önemli farklılıklar belirlenmiştir.($p<0,05$)(Ek Çizelge 3).

Yetiştiricilik türüne göre yapılan One Way Anova testinde dekara değişken masraflar bakımından anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p=0.55$) (Ek Çizelge 4).

Çizelge 8.12 İncelenen İşletmelerde Değişken Masraflar

	Organik Üretim Yapan İşletmeler			Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler		
	İşletme Grupları			İşletme Grupları		
	15-29 da	29+ da		15-29 da	29+ da	
Gübre Masrafı	2825.00	3710.75	3356.34	2256.25	2911.11	2687.98
İlaç Masrafı	1573.83	2208.56	2012.79	1162.00	1186.08	1161.27
Mazot Masrafı	2950.00	4664.29	4000.00	3438.00	4248.18	3995.00
İşçilik Masrafı	3359.79	5685.16	4698.64	2346.22	3523.40	3064.80
Sulama Masrafı	323.83	635.88	506.76	295.71	565.71	506.37
Elektrik Masrafı	1500.00	4214.29	3611.11	1531.43	1375.00	1448.00
Toplam Değişken Masraflar (TL)	12532.45	21118.93	18185.64	11029.61	13809.48	12863.43
Dekara Düşen Değişken Masraflar (TLda)	546.55	405.74	448.36	474.80	313.85	355.24

8.6.2 Sabit Masraflar

İncelenen işletmelerde dekara ortalama sabit masraf unsurları (Çizelge 8.13)'de incelenmiştir. Konvansiyonel yöntemle kuru kayısı üreten işletmelerde dekara düşen sabit masraflar 205.12 TL/da iken, organik yöntemle kuru kayısı üreten işletmelerde sabit masrafların dekara düşen ortalama değeri 205.47 TL/da olarak hesaplanmıştır. Kayısı yetiştiricilik türüne göre yapılan One Way Anova testi sonucunda toplam sabit masraflar ve dekara sabit masraflar bakımından istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmadığı, buna karşılık kayısı alanına göre yapılan One Way Anova testi sonucuna göre istatistiksel açıdan anlamlı sonuçlar elde edilmiştir ($p < 0,05$) (Ek Çizelge:4 ve 5).

Çizelge 8.13 İncelenen İşletmelerde Sabit Masraflar

	Organik Üretim Yapan İşletmeler			Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler		
	İşletme Grupları			İşletme Grupları		
	15-29 da	29+da		15-29da	29+da	
Genel İdare Giderleri (%3) (TL)	375.97	663.56	545.55	330.88	414.28	385.90
Amortismanlar (%10)(TL)	1094.10	2009.79	1693.74	1405.88	1718.88	1632.97
Çıplak Arazi Değeri Faizi (%5)(TL)	3439.50	7807.50	6080.40	3484.50	6600.00	5421.50
Toplam Sabit Masraflar(TL)	4909.57	10480.85	8319.69	5221.26	8733.16	7440.37
Dekara Sabit Masraflar (TL/da)	214.11	201.36	205.12	224.76	198.48	205.47

8.7 Organik ve Konvansiyonel Kuru Kayısı Üretimi Yapan İşletmelerde Yıllık Faaliyet Sonuçları

8.7.1 Brüt Üretim Değeri

Brüt Üretim değeri, işletmelerde bir yıllık prodüktif faaliyet sonucunda elde edilen kayısı üretiminin parasal değerinden oluşmaktadır. İncelenen işletmelerde kayısı üretiminde yan ürün olarak kayısı çekirdeğinin parasal değeri de bulunmaktadır. Bu nedenle kayısı üretim dalının brüt üretim değerine yan ürün değeri de eklenmiştir. Organik kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde toplam brüt üretim değeri ortalama olarak 52079.02 TL olarak hesaplanırken, dekara brüt üretim değeri 1352.69 TL olarak hesaplanmıştır. Konvansiyonel kuru kayısı üreten işletmelerde toplam brüt üretim değeri 36514.64 TL, dekara brüt üretim ise 1008.41 TL olarak bulunmuştur (Çizelge 8.14). Kayısı yetiştiricilik türüne göre yapılan One Way Anova testine göre dekara brüt üretim değeri açısından, organik ve konvansiyonel kayısı üretimi yapan işletmeler arasında ortaya çıkan farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($p=0.00$) (Ek Çizelge 4) .

Çizelge 8.14: İncelenen İşletmelerde Brüt Üretim Değeri

	Organik Üretim Yapan İşletmeler			Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler		
	İşletme Grupları		Genel	İşletme Grupları		Genel
	15-29 da	29+da		15-29 da	29+da	
Satılan Yaş Kayısı (kg)	9833.33	5083.33	6656.67	4142.86	4192.51	5066.10
Yaş Kayısı Fiyatı (TL/kg)	1.25	1.25	1.25	1.20	1.20	1.20
Satılan Kuru Kayısı(kg)	3895.83	9315.79	6817.74	7944.44	4927.78	5744.64
Kuru Kayısı Fiyatı (TL/kg)	5.97	6.12	6.06	4.54	5.57	5.05
Çekirdek (kg)	1031.82	2875.00	2124.07	1100.00	1411.11	1272.22
Çekirdek Fiyatı (TL/kg)	1.13	1.16	1.15	1.20	1.09	1.12
Toplam Brüt Üretim Değeri(TL)	36715.72	66701.79	54865.18	42359.18	34016.86	36514.64
Dekara Brüt üretim Değeri (TL/da)	1601.21	1281.49	1352.69	1823.46	773.11	1008.41

8.7.2 Brüt Marj (Kar)

İşletme analizinde faaliyetlerin başarısını ölçmede brüt marj(kar) kullanılmaktadır. Brüt marj, incelenen işletmelerin toplam brüt üretim değerinden, toplam değişen masrafların çıkarılmasıyla elde edilmiştir. Üretim dalına ait brüt üretim değerleri, değişen masraflar ve brüt marjlar Çizelge 8.15'te verilmiştir. İncelenen organik kuru kayısı üretim yapan işletmelerde dekara brüt marj ortalama olarak 904.33 TL/da iken, konvansiyonel kuru kayısı üretim yapan işletmelerde dekara brüt marj ortalama olarak 653.17 TL/da olarak bulunmuştur. Organik işletmelerde organik ürüne prim verilmesi nedeniyle dekara brüt marjın daha yüksek olduğu söylenebilir. Organik işletmelerde dekara brüt marj açısından organik ve konvansiyonel kayısı üretimi yapan işletmeler arasında ortaya çıkan farklılık One-Way Anova testi sonucuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0.02$) (Ek Çizelge 4).

Çizelge 8.15: İncelenen İşletmelerde Brüt Marj

	Organik Üretim Yapan İşletmeler			Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler		
	15-29	29+	Genel	15-29	29+	Genel
Dekara Brüt Üretim Değeri (TL)	1601.21	1281.49	1352.69	1823.46	773.11	1008.41
Dekara Değişken Masraflar(TL)	546.55	405.74	448.36	474.80	313.85	355.24
Dekara Brüt Marj (TL)	1054.66	875.75	904.33	1348.66	419.26	653.17

8.7.2.1 Brüt Marjı Etkileyen Faktörlerin Analizi

Bu bölümde ekonomik performans açısından işletmeler arası karşılaştırmada ve üretim dalı analizlerinde önemli bir kriter olan brüt marjı etkileyen faktörlerin analizine yer verilmiştir. İncelenen işletmelerde brüt marjı etkileyen değişkenler olarak *yaş, eğitim, kayısı yetiştirme deneyimi, parsel sayısı, dekara verim, masraflar olarak ilaç, gübre akaryakıt, sulama, işçilik masrafı* ele alınmıştır. Bu değişkenler içerisinde stepwise yöntemine göre etkili olanlar bulunarak modelde yer verilmiştir. Organik kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde dekara brüt marjı etkileyen faktörlerin belirlenmesine ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 8.16’da görülmektedir. İncelenen işletmelerde ele alınan değişkenler itibariyle brüt marjı etkileyen bağımsız değişkenler *dekara verim ve dekara mazot masraflarından* oluşmuştur. Bağımsız değişkenler içerisinde verimin yönü pozitif ve mazot masrafının yönü negatif bulunmuştur.

Çoklu regresyon denkleminin determinasyon katsayısı % 87, düzeltilmiş determinasyon katsayısı ise %86 olarak hesaplanmıştır Modele giren değişkenlerin brüt marjdaki değişimlerin %86' sını açıkladığı belirlenmiştir. Model istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($p=0.001$).

Çizelge 8.16 :Organik İşletmelerde Brüt Marjı Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine İlişkin Regresyon Modeli

Değişkenler	Katsayı	S.Hata	Elastikiyet	t	p
Sabit	65.349	149.037		.438	.664
Verim (da)	1.244	.093	.891	13.447	.000
Mazot Masrafı	-.082	.027	-.198	-2.984	.006
	R ²	0,87	F Değeri	100,14	
	Düzeltilmiş R ²	0,86	ÖnemDüzeyi*	0,001	

* P değeri 0,05 düzeyinde anlamlıdır .

Konvansiyonel kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde dekara brüt marjı etkileyen faktörlerin belirlenmesine ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 8.17' de görülmektedir. İncelenen işletmelerde ele alınan değişkenler itibariyle brüt marjı etkileyen bağımsız değişkenler verim ve gübre masraflarından oluşmuştur. Bağımsız değişkenler içerisinde verimin yönü pozitif ve mazot masrafının yönü negatif bulunmuştur. Çoklu regresyon denkleminin determinasyon(belirleme) katsayısı %98.7, düzeltilmiş determinasyon katsayısı ise %98.2 olarak hesaplanmıştır Modele giren değişkenlerin brüt marjdaki değişimlerin %98.2' sini açıkladığı belirlenmiştir. Doğrusal model önemli bulunmuştur.

Çizelge 8.17 : Konvansiyonel İşletmelerde Brüt Marjı Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine İlişkin Regresyon Modeli

Değişkenler	Katsayı	S.Hata	Elastikiyet	t	p
Sabit	-220,595	60,466		-3,648	,011
Verim (da)	1,503	,005	-,437	-9,109	,000
Gübre Masrafı	-0,46	,088	,817	17,056	,000
	R^2	0,98	F Değeri	221,883	
	Düzeltilmiş R^2	0,98	Önem Düzeyi*	0,001	

8.7.3 Üretim Masrafları ve Kuru Kayısı Maliyeti

Kayısı üretim faaliyetini gerçekleştirmek için kullanılan girdi ve hizmetlerin parasal karşılığı üretim masraflarını oluşturmaktadır. İncelenen işletmelerde kayısı üretimindeki dekara üretim masrafları Çizelge 8.18’de verilmiştir. Organik kuru kayısı üretim yapan işletmelerde dekara üretim masrafları ortalama olarak 653.48 TL/da iken, konvansiyonel kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde ortalama dekara üretim masrafı 560.71 TL/da olarak bulunmuştur. Organik kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde ortalama kuru kayısı maliyeti 4.26 TL/kg iken, konvansiyonel kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde ise 3.53 TL/kg olarak belirlenmiştir (Çizelge 8. 18). Birim satış karı ise organik işletmelerde 1.8 TL iken, konvansiyonel işletmelerde ise 1.52 TL’dir. Ancak her iki gruptaki 29 dekarın üzerindeki işletmelerde birim satış karının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 8.18: İncelenen İşletmelerde Kuru Kayısı Üretim Maliyeti

	Organik Üretim Yapan İşletmeler			Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler		
	15-29 da	29da+	Genel	15-29da	29da +	Genel
Dekara Değişken Masraflar (TL)	546.55	405.74	448.36	474.80	313.85	355.24
Dekara Sabit Masraflar (TL)	214.11	201.36	205.12	224.76	198.48	205.47
Dekara Üretim Masrafları(1) (TL)	760.66	607.10	653.48	699.56	512.33	560.71
Dekara Verim (kg)(2)	164.55	150.92	153.30	206.35	143.55	158.64
Birim Kayısı maliyeti(TL/kg) 3=(1/2)	4.62	4.02	4.26	3.39	3.56	3.53
Kuru Kayısı Satış Fiyatı (TL/kg) (4)	5.97	6.12	6.06	4.54	5.57	5.05
Satış Karı (TL) (4-3)	1.35	2.10	1.80	1.15	2.01	1.52

8.7.4 Mutlak ve Nispi Kar

Mutlak kar, dekara brüt üretim değerinden dekara üretim masraflarının çıkarılmasıyla, nispi kar ise, brüt üretim değerinin üretim masraflarına oranlanmasıyla elde edilmiştir. Organik yöntemle kuru kayısı üreten işletmelerde mutlak kar 699.21 TL, nispi kar ise 2.10 olarak hesaplanırken konvansiyonel yöntemle kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde ise mutlak kar 447.70 TL, nispi kar ise 1.80 olarak hesaplanmıştır(Çizelge 8.19). Kayısı yetiştiricilik şekline göre yapılan One Way Anova testinde dekara mutlak kar

bakımından ortaya çıkan farklılık istatistiksel yönden anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$) (Ek Çizelge 4).

Çizelge 8.19: İncelenen İşletmelerde Mutlak ve Nispi Kar

	Organik Üretim Yapan İşletmeler			Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler		
	İşletme Grupları (da)		Genel	İşletme Grupları (da)		Genel
	15-29(da)	29(da)+		15-29(da)	29(da)+	
Dekara Brüt üretim Değeri (TL)(1)	1601.21	1281.49	1352.69	1823.46	773.11	1008.41
Dekara Üretim Masrafları (TL)(2)	760.66	607.10	653.48	699.56	512.33	560.71
Mutlak Kar (1-2)	840.54	674.39	699.21	1123.90	260.78	447.70
Nispi Kar (1/2)	2.11	2.11	2.10	2.61	1.50	1.80

8.8 Araştırma Yöresinde Taze ve Kuru Kayısı Pazarlaması

8.8.1 Kuru Kayısı Pazarlaması

Malatya ovası sahip olduğu iklim özellikleri itibari ile Türkiye de kuru kayısı elde etmeye en elverişli bölgedir. Bu iklim özelliğinden dolayı Malatya ilinde üretilen yaş kayısıların %90' ını kurutmalık olarak değerlendirilmektedir.

İncelenen organik kuru kayısı üretimi yapan işletmelerin kuru kayısıyı ağustos (%21.05) eylül (%60.52), ekim (%7.90) aylarında satarken, aynı şekilde konvansiyonel kuru kayısı üreten işletmelerin de kuru kayısıyı ağustos (%27.50), eylül(%60.00), ekim (%12.50) aylarında hasattan hemen sonra sattıkları belirlenmiştir (Çizelge 8.20). Bu durumun ana nedenini, hasatta ve çekirdek çıkarma işleminde kullanılan yabancı işgücü maliyetinin yüksek olması ve işletmenin likitide azlığı nedeniyle bu yüksek maliyeti karşılayamaması oluşturmaktadır.

Çizelge 8.20. İncelenen İşletmelerde Kuru Kayısı Satış Zamanı (ay)

	Organik		Konvansiyonel	
	Sayı	%	Sayı	%
Ocak	1	2.63	–	–
Temmuz	3	7.90	–	–
Ağustos	8	21.05	11	27.50
Eylül	23	60.52	24	60.00
Ekim	3	7.90	5	12.50
Toplam	38	100.00	40	100,00

8.8.2 Taze Kayısı Pazarlaması

Araştırma bölgesinde seçilen işletmelerden taze kayısı pazarlayan 18 organik ve 20 konvansiyonel işletme belirlenmiştir. Yaş kayısı pazarlamasının genellikle temmuz ve ağustos aylarında gerçekleştiği belirlenmiştir. İncelenen organik kayısı üretimi yapan işletmelerin yaş kayısıyı % 55.56 oranında haziran ayında, %44.44 oranında ise temmuz ve ağustos aylarında pazarladıkları

belirlenmiştir (Çizelge 8.21). Konvansiyonel işletmelerin ise taze kayısının tamamını temmuz ve ağustos aylarında pazarladıkları belirlenmiştir.

Çizelge 8.21: İncelenen işletmelerde Taze Kayısı Satış Zamanı (ay)

	Organik		Konvansiyonel	
	Sayı	%	Sayı	%
Haziran	10	55.56	—	—
Temmuz-Ağustos	8	44.44	20	100.00
Toplam	18	100.00	20	100.00

Araştırma alanında bulunan organik ve konvansiyonel kayısı üretimi yapan üreticilerin mevcut piyasada oluşan kayısı ürün fiyatlarından memnun olmadıkları belirlenmiştir. Organik kayısı yapan üreticilerin beklediği taze kayısı fiyatı 2.19 TL/kg, kuru kayısı fiyatı 8.59 TL/kg , çekirdek fiyatı da 1.81 TL/kg olarak hesaplanmıştır

Konvansiyonel kayısı üretimi yapan üreticilerin beklediği taze kayısı fiyatı 2.13 TL/kg, kuru kayısı fiyatı 6.80 TL/kg, çekirdek fiyatı da 1.84 TL/kg olarak belirlenmiştir (Çizelge 8.22).

Çizelge 8.22: Araştırma Yöresinde Üreticinin Beklediği Taze-kuru Kayısı Ve Kayısı Çekirdeği Fiyatları (TL)

Fiyatlar	Organik Üretim Yapan İşletmeler	Konvansiyonel Üretim Yapan İşletmeler
Taze Kayısı Fiyatı (TL)	2.19	2.13
Kuru Kayısı Fiyatı (TL)	8.59	6.80
Çekirdek Fiyatı (TL)	1.81	1.84

8.9 Organik ve Konvansiyonel Kayısı Üretiminde Karşılaşılan Riskler ve Bu Riskleri Önlemeye Yönelik Stratejiler

8.9.1 Organik ve Konvansiyonel Kayısı Üretiminde Karşılaşılan Riskler

Risk belirsizliğin bir sonucu olup, karar ya da planlama ortamında sonuçların kestirilmemesine ilişkin olarak olasılık kavramıyla açıklanmaktadır (Saner, 1999). Tarımda karşılaşılan risk kaynakları pazar ve fiyat riski (ürün ve girdi fiyatlarındaki dalgalanmalar), üretim riski (doğal koşullar ve yangın, rüzgar), resmi ve sosyal riskler (hükümet programları, ticaret ve çevre politikalar), insan kaynaklı riskler (çalışanın sağlık riskleri, üretici ve aile fertlerinin hedeflerinin değişmesi) olarak belirlenmiştir.

Tarım sektörü üstü açık fabrika özelliği taşımasından dolayı doğa ve iklim koşulları nedeniyle meydana gelen risklerle doğrudan karşılaşmaktadır. Yapılan çalışmada organik kayısı üretiminde karşılaşılan riskler arasında en önemlileri iklim koşulları(1.06), girdi fiyatlarının yüksek olması(1,06), uygun pazarlama koşullarının olmayışı (1,09) olarak belirlenmiştir (Çizelge 8.23).

Konvansiyonel kayısı üretiminde karşılaşılan riskler arasında en önemlileri iklim koşulları (1.00), girdi fiyatlarının yüksek olması (1.00), sulama koşulları (1.00) ve tek bir ürüne yönelik üretim yapılması (1.00) olarak belirlenmiştir (Çizelge 8. 24).

Çukur ve ark.(2008) tarafından yapılan çalışmada konvansiyonel kayısı üretiminde karşılaşılan riskler ve risk kaynakları arasında en önemlileri iklim koşulları (1.20), girdi fiyatları yüksekliği (1.28) tek bir ürüne yönelik üretim yapılması (1.22) olarak bulunmuştur.

Çizelge 8.23: Organik Kuru Kayısı Üretiminde Karşılaşılan Riskler

Risk Kaynakları	Ölçek Ortalaması	Öncelik Sırası
İklim koşulları	1.06	1.00
Girdi fiyatlarının yüksekliği	1.06	1.00
Uygun pazarlama koşullarının olmayışı	1.09	2.00
Sulama koşulları	1.12	3.00
Hasat masraflarının yüksekliği	1.12	3.00
Tek bir ürüne dayalı üretim yapılması	1.21	4.00
Tüketicilerin tercihleri	1.41	5.00
Uygulanan politikalardaki değişiklikler	1.68	6.00
İşletme kayıtlarının tutulmaması	1.68	6.00

(1=Tamamiyle etkiler- 5=Hiç etkilemez).

Çizelge 8.24: Konvansiyonel Kayısı Üretiminde Karşılaşılan Riskler

Risk Kaynakları	Ölçek Ortalaması	Öncelik Sırası
Tek bir ürüne dayalı üretim yapılması	1.00	1.00
İklim koşulları	1.00	1.00
Sulama koşulları	1.00	1.00
Girdi fiyatlarının yüksekliği	1.00	1.00
Uygun pazarlama koşullarının olmayışı	1.00	1.00
Tüketicilerin tercihleri	1.00	1.00
Hasat masraflarının yüksekliği	1.18	2.00
Uygulanan politikalardaki değişiklikler	1.26	3.00
İşletme kayıtlarının tutulmaması	1.74	4.00

(1=Tamamiyle etkiler- 5=Hiç etkilemez).

8.9.2 Organik ve Konvansiyonel Kayısı Üretiminde Karşılaşılan Riskleri Önlemek için Oluşturulan Stratejiler

Tarımda özellikle bitkisel üretimin üstü açık bir fabrika olarak nitelenmesinden dolayı üreticiler karşılaşılan riskler için çeşitli stratejiler oluşturmuşlardır. Araştırma alanında organik üreticilerinin risklere karşı aldıkları önlemler arasında en önemlileri, Pazar hakkında bilgi sahibi olmak (1.06) farklı dönemlerde ürün satışı yapmak (1.08), ürün sigortası yapmak (1.11) olduğu belirlenmiştir (Çizelge 8.25). Konvansiyonel üreticilerinin risklere karşı aldıkları önlemler arasında en önemlileri ise; farklı dönemlerde ürün satışı yapmak(1.06), ürün sigortası yapmak(1.09), birden fazla ürün yetiştirilmesi (1.09) olarak bulunmuştur (Çizelge 8.26) .

Çukur ve ark.(2008) tarafından yapılan çalışmada ise konvansiyonel üreticilerin risklere karşı aldıkları en önemli önlemler; birden fazla ürüne yer vermek (1.03), ürün sigortası yapmak (1.23) olarak belirlenmiştir.

Çizelge 8.25: Organik Kayısı Üretiminde Karşılaşılan Riskleri Önlemeye Yönelik Oluşturulan Stratejiler

Stratejiler	Ölçek Ortalaması	Öncelik Sırası
Pazar hakkında bilgi sahibi olunması	1.06	1.00
Farklı dönemlerde ürün satışı yapılması	1.08	2.00
Ürün sigortası yaptırılması	1.11	3.00
Birden fazla ürün yetiştirilmesi	1.35	4.00
Aile işgücünün ek işte çalışması	1.39	5.00
Nakit sermayenin yüksekliği	1.60	6.00
Toprak ve gübre analizi yaptırılması	1.44	7.00
Risk azaltıcı teknolojilerin kullanılması	1.53	8.00

(1=Tamamiyle etkiler- 5=Hiç etkilemez).

Çizelge 8.26: Konvansiyonel Kayısı Üretiminde Karşılaşılan Riskleri Önlemeye Yönelik Oluşturulan Stratejiler

Stratejiler	Ölçek Ortalaması	Öncelik Sırası
Farklı dönemlerde ürün satışı yapılması	1.06	1.00
Birden fazla ürün yetiştirilmesi	1.09	2.00
Ürün sigortası yaptırılması	1.09	2.00
Pazar hakkında bilgi sahibi olunması	1.11	3.00
Toprak ve gübre analizi yaptırılması	1.11	3.00
Risk azaltıcı teknolojileri kullanılması	1.17	4.00
Nakit sermayenin yüksek olması	1.80	5.00
Aile işgücünün ek işte çalışması	1.23	6.00

(1=Tamamiyle etkiler- 5=Hiç etkilemez)

9. ARAŞTIRMANIN TOPLU SONUÇLARI

Türkiye yaş ve kuru kayısı üretiminde dünyada ilk sırada gelmekte ve üretilen toplam kayısının %90'ı kurutmalık olarak ayrılmaktadır. Türkiye, 2009 yılında 716.415 ton yaş kayısı üretimi ile dünya taze kayısı üretiminde önemli bir konumda olmasına karşın, kuru kayısı üretiminde ise dünyada ilk sırada yer almaktadır. 2009 yılı verilerine dünya kuru kayısı üretimi 134.350 ton olup, Türkiye bunun %70-75'ini tek başına sağlamaktadır. Dünyada ve Türkiye'de gerek iklim gerekse de toprak istekleri bakımından en fazla kayısı yetiştirilen bölge Malatya bölgesidir. Malatya'da kuru kayısı üretimi 2009 yılında 76.475 ton olarak gerçekleşmiştir. 1999-2009 yılları arasında dışsatıma yönlendirilen kuru kayısı miktarı %72 oranında artarak 57039.78 tondan 97.875 tona ulaşmıştır. Aynı zaman diliminde kuru kayısı dışsatımından elde edilen gelirde %115 oranında artarak 128423842 \$'dan 276210428 \$'a yükselmiştir. Türkiye yaklaşık 90 ülkeye kuru kayısı dışsatımı yaparken, dışsatımının %50'sinden fazlasını ABD, Rusya Federasyonu ile bazı AB ülkelerinin (Almanya, İngiltere ve Fransa) oluşturmaktadır.

Dünya genelinde organik ürünlere olan talebin hızla artmasına paralel olarak Türkiye'de 1985 yılından itibaren organik ürün üretimi ve ihracatı hızla artmıştır. 1998-2008 yılları arasında organik kayısı üretimi %4 oranında artarak 1124698.40 kg'dan 1168618 kg'a yükselmiştir. Organik kuru kayısı üretimi yüksek fiyat ve pazar garantisi nedeniyle Malatya ili genelinde son 10 yılda hızla artmıştır. Toplam organik kayısı üretici sayısı 2009 yılı verilerine göre merkez ilçe dahil toplam 12 ilçede 371 üreticiye ulaşmıştır.

Bu araştırmada Malatya ilindeki kayısı üretiminin yoğun olarak yapıldığı Akçadağ, Darende ve Doğanşehir ilçelerinden seçilen organik ve konvansiyonel kayısı üretimi yapan işletmelerin mevcut durumları ortaya konularak karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler ortaya konulmuştur. Ayrıca organik ve konvansiyonel kayısı

üreticilerinin risk kaynakları ile bu riskleri önlemeye yönelik risk stratejileri ayrıntılı olarak verilmiştir.

Araştırmada elde edilen önemli bulgular aşağıda özetlenmiştir ;

- İncelenen organik işletmelerde ortalama aile nüfusunun 5.11 kişi iken, konvansiyonel işletmelerde ortalama nüfusun 3.65 kişi olduğu belirlenmiştir.
- Kayısı üretiminde genelde yabancı işgücü kullanılmaktadır. Ortalama olarak organik kayısı işletmelerinde kullanılan işgücünün %93.39'u, konvansiyonel işletmelerde ise %91.68'inin yabancı işgücünden sağlanmaktadır. Genelde yabancı işgücünün hasatta kullanıldığı belirlenmiştir.
- Çalışmada organik kayısı üretimi yapan işletmelerde ortalama işletmeci yaşı 51.37 yıl, eğitim süresi, 8.37 yıl, tarımsal faaliyette bulunma süresi 29.61, kayısı yetiştiriciliği deneyimi 27.24 yıl ve organik kayısı yetiştiriciliği ise 8,34 yıl olarak belirlenmiştir. Konvansiyonel işletmelerde ise ortalama işletmeci yaşı 51.56 yıl, eğitim süresi, 7.22 yıl, tarımsal faaliyette bulunma süresi 32.26 yıl, kayısı yetiştiriciliği deneyimi 30.38.24 yıl olarak belirlenmiştir.
- Organik kayısı yetiştiren işletmelerde ortalama kayısı üretim alanı 40.56 da iken, konvansiyonel kayısı yetiştiren işletmelerde 36.21da olarak bulunmuştur. Parsel sayısı bakımından her iki işletme gurubunda da birbirine yakın değerler bulunmuştur.

- İncelenen işletmelerde arazinin tamamı mülk arazisi olup, konvansiyonel kayısı yetiştiriciliği yapan işletmelerin arazi varlığının çoğunluğunu sulu arazi oluşturmaktadır.
- İncelenen işletmelerde yetiştirilen kayısının büyük bir çoğunluğu kurutmalık olarak değerlendirilmektedir. Araştırma alanında kurutmalık kayısı için en çok Hacıhaliloğlu ve Kabaası çeşidi yetiştirildiği belirlenmiştir.
- İncelenen işletmelerde dekara düşen kayısı ağacı sayısı incelendiğinde, organik ve konvansiyonel işletmelerde aynı bulgular elde edilmiş ve dekara yaklaşık 9 ağaç olduğu belirlenmiştir. Ağaç başına düşen yaş kayısı miktarı organik işletmelerde 63.85 kg bulunurken konvansiyonel işletmelerde ise bu değer 51.52 kg olarak bulunmuştur.
- Dekar başına düşen yaş kayısı miktarı organik işletmelerde 596.99 kg bulunurken, konvansiyonel işletmelerde ise bu değer 468.86 kg olarak bulunmuştur. Dekar başına düşen kuru kayısı miktarı organik işletmelerde 168.09 kg bulunurken konvansiyonel işletmelerde ise bu değer 158.64 kg olarak tespit edilmiştir.
- Malatya ilinde kayısı hasadına genellikle temmuz ayı başlarında başlanır. Hasad edilen kayııların büyük bir çoğunluğu kurutmalık olarak değerlendirilir. Az miktarda kayısı da yaş olarak pazarlanmaktadır.
- İncelenen organik ve konvansiyonel işletmelerin yaş kayısını pazarlamasının daha çok temmuz ayında toptancı ile gerçekleştirdiği araştırma sonucunda elde edilen bulgular arasındadır.

- İncelenen organik kayısı yetiştiriciliği yapan işletmelerin yaş kayısıyı %94.40 oranında peşin, %5.60' ının da yaş kayısıyı vadeli sattığı belirlenmiştir. Konvansiyonel kayısı üretimi yapan işletmelerin tamamının ise yaş kayısıyı peşin olarak pazarladığı saptanmıştır.
- İncelenen organik kuru kayısı üreten işletmelerin %83.9'unun kuru kayısıyı peşin, %16.1'nin ise vadeli olarak sattığı elde edilen bulgular arasındadır.
- Organik yöntemle kuru kayısı üreten işletmelerde dekara değişken masraflar ortalama olarak 448.36 TL olarak hesaplanmıştır. Konvansiyonel yöntemle kuru kayısı üreten işletmelerde dekara değişken masraflar ortalama olarak 355.24 TL olarak belirlenmiştir.
- Konvansiyonel yöntemle kuru kayısı üreten işletmelerde dekara düşen sabit masraflar ortalama 205.12 TL iken, organik yöntemle kuru kayısı üreten işletmelerde sabit masrafların dekara düşen ortalama değeri 205.47 TL olarak hesaplanmıştır .
- Organik kuru kayısı üretimi yapan dekara brüt üretim değeri 1352.69 TL ile daha yüksek bulunurken, konvansiyonel kuru kayısı üreten işletmelerde bu değer 1008.41 TL olarak bulunmuştur.
- Araştırma bölgesinde incelenen organik kuru kayısı üretim yapan işletmelerde dekara brüt marj ortalama olarak 904.33 TL/da. Konvansiyonel kuru kayısı üretim yapan işletmelerde dekara brüt marj ortalama olarak 653.17 TL olarak bulunmuştur. Dekara brüt marjın organik kayısı üretimi yapan işletmelerde daha yüksek olduğu görülmüştür.

- Organik kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde dekara üretim masrafları ortalama olarak 653.48 TL/da iken konvansiyonel kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde ortalama dekara üretim masrafı 560.71 TL/da olarak bulunmuştur .
- Organik kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde ortalama kuru kayısı maliyeti 4,26 TL/kg konvansiyonel kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde ise 3,53 TL/kg olarak tespit edilmiştir .
- İncelenen organik yöntemle kuru kayısı üreten işletmelere mutlak kar 699.21 TL , nispi kar ise 2.06 olarak hesaplanırken konvansiyonel yöntemle kuru kayısı üretimi yapan işletmelerde ise mutlak kar 447.70 TL , nispi kar ise 1.80 olarak hesaplanmıştır.Burada organik işletmelerin daha avantajlı konumda olduğu söylenebilir .
- Araştırma yapılan organik ve konvansiyonel kayısı üretimi yapan işletmelerde karşılaşılan riskler arasında en önemlileri iklim koşulları , girdi fiyatlarının yüksek olması , sulama koşulları ve tek bir ürüne yönelik üretim yapılması olarak tespit edilmiştir.
- Araştırma alanında organik ve konvansiyonel üreticilerinin risklere karşı aldıkları önlemler arasında en önemlileri birden fazla ürün yetiştirmek , farklı dönemlerde ürün satışı yapmak, pazar hakkında bilgi sahibi olunması ile ürün sigortası yapmak olduğu tespit edilmiştir .
- Konvansiyonel olarak yetiştirilen kuru kayısının üretilmesinde kimyasal gübre ve ilaç kullanımı yoğunudur . Buna karşılık organik kuru kayısı yapan işletmelerde ise ilaç kullanımı daha az ve hayvan gübresi kullanımı fazladır . Bu nedenden dolayı organik yetiştiricilik yapılmaya başlanıldığı tarihten itibaren bölgede doğa ve çevrede iyileşmelerin görüldüğü üreticiler tarafından belirtilmiştir .

- Yapılan araştırma sonucunda araştırma bölgesinde yetiştirilen organik kuru kayısının konvansiyonel kuru kayısı ya göre da ve ağaç başına veriminin düşük olmasına rağmen sahip olduğu fiyat üstünlüğü nedeniyle konvansiyonel kuru kayısıya göre daha karlı olduğu belirlenmiştir..
- Araştırma alanında yaygın bir şekilde yetiştiriciliği yapılan kayısı üretiminin artırılması ve üretici gelirinin daha yüksek seviyeler çıkarılması için öncelikle pazarlama problemlerinin çözülmesi gerekmektedir.

10. SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Malatya'daki meyveciliğin sadece kayısıya dayalı olması yani monokültür bir yapıya sahip olması, ileri teknoloji ve ciddi yatırım masrafı gerektiren meyve suyu üretim v.b. tesislerinin ilde kurulmasını engellemektedir. Çünkü taze kayısı Malatya'da sadece birkaç ay bulunabilmektedir. Bu şartlarda bir meyve işleme tesisinin verimli çalışması mümkün olmamaktadır. Bu sorun ancak, yeterli miktarda, yılın çok uzun bir bölümünde ve değişik dönemlerde olgunlaşan meyveleri üretmekle aşılabılır. Malatya'nın birçok meyvenin yetiştirildiği bir meyve kentine dönüştürülmesiyle birlikte, soğuk hava depoları, meyve işleme tesisleri, meyve suyu üretim tesisleri de yaygınlaşacak ve buna bağlı olarak meyvecilik sanayisinin gelişimi hızlanacaktır (Bilsam Malatya Kayısı Raporu, 2009)

Kayısı üretiminde üreticilerin karşılaştığı en önemli sorun don olayıdır .Malatya'da yaşanan don olayları üretimde oldukça önemli kayıplara yol açmaktadır. Bu sorun düşük dona dayanıklı çeşit ve türlerin yetiştirilmesi ve kayısı bahçelerinin eğimli ve dere kenarlarında tesis edilmesi dona karşı alınacak önlemler arasındadır.

Malatya kayısı dünyada ünlü olmasına karşın meyve büyüklüğü bakımından dünyadaki rakiplerinin gerisindedir. Bu sorunun çözümü için bodur ve yarı bodur çeşitler elde etme çalışmaları hızlandırılmalıdır.

Malatya'da kayısı işletmeleri küçük parçalı ve dağınıktır. Yeterli mekanizasyon parkı, uygun sayıda teknik eleman istihdamı, iyi işleyen ve profesyonelce yönetilen işletme yapısı ancak yeterli büyüklükteki işletmelerde mümkün olabilmektedir. Oysa kayısı işletmelerinin büyük bir kısmı küçük ölçekli işletmelerden oluşmaktadır. Birçok nedenden kaynaklanan bu durum gerekli teknolojinin zamanında ve etkin kullanımına olanak vermediğinden karlılığı da ortadan kaldırmaktadır. Bu sorunun çözümü için arazi

toplulaştırması, kümeleşme çalışmaları, üretici birliklerinin kurulması, ortak makine parkı oluşturulması gibi uygulamaların yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

Kuraklık, kayısı işletmeleri için son yıllarda önemli bir sorun durumuna gelmiştir. Malatya yeterli su kaynaklarına sahiptir. Ancak son yıllarda mevcut su kaynaklarında azalma meydana gelmiştir. Kayısı ağaçları için hayati öneme sahip suya her zaman ulaşılması için kayısı sulamasında su ölçülü ve kontrollü kullanılmalıdır.

Kayısı ağaçlarında çiçeklenme döneminde yaşanan tozlaşma sorunu kayısı üreticilerinin kayısı bahçelerinde arı kovanı bulundurması ile çözülebilir. Üreticileri bu konuda bilinçlendirmek için bölgede gerekli yayım çalışmaları yapılmalıdır.

Kuru kayısı üretiminde hasat masrafları oldukça yüksek bir oran almaktadır. Kuru kayısıdan kayısı çekirdeğinin çıkarılması uzun zaman ve büyük miktarda bir işgücünü gerektirmektedir. Bu durum hasat masrafının oldukça yükselmesine neden olmaktadır. Bu olumsuzlukları gidermek için üniversite ve özel şirketlerin işbirliği ile kayısıdan çekirdek çıkarma makinesi yapımı için girişimde bulunulması sağlanmalıdır. Makineli hasat kuru kayısı üreticilerini ekonomik olarak olumlu yönde etkileyecektir.

Kuru kayısı dünya pazarlarında yeterli hacime sahip değildir .Bu nedenle kayısı üretimi artırılmalıdır. Malatya kayısı üretiminde önemli düzeyde bir verimsizlik sorunu söz konusudur. Ağaç ve dekar başına alınan verim yeterli değildir .

Kayısı üreticileri, yoğun bir işgücü ve emek harcayarak ürettiği kayısıdan ekonomik olarak yeterince yararlanamamaktadır. Bunun temel nedeni, Malatya kayısının katma değeri düşük hammadde olarak dışsatıma yönlendiriliyor olmasıdır. Ancak, Malatya kayısını ithal eden bazı Avrupalı firmalar hammadde halindeki bu kayıyı işleyerek katma değerini yükseltmekte

ve birkaç kat gelir elde etmektedirler. Bu sorunun çözülmesi için, Malatya'daki ürün hazırlama tesislerinin ürün işleme tesislerine dönüştürülerek katma değeri yüksek işlenmiş ürünlere yönelmeleri sağlanmalı ve kayısı türev ürünlerinin artırılması çalışmalarına hız verilmelidir. Sofralık, kurutmalık, işlemelik kayısılardan meyve suyu, reçel, marmelat, konserve, pulp, nektar, jöle, krema, pasta, kek, şekerleme, kuru gıda, çerez vb. türev ürünlerin elde edilmesi, tanıtılması ve pazarlanması çalışmaları hızlandırılmalıdır(Bilsam Malatya Kayısı Raporu,2009).

Son yıllarda organik ve konvansiyonel kuru kayısı fiyatları arasındaki farkın azalması organik kayısı üreticilerinin organik kayısı üretiminden vazgeçmelerine neden olmaktadır. Bu durumun önlenmesi için organik kuru kayısı üretici fiyatlarının üreticiyi tatmin edici getirilmesi gerekmektedir. Bu sorun Malatya'da bulunan sektör kuruluşlarının ve firmaların, üreticileri organik kayısı üretiminden vazgeçmemesi için uygun politikalar izleyerek çözülebilir.

Malatya'da kayısı bahçelerinde organik üretimden konvansiyonel üretime geçilirken üreticiler verim düşüklüğü sorunu ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunla ilgili olarak Malatya Tarım İl Müdürlüğü, Malatya Meyvecilik Araştırma Enstitüsü kapsamında üreticiler için eğitim çalışması yapılarak üreticilerin konu hakkında bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.

Pazarlama zincirinin uzunluğu azaltılmalı, bu kapsamda kuru kayısının yurt dışına nakliyesini kısa bir yoldan gerçekleştirecek olan havayolu taşımacılığı için uygun koşullar hazırlanmalıdır.

Organik ve konvansiyonel kuru kayısı üretimi yapan üreticilerin pazarlık gücünün artmasını sağlayacak olan kooperatiflerin kurulması için üreticilere destek verilerek teşvik edilmelidir.

Organik kuru kayısı üretiminde kullanılan girdilerin maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle ve piyasadaki fiyat dalgalanmalarından etkilenmemek için üreticiler kendi birliklerini kurarak bu sorunları çözebilirler.

Organik ürünlerin tüketimi toplam gıda tüketimi içinde çok az bir paya sahiptir. Bunun temel nedeni organik ürün fiyatlarının yüksek olmasıdır. Yurt içi tüketimi artırmak için kitle iletişim araçları aracılığıyla yayınlanacak organik tarımla ilgili reklam ve haberler ile tüketicilerin organik ürünlere olan ilgisi artırılmalıdır.

Araştırma bölgesinde geçmiş yıllarda faaliyet gösteren Kayısı Birlik son dört yıldır alım yapmamaktadır. Bu nedenle araştırma yöresindeki üreticiler arasında örgütlenme sorunu yaşanmaktadır. Yörede kooperatif sayısı ise oldukça sınırlıdır. Üreticinin piyasada daha yüksek pazarlık gücünün olabilmesi için örgütlenmesi mevcut şartlarda oldukça avantaj sağlayacaktır. Bu nedenle yörede kooperatifçiliğe destek verilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

Kuru Kayısı üreticilerinin yaşadığı olumsuzluklardan birisi de dalgalanan ürün fiyatlarıdır, üreticiler mevcut piyasada oluşan fiyatlarla ürünlerini değerlendirmek zorunda kalmaktadırlar. Bu sorun kuru kayısının vadeli işlemlerde işlem görmesi sağlanarak çözülebilir. Adanacioğlu ve ark.(2011) tarafından yapılan çalışmada kuru kayısının Malatya'da kuru kayısı ihtisas borsası ve merkezi İzmir'de bulunan vadeli İşlem ve Opsiyon Borsasının aracı kurumları tarafından işleme konularak borsada işlem görmesini açıklayan iki model hazırlanmıştır .Her iki modelde üreticiye fiyat garantisi getirmektedir. Ayrıca vadeli işlemlerle üretici hasat dönemindeki düşük fiyatlardan ürününü satmayı önlemiş olur.

İlkbahar erken ve geç donları kayısı üretiminin en temel sorunu durumundadır. Üreticilerin don zararından ekonomik olarak görülen zararın azaltılması için priminin %50'si devlet tarafından desteklenen tarım sigortası yapılması olası don zararına karşı üreticilerin ekonomik yönden desteklenmesini sağlayacaktır.

Araştırma bölgesinde yapılan inceleme sonucunda organik kuru kayısı üretiminin konvansiyonel kuru kayısı üretimine göre üreticilere fiyat üstünlüğü ve pazarlama kolaylığı gibi avantajlar sağlamaktadır. Bu avantajlardan dolayı organik kayısı üretim miktarı ve alanı artış seyri göstermektedir. Organik kuru kayısı daha çok dış pazara yönelik olarak üretilmektedir. Organik ürünlerin yurt içinde tüketiminin yaygınlaşması ile organik kuru kayısı üretim alanı ve miktarının artmasını sağlayacaktır.

KAYNAKLAR DİZİNİ

Adanacıoğlu, H., Saner, G., Uçar, K., 2011, “Finansal Krizde Vadeli İşlem Piyasalarının Önemi, Tarım Sektörü Açısından Yaklaşımlar: Malatya İli Kuru Kayısı Üreticileri Örneği”, Ali Numan Kıraç Tarım Kongresi, Eskişehir, 27-29 Nisan .

Adanacıoğlu , H., 2003, Türkiye’de Kuru Kayısı Üretim, Pazarlama Durumu ve Alternatif Pazarlama Olanakları Üzerine Bir Araştırma: Malatya İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi , Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü , 203s.

Akgüngör, S., 1996, Türkiye’de Ekolojik Yöntemle Üretilen Çekirdeksiz Kuru Üzümün Verimi, Maliyet ve Pazarlaması, ISBN: 975-94924-0-7, Bornova-İzmir , 68s.

Aktürk, D., Savran, F., 2009, “Gökçeada’da Organik ve Konvansiyonel Zeytin Üretiminin Karşılaştırmalı Analizi", 1.GAP Organik Tarım Kongresi, Şanlıurfa, 17-20 Kasım, s.483-492.

Arap, S., Köse, M., 2010, Türkiye’de Kuru Meyve Üretimi ve Pazarlamasındaki Son Gelişmeler, Basılmamış Lisans Tezi, Bornova-İzmir, 42s.

Aslan, A., 2010, Türkiye’de Kayısı Yetiştiriciliği Konusunda Yapılan Araştırma Çalışmalarının Etki Değerlemesi, “Bahçe Bitkileri Araştırmaları Etki Değerleme Çerçeve Projesi”, Basılmamış Araştırma Raporu, Malatya Meyvecilik Araştırma Enstitüsü, Malatya

Asma, B. , 2000, Kayısı Yetiştiriciliği, Evin Ofset, Malatya, 243s.

Ataseven, G., 2008, Türkiye İşlenmiş Organik Tarım Ürünleri Üretimi ve Ticaretindeki Gelişmeler, Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt: 22, sayı:25-33.

Baştürk, R. 2010, Bütün Yönleriyle SPSS Örnekli Nonparametrik İstatistiksel Yöntemler, Anı Yayıncılık, Ankara, 251 s.

BİLSAM, Malatya Kayısı Raporu, 2009, Malatya

Çetin, N., 2005, Dünyada ve Türkiye’de Organik Tarım Ürünleri Dış Ticareti ve Türkiye’nin AB’ye Uyumu, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 143 s.

Çukur, F., Saner, G., Çukur, T., Uçar, K., 2008, Malatya İlinde Kayısı Üreticilerinin Riskin Transferinde Tarım Sigortasına Bakış Açılarının Değerlendirilmesi; Doğanşehir İlçesi Polatdere Köyü Örneği, E.Ü.Ziraat Fakültesi Dergisi, sayı: 45 (2), Bornova-İzmir, s. 103-111.

Çukur, F., Saner, G., 2008, Malatya İli Kayısı Üretiminde Riskin Ölçülmesi ve Riske Karşı Oluşturulabilecek Stratejiler, E.Ü.Ziraat Fakültesi Dergisi, sayı:46(1), Bornova-İzmir, s. 33-42.

Demirtaş, M.N., Atay, S. Aslan, A., 2011, Malatya’da Kayısı Yetiştiriciliği, Üretimi ve Sorunları. GAP VI. Tarım Kongresi, Urfa, 9-12 Mayıs, s.14-20,

Dış Ticaret Müsteşarlığı Kayıtları , Çeşitli Yıllar .

Durmaz , H., 2010, Türkiye ve Dünyada Organik Tarımın Ekonomik Boyutu Organik Tarımın Adana İli Ekonomisindeki Önemi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Eskişehir, 96s.

Ege İhracatçılar Birliği Kayıtları, 2009, (www.eib.org.tr)

Ercişli, S., 2009. Apricot Culture in Turkey, Scientific Research and Essay, Vol.4 (8), pp.715-719.

Erkuş, A. Ve Demirci, R. 1996, Tarımsal İşletmecilik ve Planlama, Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Yayın No.1435, Ankara.

Fidan, İ., 2009, Iğdır ilinde Kayısı Üretiminin Ekonomik Analizi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü , Erzurum, 74 s.

Gezer, İ., Pekteki ,T., Aygöl , H., Polat , İ., 2009, Malatya Kayısı Raporu, Malatya.

Gültekin. U., 2004, Türkiye’de Organik Kuru Kayısı Üretiminin Ekonomik Analizi, Basılmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Gündoğmuş, E., 2006, , A Comparative Analysis of Organic and Conventional Dried Apricot Production on Small Households in Turkey, Asian Journal of Plant Sciences,(5) 1, s.98-104

Gündüz, O. , Ceyhan, V., Esengün, K., 2011, Measuring the Technical and Economic Efficiencies of the Dry Apricot Farms, Journal of Food, Agriculture and Environment, Vol:9(1), s.319-324.

İzmir Ticaret Borsası Verileri, Çeşitli Yıllar.

Kıral, T., Kasnakoğlu, H., 1999. Tarımsal Ürünler İçin Maliyet Hesaplama

Metodolojisi ve Veritabanı Rehberi, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü.
Ankara.

Karahocagil, P., 2003. Kuru Kayısı. TEAE, Ankara, 3 (9).

Kenanoğlu Z., Miran, B., 2006 Manisa ve İzmir İllerinde Geleneksel ve Organik Çekirdeksiz Kuru Üzümün Karşılaştırmalı Ekonomik Analizi, Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, Tekirdağ, s: 285-295.

Mancı, R., Binici, T., Işgın , T., 2011, Malatya İlinde Kayısı Üretim Maliyeti, GAP VI. Tarım Kongresi, Şanlıurfa,. 09–12 Mayıs.

Malatya İl Müdürlüğü Kayıtları, 2009, Malatya.

Newbold, P. 1995, Statistics for Business and Economics, Prentice-Hall International, New Jersey, 867 p.

Olgun, F.A., Adanacioğlu, H., Peker, K., 2003, Türkiye’de Kuru Kayısı Üretim, Pazarlama Durumu ve Alternatif Pazarlama Olanakları Üzerine Bir Araştırma: Malatya İli Örneği, Malatya Kayısı Araştırma Geliştirme ve Tanıtma Vakfı, Yayın No:5 , Malatya, 260s .

Özden, Ç., 2008, Kuru Kayısı Raporu, Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi, Ankara.

Öztürk, F., Yalçın, M., Varol, N., 2010, Ege Bölgesinde Konvansiyonel ve Organik Zeytin Yetiştiriciliğinin Ekonomik Analizi, Türkiye IV.Organik Tarım Sempozyumu, Erzurum, 28 Haziran-1 Temmuz, s. 90-94

Pazarlıoğlu,V. Akkaya, 1995, Ekonometri, I, 3.baskı, Anadolu Matbaacılık, İzmir.

Şahin , S. Altay , S . Demirtaş , N. 2011, “Organik ve Konvansiyonel Kayısı Yetiştiriciliğinin Ekonomik Analizi”, GAP VI. Tarım Kongresi, Şanlıurfa, 9-12 Mayıs.

Şahin , S., Altay, S., 2006, “Malatya İlinde Organik Yetiştiricilik ve Pazar Durumu”, Türkiye 3. Organik Tarım Sempozyumu,Yalova, 1-4 Kasım.

Şahin, S., ve S. Altay, 2006, “Malatya İlinde Organik Kayısı Üretimi Yapan İşletmelerin Tarımsal Yapı ve Mekanizasyon Özellikleri”, Türkiye 3. Organik Tarım Sempozyumu, 01-04 Kasım , Yalova.

Şahin, S., 2003, Organik Kayısı Yetiştiriciliği, Meyvecilik Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü , Malatya , 2003

Saner, G., 1999, Tarımda Riskin Ölçülmesine İlişkin Bir Deneme:Süt Sığırcılığı Örneği”, E.Ü. Ziraat Fakültesi, ISBN: 975-96867-0-8, İzmir.

T.C. Resmi Gazete, Sayı:27856,24.2.2011.

TKB, Organik Tarım İstatistikleri, Çeşitli Yıllar(www.tarim.gov.tr).

Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyve Konseyi Verileri, Çeşitli Yıllar.

Ünal, M.R., 2010, Kayısı Araştırma Raporu, Fırat Kalkınma Ajansı, Malatya, Eylül, 63 s.

Internet Kaynakları

www.fao.org

www.tarsim.org.tr

www.tuik.gov.tr

www.tarim.gov.tr

www.bilgilik.com/makale

Ek Çizelge 1: Teknik ve Ekonomik Değişkenlere İlişkin Normal Dağılış Testi Sonuçları (Kolmogorov- Smirnov Testi)

	Normal Dağılış Gösterenler	Normal Dağılış Göstermeyenler
Yaş		x
Tarımsal Faaliyette Bulunma Süresi(yıl)	x	
Kayısı Yetiştiriciliği Deneyimi (yıl)	x	
Mülk Arazi(da)		x
Parsel Sayısı(Adet)	x	
Sulu Arazi(da)	x	
Kuru Arazi(da)		x
Toplam Arazi(da)		x
Kayısı Bahçesi Yaşı (Yıl)		x
Yaş Kayısı Üretimi (kg)	x	
Yaş Kayısı Verimi (ağaç)		x
Yaş Kayısı Verimi (kg/da)	x	
Kuru Kayısı Üretimi(kg)	x	
Toplam Brüt Üretim Değeri	x	
Brüt Üretim Değeri (TL/da)	x	
Hayvan Gübresi (kg)	x	
Dekara Hayvan Gübresi kullanımı(kg/da)	x	
Ahır Gübresi Masrafı (TL)	x	
Kimyasal Gübre (kg)		x
Dekara Kimyasal Gübre kullanımı(kg)		x
Kimyasal Gübre Masrafı (TL)		x

Ek Çizelge 1: Devamı

	Normal dağılış Gösterenler	Normal Dağılış Göstermeyenler
Toplam Gübre Masrafı	x	
Toplam Bakır (kg)		x
Zehirli ilaç (kg)	x	
Zehirli ilaç Masrafı (TL)		x
Toplam İlaç Masrafı (TL)		x
Mazot (Lt)		x
Dekara Mazot (Lt)		x
Mazot (TL/Lt)		x
Toplam Mazot Masrafı (TL)	x	
Dekara işçilik Masrafı (TL)		x
Toplam İşçilik Masrafı(TL)		x
Su Masrafı(TL)		x
Elektrik Masrafı (TL)		x
Toplam Değişken Masrafı(TL)	x	
Değişken Masraflar(TL/da)	x	
Toplam Sabit Masraflar(TL)	x	
Sabit Masraflar(TL/da)	x	
Brüt Üretim Değeri (BÜD)	x	
BÜD(TL/da)	x	
Brüt Marj (TL/da)	x	
Üretim Masrafları(TL)	x	
Mutlak Kar	x	
Nispi Kar	x	

**Ek Çizelge 2 : Kayısı Yetiştirme Türüne Göre (Organik-Konvansiyonel)
Mann Whitney -U Testi**

	Üretici Yaşı	Mülk Arazi (da)	Sulu.Arazi (da)	Top.Arazi (da)	Bahçe Yaşı	Verimağ ac (kg)	Toplam Bakır(kg)	Zehirli İlaç Mas.	Top. İlaç Masrafı	Mazot Masrafı (TL)	Mazot (da)	İşçilik (da)	İşçilik Masrafı (TL)I	Su Masrafı (TL)	Elektirik Masrafı (TL)
Mann-Whitney U	702,000	654,500	667,500	657,500	440,500	472,000	410,000	160,000	539,500	516,000	499,500	376,000	391,000	384,000	30,500
Wilcoxon W	1443,000	1320,500	1408,500	1360,500	1070,500	1138,000	971,000	566,000	1100,500	1044,000	1094,500	841,000	856,000	819,000	150,500
Z	-,208	-,127	-,378	-,483	-2,031	-1,818	-,760	-,621	-,064	-,361	-,571	-1,639	-1,432	-,568	-2,225
Asymp. Sig. (2-tailed)	,835	,899	,706	,629	,040*	,069	,447	,535	,949	,718	,568	,101	,152	,570	,026*

Ek Çizelge 3 : Kayısı Alanı (da) Gruplarına Göre Mann Whitney U Testi

	Üretici Yaş	Mülk	Sulu.Arazi (da)	Top.Arazi (da)	Bahçe Yaşı	Verim ağac (kg)	Toplam Bakır(kg)	Zehirli İlaç Masrafı	Top. İlaç Masrafı	Mazot Masrafı (TL)	Mazot (da)	İşçilik (da)	İşçilik Masrafı (TL)	Su Masrafı (TL)	Elektirik Masrafı (TL)	Mutlak kar	Nipikar
Mann-Whitney U	480,00	30,50	20,50	0,00	222,00	500,00	358,00	152,50	266,50	195,50	245,00	347,50	267,00	44,50	53,00	442,00	443,00
Wilcoxon W	886,00	436,50	426,50	406,00	600,00	851,00	568,00	207,50	542,50	471,50	1.191,00	1.127,50	543,00	234,50	98,00	767,00	768,00
Z	-1,95	-6,78	-6,98	-7,19	-4,35	-0,88	-0,67	-0,08	-2,97	-4,04	-3,36	-1,47	-2,65	-5,36	-0,87	-0,63	-0,92
Asymp. Sig. (2-tailed)	0,05	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,38	0,51	0,94	0,00*	0,00*	0,00*	0,14	0,01*	0,00*	0,38	0,53	0,36

Ek Çizelge 4: Kayısı Yetiştiriciliği Türüne (Organik ve Konvansiyonel
Göre One Way Anova Testi Sonuçları

ANOVA		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Tarımsal Faaliyet (Yıl)	Gruplar Arası	134.22	1.00	134.22	1.98	0.16
	Grup İçi	5018.45	74.00	67.82		
	Toplam	5152.67	75.00			
Kayısı Yetiştiriciliği (Yıl)	Gruplar Arası	159.21	1.00	159.21	2.76	0.10
	Grup İçi	4267.21	74.00	57.67		
	Toplam	4426.42	75.00			
Parsel Sayısı	Gruplar Arası	0.77	1.00	0.77	0.39	0.53
	Grup İçi	139.47	71.00	1.96		
	Toplam	140.25	72.00			
Sulu Arazi (da)	Gruplar Arası	328.32	1.00	328.32	0.82	0.37
	Grup İçi	29380.03	73.00	402.47		
	Toplam	29708.35	74.00			
	Grup İçi	18071265079.37	69.00	261902392.45		
	Toplam	19000595774.65	70.00			
Yaş Kayısı verimi (kg)	Gruplar Arası	454935.51	1.00	454935.51	1.91	0.17
	Grup İçi	17354261.62	73.00	237729.61		
	Toplam	17809197.13	74.00			
Kuru Kayısı Üretimi (kg)	Gruplar Arası	31925053.16	1.00	31925053.16	0.62	0.43
	Grup İçi	2935659438.36	57.00	51502797.16		
	Toplam	2967584491.53	58.00			
Brüt Üretim Değeri	Gruplar Arası	10551944.18	1.00	10551944.18	3.21	0.04
	Grup İçi	227154748.84	69.00	3292097.81		
	Toplam	237706693.02	70.00			
Dekara Brüt Üretim Değeri	Gruplar Arası	5624.74	1.00	5624.74	1.14	0.02
	Grup İçi	349659.53	71.00	4924.78		
	Toplam	355284.27	72.00			
Hayvan Gübresi (kg)	Gruplar Arası	1306888911.62	1.00	1306888911.62	7.58	0.01
	Grup İçi	7754355769.23	45.00	172319017.09		
	Toplam	9061244680.85	46.00			
Toplam Gübre Masrafı (TL)	Gruplar Arası	280103084.86	1.00	280103084.86	19.79	0.00
	Grup İçi	990698965.01	70.00	14152842.36		
	Toplam	1270802049.88	71.00			
Zehirli İlaç (kg)	Gruplar Arası	704.27	1.00	704.27	3.93	0.05
	Grup İçi	6997.48	39.00	179.42		
	Toplam	7701.76	40.00			

Ek Çizelge 4 : Devamı

Akaryakıt Masrafı (TL/Lt)	Gruplar Arası	412.12	1.00	412.12	0.00	0.99
	Grup İçi	123228200.00	64.00	1925440.63		
	Toplam	123228612.12	65.00			
Toplam Değişken Masraflar	Gruplar Arası	1357955.42	1.00	1357955.42	0.01	0.90
	Grup İçi	6674004873.57	73.00	91424724.30		
	Toplam	6675362828.99	74.00			
Dekara Değişken Masraflar	Gruplar Arası	87743.34	1.00	87743.34	0.37	0.55
	Grup İçi	17478555.27	73.00	239432.26		
	Toplam	17566298.61	74.00			
Toplam Sabit Masraflar	Gruplar Arası	22949.45	1.00	22949.45	0.01	0.90
	Grup İçi	112790682.36	73.00	1545077.84		
	Toplam	112813631.81	74.00			
Dekara Sabit Masraflar	Gruplar Arası	2371.08	1.00	2371.08	0.60	0.44
	Grup İçi	278103.11	70.00	3972.90		
	Toplam	280474.19	71.00			
Brüt Üretim Değeri	Gruplar Arası	10878253164.53	1.00	10878253164.53	11.98	0.00
	Grup İçi	60854235899.24	67.00	908272177.60		
	Toplam	71732489063.77	68.00			
Dekara BÜD (TL)	Gruplar Arası	3789773.93	1.00	3789773.93	10.71	0.00
	Grup İçi	22300553.92	63.00	353977.05		
	Toplam	26090327.85	64.00			
Dekara Brüt Marj (TL/da)	Gruplar Arası	6441326.72	1.00	6441326.72	11.14	0.00
	Grup İçi	36423761.37	63.00	578154.94		
	Toplam	42865088.08	64.00			
Üretim Masrafları (TL)	Gruplar Arası	1733973.27	1.00	1733973.27	0.01	0.90
	Grup İçi	8522036823.06	73.00	116740230.45		
	Toplam	8523770796.33	74.00			
Mutlak Kar	Gruplar Arası	6837380.11	1.00	6837380.11	10.66	0.00
	Grup İçi	40412419.80	63.00	641466.98		
	Toplam	47249799.91	64.00			
Nispi Kar	Gruplar Arası	39.30	1.00	39.30	15.61	0.00
	Grup İçi	163.67	65.00	2.52		
	Toplam	202.97	66.00			

Ek Çizelge 5: Kayısı Alanı(da) Gruplarına Göre One way Anova Testi

GRUPLAR		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Tarımsal Faaliyet deneyimi (yıl)	Gruplar Arası	98.18	1	98.18	1.42	0.24
	Grup İçi	5053.60	73	69.23		
	Toplam	5151.79	74			
Kayıscılık Deneyimi (yıl)	Gruplar Arası	26.10	1	26.10	0.44	0.41
	Grup İçi	4323.90	73	59.23		
	Toplam	4350.00	74			
Parsel Sayısı (adet)	Gruplar Arası	29.29	1	29.29	18.87	0.00*
	Grup İçi	108.69	70	1.55		
	Toplam	137.99	71			
Sulu Arazi (da)	Gruplar Arası	9302.19	1	9302.19	34.48	0.00*
	Grup İçi	19426.30	72	269.81		
	Toplam	28728.49	73			
Yaş Kayısı Üretimi (kg)	Gruplar Arası	2790691566.43	1	2790691566.43	11.96	0.00*
	Grup İçi	15861071433.57	68	233251050.49		
	Toplam	18651763000.00	69			
Dekara Yaş Kayısı Verimi (kg)	Gruplar Arası	5004.12	1	5004.12	0.02	0.89
	Grup İçi	17765161.46	72	246738.35		
	Toplam	17770165.58	73			
Kuru Kayısı Üretimi (kg)	Gruplar Arası	32190560.57	1	32190560.57	0.62	0.43
	Grup İçi	2900359137.71	56	51792127.46		
	Toplam	2932549698.28	57			
BÜD(TL)	Gruplar Arası	48751694.57	1	48751694.57	18.02	0.02
	Grup İçi	183986704.01	68	2705686.82		
	Toplam	232738398.58	69			
Dekara BÜD (TL)	Gruplar Arası	3604.32	1	3604.32	0.72	0.40
	Grup İçi	348378.29	70	4976.83		
	Toplam	351982.60	71			
Gübre Masrafı (TL)	Gruplar Arası	40564837.64	1	40564837.64	2.32	0.13
	Grup İçi	1204058325.83	69	17450120.66		
	Toplam	1244623163.46	70			
Mazot Masrafı (TL)	Gruplar Arası	25412713.23	1	25412713.23	16.63	0.00*
	Grup İçi	97815898.89	64	1528373.42		
	Toplam	123228612.12	65			

Ek Çizelge 5 : Devamı

Toplam Değişken Masraflar	Gruplar Arası	668923982.24	1	668923982.24	8.02	0.01*
	Grup İçi	6002278647.39	72	83364981.21		
	Toplam	6671202629.64	73			
Dekara Değişken Masraflar	Gruplar Arası	411743.63	1	411743.63	4.77	0.03*
	Grup İçi	6209173.11	72	86238.52		
	Toplam	6620916.74	73			
Toplam Sabit Masraflar	Gruplar Arası	11304815.30	1	11304815.30	8.02	0.01*
	Grup İçi	101438509.14	72	1408868.18		
	Toplam	112743324.44	73			
Dekara Sabit Masraflar	Gruplar Arası	8302.34	1	8302.34	6.82	0.01*
	Grup İçi	83986.57	69	1217.20		
	Toplam	92288.91	70			
Brüt Üretim Değeri	Gruplar Arası	6186839762.52	1	6186839762.52	6.32	0.01*
	Grup İçi	65545649301.25	67	978293273.15		
	Toplam	71732489063.77	68			
Dekara BÜD	Gruplar Arası	309059.27	1	309059.27	0.75	0.39
	Grup İçi	25716034.08	62	414774.74		
	Toplam	26025093.35	63			
Dekara Brüt Marj	Gruplar Arası	184834.36	1	184834.36	0.39	0.54
	Grup İçi	29726573.29	62	479460.86		
	Toplam	29911407.65	63			
Üretim Masrafları	Gruplar Arası	854149032.92	1	854149032.92	8.02	0.01*
	Grup İçi	7664309604.86	72	106448744.51		
	Toplam	8518458637.78	73			
Mutlak Kar	Gruplar Arası	311458.61	1	311458.61	0.63	0.43
	Grup İçi	30666760.94	62	494625.18		
	Toplam	30978219.55	63			
Nispi Kar	Gruplar Arası	2.58	1	2.58	0.84	0.36
	Grup İçi	197.04	64	3.08		
	Toplam	199.62	65			

Ek Çizelge :6 Organik İşletmelerde Brüt Karı Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine ilişkin Regresyon Modelinden Çıkarılan Değişkenler

	Beta In	t	P	Korelasyon
Gübre Masrafı	0.027	.400	.692	.074
İlaç Masrafı	-.072	-.743	.464	-.137
İşçilik Masrafı	-.013	-.185	.854	-.034
Su Masrafı	.012	.165	.870	.031
Elektrik Masrafı	-.009	-.138	.891	-.026

Ek Çizelge :7 Organik İşletmelerde Brüt Karı Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine İlişkin Regresyon Modelinden Çıkarılan Değişkenler

	Beta In	t	P	Korelasyon
Arazi varlığı	,077	1,372	,228	,523
İlaç Masrafı	,103	1,971	,106	,661
İşçilik Masrafı	-,046	-,864	,427	-,360
Sulama Masrafı	,050	,873	,422	,364
Elektrik Masrafı	-,003	-,044	,966	-,020

Organik Kuru Kayısı Üretici Anketi

1.İşletmecinin Yaşı.....(y1l)

2.İşletmecinin Mesleği.....

3.İşletmecinin Eğitim düzeyi(yıl)

4.Kaç yıldır Tarımsal Faaliyetle uğraşıyorsunuz(yıl)

5.Kaç yıldır kayısı yetiştiriciliği yapıyorsunuz?.....(yıl)

6.Kaç yıldır organik kayısı yetiştiriciliği yapıyorsunuz?.....(yıl)

7.Üretici Ailesinin Yaş ve İstihdam Özellikleri

Kadın..... Erkek..... Çocuk.....Toplam

Üretici Ailesinin Nüfusu										Ailede Çalışan Nüfus		
0-6 yaş			7-14 yaş		15-49 yaş		50-64 yaş		65<yaş		Tarım	Tarım Dışı
K												
E												

8. Organik Kayısı Yetiştiriciliğinde Aile ve Yabancı İşgücü

	Aile İşgücü				Yabancı işgücü	
	Kadın (sayı)	Saat	Erkek (sayı)	Saat	Kadın (yevmiye)	Erkek (yevmiye)
Sonbahar İlaçlama						
Sonbahar Gübreleme						
Sonbahar sürüm						
İlk Bahar ilaçlama						
İlk Bahar Gübreleme						
İlk Bahar Sürüm						
Sulama						

9. Herhangi bir kooperatife üye misiniz?.

Evet..... Hayır.....

Cevap evet ise hangi kooperatife üyesiniz?

a. Sulama Birliği..... b. Kırsal Kalkınma Kooperatifi.....

c. Kayısı birlik..... d. Diğer.....

10. Toplam arazi varlığı.....da Parsel sayısı.....adet

Arazi	Alan (dekar)
Mülk	

Ortak	
Kira	
Toplam	

11.Toplam sulanan alan dekar

12.Toplam sulanmayan alan.....dekar

13.Ürün Deseni (2010)

Ürünler	Alan (dekar)	Ağaç Sayısı	Üretim (ton)	Verim (kg)	Fiyat

14.1da arazi değeri.....TL 1 da arazi kirası.....TL

1 da kayısı bahcesinin değeri.....TL

15.Kayısı Bahçesinin Tesisi Yılı.....

Kayısı Çeşidi.....

Hacihaliloğlu 2)Kabaaşı 3) Çataloğlu 4) Hasanbey

16. 2010 Yılı Kayısının Değerlendirilme Şekli

Ürünler	Ceşit*	Ürün Miktarı (Ton)	Satılan Miktar (Ton)	Fiyat (TL)	Toplam
Kuru Kayısı					
Yaş Kayısı					
Kayısı Çekirdeği					

1) Hacıhaliloğlu 2) Kabaaşı 3) Çataloğlu 4) Hasanbey *

17. ORGANİK KAYISI PAZARLAMASI

Ürün	Satış Miktarı Kg	Satış Fiyatı TL/Kg	Satışın Kime Yapıldığı *	Satış Şekli **	Satış Zamanı ***
Kuru Kayısı					
Yaş Kayısı					
Çekirdek					

*Toptancı:1,İhracatçı:2,Pazar:3 ** Peşin: 1,Vadeli:2 *** Ocak 1,Şubat 2, Mart 3, Nisan 4, Mayıs 5, Haziran 6, Temmuz 7, Ağustos 8,Eylül 9 ,Ekim 10, Kasım 11 , Aralık 12

18. Son üç yıl Organik yaş ve kuru kayısı fiyatları nasıldır? (TL)

Ürünler	2008	2009	2010
Kuru Kayısı			
Yaş Kayısı			
Kayısı Çekirdeği			

19.Cevap Hayır ise; Size göre 2010 yılı ürün fiyatları ne kadar olmalıydı?..

Kuru Kayısı..... Yaş Kayısı..... Çekirdek.....

20..Bu fiyatlardan memnun musunuz ? Evet.....Hayır.....

21.. Organik kayısı masrafları (2010)

ORGANİK GÜBRE MASRAFI

Gübre İsim	Miktar (Kg)	Fiyat (TL/Kg)	Toplam

22.ORGANİK İLAÇ MASRAFI

İlaç ismi	Miktar (Kg)	Fiyat (TL/Kg)	Toplam

23.AKARYAKIT MASRAFI

İsim	Miktar (LT)	Fiyat (TL/LT)	Toplam
Mazot			
Benzin			

24. İŞÇİLİK MASRAFI

	Gün	Yevmiye	Toplam
Erkek (Hasat)			
Kadın (Hasat)			

Kadın Yevmiye.....TL
 Erkek Yevmiye.....TL

25. SULAMA MASRAFI

Dekar	TL/da	Toplam

26. ELEKTRİK MASRAFI.....kw/saat.....Birim fiyatı:.....

27. Organik Kayısı Üretimini Etkileyen Risk / Risk Kaynakları Nelerdir ?

(1: Tamamiyle Etkiler 2: Çok Fazla Etkiler 3:Fazla Etkiler 4: Az Etkiler 5: Hiç Etkilemez

Faktörler	1	2	3	4	5
Tek bir ürüne dayalı üretim yapılması					
Bölgenin ekolojik şartları					
İşletme kayıtlarının tutulmaması					
Hava koşulları (don,sel,dolu)					
Sulama					
Kaliteli işgücü yetersizliği					
Hasat Masrafları Yüksekliği					
Girdi fiyatlarının yüksekliği					
Uygun Pazarlama Koşullarının olmayışı					
Tüketici tercihleri					
Uygulanan Politikalardaki değişiklikler					

28.Size Göre Kayısı Üretimini Etkileyen Faktörlere Karşı Alınan Önlemler/
Risk Stratejileri Nelerdir ?

Faktörler	1	2	3	4	5
Birden Fazla Ürüne Yer vermesi					
Ürün Sigortası Yaptırmak					
Sözleşmeli üretim Yapmak					
Pazar hakkında bilgi sahibi olmak					
Satışların Zaman dilimine yayılması					
Aile işgücünün ek işte çalışması					
Nakit sermayenin Yüksekliği					
Gereken zamanda kredi kullanımı					
Ris azaltıcı teknolojinin kullanılması					
Toprak ve gübre analizi yaptırmak					

(1: Tamamiyle Etkiler 2: Çok Fazla Etkiler 3:Fazla Etkiler 4: Az Etkiler 5: Hiç Etkilemez

Konvansiyonel Kuru Kayısı Üretici Anketi

1.İşletmecinin Yaşı.....(y1l)

2.İşletmeçinin Mesleği.....

3.İşletmecinin Eğitim düzeyi(yıl)

4.Kaç yıldır Tarımsal Faaliyetle uğraşıyorsunuz(yıl)

5.Kaç yıldır kayısı yetiştiriciliği yapıyorsunuz?.....(yıl)

6.Üretici Ailesinin Yaş ve İstihdam Özellikleri

Kadın..... Erkek..... Çocuk.....Toplam

Üretici Ailesinin Nüfusu										Ailede Çalışan Nüfus		
0-6 yaş			7-14 yaş		15-49 yaş		50-64 yaş		65<yaş		Tarım	Tarım Dışı
K												
E												

7.Konvansiyonel Kayısı Yetiştiriciliğinde Aile ve Yabancı İş Gücü

	Aile İş Gücü				Yabancı iş Gücü	
	Kadın sayı	saat	Erkek sayı	saat	Kadın (yevmiye)	Erkek (yevmiye)
Sonbahar İlaçlama						
Sonbahar Gübreleme						
Sonbahar sürüm						
İlkBahar ilaçlama						
İlkBahar Gübreleme						
İlk Bahar Sürüm						
Sulama						

8.Herhangi bir kooperatife üyemisiniz?.

Evet..... Hayır.....

Cevap evet ise hangi kooperatife üyesiniz?

Sulama Birliği.....Kırsal Kalkınma Kooperatifi.....Kayısıbirlik.....

9. Toplam arazi varlığı.....da. Parsel sayısı.....adet

Arazi	Alan (dekar)
Mülk	
Ortak	
Kira	
Toplam	

10.Toplam sulanılan alan dekar

11.Toplam sulanmayan alan.....dekar

12.Ürün Deseni (2010)

Ürünler	Alan (dekar)	Ağaç Sayısı	Üretim (ton)	Verim (kg)	Fiyat

13.1da arazi değeri.....TL 1 da arazi kirası.....TL

1 da kayısı bahçesinin değeri.....TL

14.Kayısı Bahçesinin Tesisi Yılı.....

Kayısı Çeşidi.....

Hacihaliloğlu 2)Kabaaşı 3) Çataloğlu 4) Hasanbey

15. 2010 Yılı Kayısının Değerlendirilme Şekli

Ürünler	Ceşit*	Ürün Miktarı (Ton)	Satılan Miktar (Ton)	Fiyat (TL)	Toplam
Kuru Kayısı					
Yaş Kayısı					
Kayısı Çekirdeği					

1) Hacıhaliloğlu 2) Kabaş 3) Çataloğlu 4) Hasanbey *

16. KONVANSİYONEL KAYISI PAZARLAMASI

Ürün	Satış Miktarı Kg	Satış Fiyatı TL/Kg	Satışın Kime Yapıldığı *	Satış Şekli **	Satış Zamanı ***
Kuru Kayısı					
Yaş Kayısı					
Çekirdek					

*Toptancı:1,İhracatçı:2,Pazar:3 ** Peşin: 1,Vadeli:2 *** Ocak 1,Şubat 2, Mart 3, Nisan 4, Mayıs 5, Haziran 6, Temmuz 7, Ağustos 8,Eylül 9 ,Ekim 10, Kasım 11 , Aralık 12

17. Son üç yıl Konvansiyonel yaş ve kuru kayısı fiyatları (TL)

Ürünler	2008	2009	2010
Kuru Kayısı			
Yaş Kayısı			
Kayısı Çekirdeği			

18.Bu fiyatlardan memnun musunuz ? Evet.....Hayır.....

19.Cevap Hayır ise; Size göre 2010 yılı ürün fiyatları ne kadar olmalıydı?..

Kuru Kayısı..... Yaş Kayısı..... Çekirdek.....

20. Konvansiyonel kayısı masrafları (2010)

21.ORGANİK GÜBRE MASRAFI

Gübre İsim	Miktar (Kg)	Fiyat (TL/Kg)	Toplam

22. ORGANİK İLAÇ MASRAFI

İsim	Miktar (Kg)	Fiyat (TL/Kg)	Toplam

23.AKARYAKIT MASRAFI

İsim	Miktar (LT)	Fiyat (TL/LT)	Toplam
Mazot			
Benzin			

24. İŞÇİLİK MASRAFI

	Gün	Yövmiye	Toplam
Erkek (Hasat)			
Kadın (Hasat)			

Kadın Yevmiye.....TL
 Erkek Yevmiye.....TL

25.SU MASRAFI

Dekar	TL/da	Toplam

26. ELEKTRİK MASRAFI.....Kw/saat..... TL

27. konvansiyonel Kayısı Üretimini Etkileyen Risk / Risk Kaynakları Nelerdir ?
 (1: Tamamiyle Etkiler 2: Çok Fazla Etkiler
 3:Fazla Etkiler 4: Az Etkiler 5: Hiç Etkilemez)

Faktörler	1	2	3	4	5
Tek bir ürüne dayalı üretim yapılması					
Bölgenin ekolojik şartları					
İşletme kayıtlarının tutulmaması					
Hava koşulları (don,sel,dolu)					
Sulama					
Kaliteli işgücü yetersizliği					
Hasat Masrafları Yüksekliği					
Girdi fiyatlarının yüksekliği					
Uygun Pazarlama Koşullarının olmayışı					
Tüketici tercihleri					
Uygulanan Politikalardaki değişiklikler					

28.Size Göre Kayısı Üretimini Etkileyen Faktörlere Karşı Alınan Önlemler/
Risk Stratejileri Nelerdir ?

Faktörler	1	2	3	4	5
Birden fazla ürüne yer vermesi					
Ürün sigortası yaptırmak					
Sözleşmeli üretim yapmak					
Pazar hakkında bilgi sahibi olmak					
Satışların zaman dilimine yayılması					
Aile işgücünün ek işte çalışması					
Nakit sermayenin yüksekliği					
Gereken zamanda kredi kullanımı					
Risk azaltıcı teknolojinin kullanılması					
Toprak ve gübre analizi yaptırmak					

1: Tamamiyle Etkiler 2: Çok Fazla Etkiler 3:Fazla Etkiler 4: Az Etkiler 5: Hiç Etkilemez.

ÖZGEÇMİŞ

Kubilay UÇAR 02.12.1982 yılında Malatya’da doğdu. Orta ve lise öğrenimini Doğanşehir’de tamamladı.2000 yılında Doğanşehir Lisesinden mezun oldu. Aynı yıl Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Hayvansal Üretim Bölümü’nde lisans öğrenimine başladı. 2007 yılında lisans öğrenimini tamamladı. 2009 yılında yılında Tarım Ekonomisi Bölümü Tarım İşletmeciliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans öğrenimine başladı.